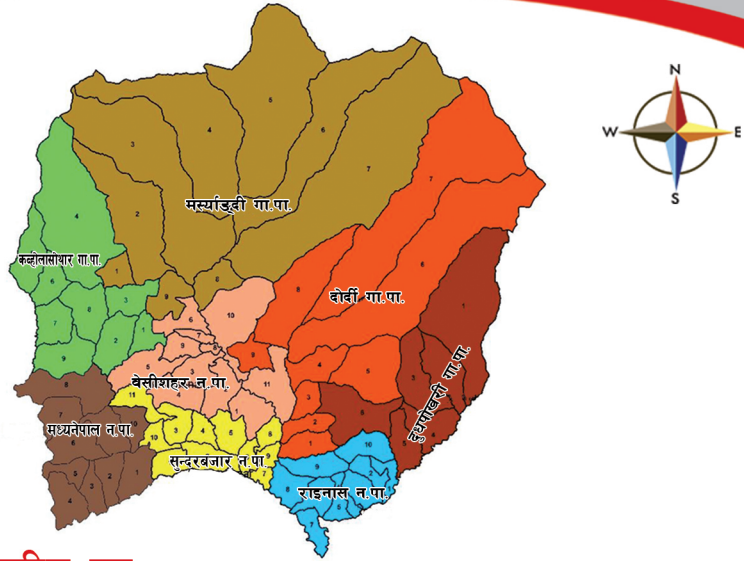

जिल्ला वस्तुगत विवरण, लमजुङ (DISTRICT PROFILE OF LAMJUNG)

२०७८

(नयाँ स्थानीय तहमा आधारित)

स्थानीय तह

वेसीशहर न.पा.	मध्यनेपाल न.पा.
दोर्दी गा.पा.	मर्स्याङ्दी गा.पा.
दुधपोखरी गा.पा.	राइनास न.पा.
कव्होलासोथार गा.पा.	सुन्दरबजार न.पा.

प्रकाशक:

नेपाल सरकार

राष्ट्रिय योजना आयोग

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखा

(गोरखा, लमजुङ, मनाङ)

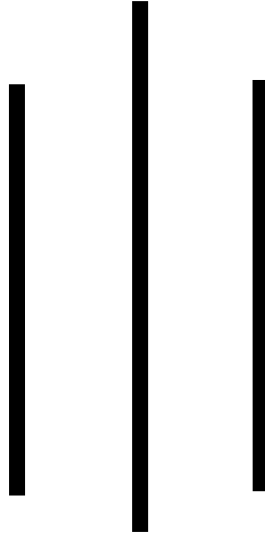
फोन नं. ०६४-४२०१९८

जिल्ला वस्तुगत विवरण, लमजुङ

(District Profile of Lamjung)

२०७४

प्रकाशक

नेपाल सरकार

राष्ट्रिय योजना आयोग

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखा

(गोरखा, लमजुङ, मनाङ)

फोन नं.: ०६४-४२०१९८

पुस्तक	:	जिल्ला वस्तुगत विवरण, लमजुङ
प्रकाशक	:	तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखा
सम्पर्क	:	गोरखा नगरपालिका-८, हरमटारी, गोरखा
फोन नं	:	०६४-४२०१९८
प्रकाशन वर्ष	:	२०७४
प्रकाशन प्रति	:	३०० प्रति
आवरण चित्र	:	अगाडी कभर पेजमा लमजुङ जिल्लाको नक्सा पछाडी कभर पेजमा लमजुङ दरबार, घलेगाउँ
डिजाईन	:	लोटस डिजाईन एण्ड प्रिन्टिङ्ग सर्भिस, बागबजार
ईमेल	:	lotusdesign2069@gmail.com
मुद्रण	:	ईन्द्रायणी अफसेट छापाखाना सानेपा, ललितपुर
ईमेल	:	neupanediwakar072@gmail.com

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोग
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
राष्ट्रिय योजना आयोग
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
२०१५

फोन नं. : ९७७-१-४२४५९४६
९७७-१-४२४५९४७
९७७-१-४२४५९४८
९७७-१-४२२९४०६
फ्याक्स : ९७७-१-४२२७७२०

प.सं.: २०७४/७५

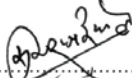
रामशाह पथ
थापाथली, काठमाण्डौ

च.नं.:

मन्तव्य

स्थानीय नीति निर्माता, योजनाकार, अनुसन्धानकर्ता, अध्येता र सञ्चारकर्मीहरूका लागि खण्डीकृत तथ्याङ्कको माग दिनानुदिन बढ्दै गईरहेको अनुभव हामीले गरेका छौं। खण्डीकृत तथ्याङ्कको यस्तो मागलाई राष्ट्रिय जनगणना, कृषिगणना र नमुना सर्वेक्षणमा आधारित विभिन्न सर्वेक्षणहरूले मात्र परिपूर्ति गर्न नसक्ने सन्दर्भमा गणना तथा सर्वेक्षणहरूबाट प्राप्त स्थानीय तहका तथ्याङ्क र स्थानीयस्तरका विभिन्न निकायहरूमा व्यवस्थापन गरिएका अभिलेखहरूमा छरिएर रहेका उपयोगी आँकडाहरूलाई तथ्याङ्क कार्यालयहरूले विगतका वर्षहरूमा पनि जिल्ला तहका वस्तुगत विवरणहरू तयार गरेका र तिनको अधिकतम माग तथा प्रयोग भएको अनुभव हामीले गरेका छौं। यसै सन्दर्भमा, देशको परिवर्तित स्थानीय तह अनुसारको तथ्याङ्क एकत्रित गरी आम प्रयोगकर्ताहरूको उपयोगको लागि उपलब्ध गराउने प्रयासस्वरूप केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग अन्तर्गतका तथ्याङ्क कार्यालयहरूले चालू आर्थिक वर्षमा गाउँपालिका/नगरपालिका प्रोफाइल तयार गरेका हुन्। यसको तयारीबाट स्थानीय तहको तथ्याङ्क भण्डार समृद्ध हुनुका साथै प्रयोगकर्ताहरूको माग निकै हदसम्म सम्बोधन भई योजनाविद्, अनुसन्धानकर्ता, विद्यार्थी, तथा सरोकारवाला हरूको निम्ति निकै सहयोगी हुने विश्वास मैले लिएको छु।

स्थानीय तहहरूका वडास्तरसम्मका तथ्याङ्कहरू संग्रहित यस्तो महत्वपूर्ण गाउँपालिका/नगरपालिका प्रोफाइल तयार गरी प्रकाशनमा ल्याउन लागेकोमा म यस कार्यको प्रशंसा गर्दछु र यसको तयारीमा संलग्न सम्पूर्ण कर्मचारी वर्गमा धन्यवाद दिन चाहन्छु। आगामी वर्षमा तथ्याङ्क कार्यालयहरूले यस प्रकाशनको अद्यावधिक नवीन संस्करणलाई पनि प्राथमिकता दिनेछन् भन्ने विश्वास मैले लिएको छु।

सुमनराज अर्याल
(महानिर्देशक)

दुई शब्द

आजको २१ औं शताब्दीको युग सूचना तथा प्रविधिको युग हो र सही सूचना एवं तथ्यांक पाउनु नागरिकको नैसर्गिक अधिकार हो । तथ्यांक, योजना र विकासको त्रिआयामिक सुदृढ सम्बन्धले मात्र यथार्थपरक योजना तर्जुमा, योजना कार्यान्वयन र सोको अनुगमन तथा मुल्यांकन सम्भव भई दिगो विकासमा टेवा पुग्न सक्दछ । मुलुक संघिय संरचनामा प्रवेश गरिसकेकाले केन्द्रीय तथ्यांकबाट विभिन्न समयमा सञ्चालित गणना तथा सर्वेक्षणहरुबाट प्राप्त नतिजा राज्य पुनः संरचना पछिको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लागि भरपर्दो आधार हुनेछ ।

वर्तमान संघिय संरचना अनुसार प्रदेश नं. ४ अर्न्तगत पर्ने लमजुङ जिल्लामा ८ वटा स्थानीय तहहरु रहेका छन् । तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखाको कार्यक्षेत्र अर्न्तगत पर्ने लमजुङ जिल्लाको यस अघि २०६३ सालमा, २०७३ सालमा जिल्लाको बस्तुगत विवरण तयार पारी प्रकाशित गरिएको थियो । केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको चालु आ.व. २०७४।०७५ को स्विकृत वार्षिक कार्यक्रममा लमजुङ जिल्लाको स्थानीय तह अनुसार विभिन्न स्थानीय स्तरमा छरिएर रहेका सुचना एवं तथ्याङ्कहरुलाई खण्डिकृत रुपमा एकिकृत गरी व्यवस्थापन गर्ने र जिल्लाको बस्तुस्थिती थाहा पाउने उद्देश्यले जिल्ला बस्तुगत विवरण २०७४ तयार पारिएको हो । यस बस्तुगत विवरणमा समावेश भएका तथ्यांकहरु अधिकांश द्वितिय स्रोत (Secondary Source) बाट संकलन गरिएको हो ।

जिल्लाको विकासका सम्भावनाहरु, गुरुयोजना, योजना निर्माण, आर्थिक, सामाजिक, राजनैतिक, शैक्षिक एवं अन्य विविध पक्षवारे जनतालाई यथार्थ जानकारी दिन तथा जिल्लास्तरीय योजनाकार, अनुसन्धानकर्ता, प्राध्यापक र सञ्चारकर्मी लगायतका सरोकारवाला सम्पूर्णका लागि यो पुस्तक महत्वपूर्ण सामाग्री हुनेछ भन्ने मैले विश्वास लिएको छु । जिल्ला बस्तुगत विवरण २०७४ तयार पार्ने क्रममा महत्वपूर्ण सुचना एवं तथ्यांकहरु समयमै उपलब्ध गराई सहयोग पुऱ्याउने लमजुङ जिल्लास्थित सरकारी कार्यालयहरु, गैरसरकारी संस्थाहरु, नागरिक समाज, पत्रकार र सम्बन्धित सबैप्रति कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

तथ्याङ्क संकलनका क्रममा यस कार्यालयबाट खटिनुहुने सम्पूर्ण कर्मचारीहरुमा धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस प्रकाशनलाई अभ् बढि तथ्यपरक, उपयोगी र स्तरीय बनाउनका लागि यसमा देखिएका कमीकमजोरीहरु एवं त्रुटीहरु औल्याई रचनात्मक सल्लाह र सुभावा निरन्तर प्राप्त हुने अपेक्षा राखेको छु ।

२०७४ चैत्र

यज्ञमूर्ति भण्डारी
तथ्याङ्क अधिकृत
तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखा

विषय सूची

शीर्षक

पेज नं.

खण्ड १ जिल्लाको परिचय

१-११

१.१	सक्षिप्त परिचय	१
१.२	जिल्लाको सिमाना	१
१.३	भौगोलिक अवस्थिति	१
१.४	जिल्लाको नामाकरण	१
१.५	जिल्लाको राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन	२
१.६	मुख्य हिमालहरू	२
१.७	धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थलहरू	२
१.८	नदीनालाहरू	३
१.९	हावापानी	३
१.१०	लमजुङ जिल्लाका महत्वपूर्ण पर्यटकीय गन्तव्य स्थलहरू:	४
	तालपोखरीहरू	८
	पदमार्गहरू	१०
१.१२	लमजुङ जिल्लामा हुने उत्सव महोत्सवहरू:	११

खण्ड २ जनसंख्या

१२-३३

२.१	जनसंख्या सम्बन्धी आधारभूत विवरण	१२
२.२	विभिन्न जनगणनाको जनसंख्या सम्बन्धी विवरण	१३
२.३	लिङ्ग र उमेर समूह अनुसार जनसंख्या वितरण	१४
२.४	धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण	१६
२.५	मातृभाषा अनुसार जनसंख्या विवरण	१६
२.६	जातजाति अनुसार जनसंख्या विवरण	१८
२.७	अपांगताको स्थिती र किसिम अनुसार जनसंख्या विवरण	२०
२.८	बैवाहिक स्थिती अनुसार जनसंख्या विवरण	२०
२.९	पहिलो विवाह गर्दाको उमेर	२१
२.१०	नागरिकता अनुसार जनसंख्या विवरण	२१
२.११	जन्मस्थान अनुसार लमजुङ जिल्लाको विवरण	२२
२.१३	पिउने पानीको स्रोत अनुसार लमजुङ जिल्लाको घरपरिवार विवरण	२३
२.१४	खाना पकाउने इन्धनको स्रोत अनुसार घरपरिवारको विवरण	२३
२.१५	बत्ती बाल्नको लागि अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन	२४
२.१६	बेसीशहर नगरपालिका	२५
२.१७	सुन्दरबजार नगरपालिका	२६
२.१८	मध्यनेपाल नगरपालिका	२७
२.१९	राईनास नगरपालिका	२८
२.२०	मसुर्याङ्दी गाउँपालिका	२९
२.२१	दोर्दी गाउँपालिका	३०
२.२२	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	३१
२.२३	दूधपोखरी गाउँपालिका	३२
२.२४	जिल्लाको स्थानीय तह अनुसारको जनसंख्या	३३

शीर्षक

पेज नं

खण्ड ३ शिक्षा

३४-३७

३.१	जिल्लाको शैक्षिक स्थिती	३४
३.२	जिल्लाको शैक्षिक स्थिती, २०७३	३४
३.३	जिल्लाको साक्षरता सम्बन्धी विवरण	३४
३.४	नयाँ संरचनामा स्थानीय तह अनुसार विद्यालयज विवरण- २०७३	३५
३.५	नयाँ संरचनामा स्थानीय तह अनुसारको शिक्षक विवरण- २०७३	३६
३.६	नयाँ संरचनामा स्थानीय तह अनुसार विद्यार्थी विवरण - २०७३	३७

खण्ड : ४ स्वास्थ्य

३८-४३

४.१	स्वास्थ्य संस्थाको विवरण	३८
४.२	स्वास्थ्य सेवाको कभरेज विवरण	३९
४.३	खोप कार्यक्रम	४०
४.४	राष्ट्रिय क्षयरोग कार्यक्रम	४१
४.५	राष्ट्रिय कृष्ठरोग कार्यक्रम	४१
४.६	एच.आई.भि /एड्स को आ.ब.२०७३/०७४ सम्मको स्थिति	४२
४.७	उमेर समूह अनुसारको जिल्लामा एच.आइ.भी.को अवस्था	४२
४.८	उच्च दश रोगहरु:	४३

खण्ड : ५ कृषि, सिंचाई तथा पशुपंक्षी

४४-६७

५.१	(क) भू- उपयोगको स्थिती	४४
५.१	(ख) भू-उपयोग स्थिति	४५
५.२	बालीको पात्रो	४५
५.३	विभिन्न बालीहरुको क्षेत्रफल र उत्पादन (०७३।७४)	४६
५.४	राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८	४६
५.४.१	कृषि गणनाको परिचय	४६
५.४.२	कृषि चलन (Agricultural Holdings)	४६
५.४.३	कृषि गणनाको उद्देश्य	४७
५.४.४	कृषि गणनाको महत्व एवं उपयोगिता	४७
५.४.५	गणना विधि	४७
५.४.६	कृषि गणना २०६८ को सन्दर्भ अवधि	४८
५.५	राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ बाट प्राप्त लमजुङ जिल्लाका प्रमुख नतिजाहरु	४८
५.५.१	कृषिचलनको संख्या र क्षेत्रफल	४८
५.५.२	कृषिचलन अन्तर्गत क्षेत्रफल तथा कित्ता संख्या सम्बन्धी विवरण	४८
५.५.३	भू-उपयोगको स्थिती	४९
५.५.४	स्वामित्वको प्रकार अनुसार कृषक परिवार संख्या	४९
५.५.५	मौसमी बाली लगाउका कृषकपरिवार संख्या तथा बाली लागेको क्षेत्रफल	४९
५.५.६	स्थायी बाली लगाउका कृषकपरिवारको संख्या तथा बाली लागेको क्षेत्रफल	५०.
५.५.७	वीजविजन र विषादीको प्रयोग अनुसार प्रमुख बाली लगाउको कृषक परिवार	५०
५.५.८	रासायनिक मलको प्रयोग अनुसार प्रमुख बालीको क्षेत्रफल	५०
५.६	वासलात	५१
५.७	सिंचाई	५१
५.७.१	सिंचाई सम्बन्धी विवरण	५५
५.८	पशुपंक्षी	५५

शीर्षक

पेज नं

५.८.१ पशुजन्य पदार्थको उत्पादन विवरण	५५
५.८.२ स्थानीय तह अनुसार पशुपन्छीको तथ्यांकीय विवरण	५६
क) पशु सेवा केन्द्र बेसीशहर, लमजुङ	५६
ख) पशु सेवा केन्द्र दोर्दी, लमजुङ	५८
ग) पशु सेवा केन्द्र राइनास, लमजुङ	६१
घ) पशु सेवा केन्द्र मध्यनेपाल, लमजुङ	६२
ङ) पशु सेवा केन्द्र क्वहोलासोथार गाउँपालिका, लमजुङ	६४
च) पशु सेवा केन्द्र दूधपोखरी, लमजुङ	६५
छ) पशु सेवा केन्द्र सुन्दरबजार, लमजुङ	६६
ज) पशु सेवा केन्द्र सुन्दरबजार, लमजुङ	६७

खण्ड-६ भौतिक पूर्वाधारहरु

६९-७२

६.१. जिल्लामा भएका सडक निर्माण सम्बन्धी विवरण	६९
६.२ सञ्चार सम्बन्धी विवरण	६९
६.२.१ हुलाक सेवा	६९
६.२.२ जिल्ला हुलाक कार्यालय अन्तर्गत संचालित केबुलहरु	७०
६.२.३ जिल्ला हुलाक कार्यालय, लमजुङ अन्तर्गत सञ्चालित एफ.एम.रेडियोहरु	७०
६.३ टेलिफोन सेवा	७१
६.४ विद्युत सेवा	७१
६.५ खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी आधारभूत तथ्यांक	७२

खण्ड ७ न्याय तथा कानून

७४-७६

७.१ जिल्ला अदालत लमजुङका लगत, फर्युट र बाँकी मुद्दाहरु	७४
७.२ मुद्दा अनुसार कैदी बन्दीहरुको विवरण	७४
७.३ जिल्ला प्रहरी कार्यालय, लमजुङमा दर्ता भएका तथा फर्युट भएका मुद्दाहरु सम्बन्धी विवरण	७५
७.४ जिल्लामा भएका विभिन्न दुर्घटना तथा चेकजाँच सम्बन्धी विवरण	७६

खण्ड ८ वनजंगल तथा भू-संरक्षण

७७-८०

८.१ वन जंगलको अवस्था	७७
८.२ ईलाका वन कार्यालयहरुको कार्यक्षेत्र विवरण	७७
८.३ जिल्लाको वनजंगल सम्बन्धी विवरण	७८
८.४ वन सम्बन्धी अन्य विवरण (आ.व.०७३/७४)	७८
८.५ अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना (ACAP) भित्र पर्ने गाउँपालिकाहरु	७९
८.६ भू-उपयोगको स्थिति	७९
८.७ वनजंगलको किसिम	७९
८.८ जिल्लामा पाइने महत्वपूर्ण जडीबुटी एवं गैह्रकाष्ठ वन पैदावरका प्रजातिहरु	८०
८.९ जलाधार क्षेत्रहरु	८०

खण्ड ९ आर्थिक तथ्यांक

८३-८७

९.१ उद्योग सम्बन्धी विवरण	८३
९.२ जिल्लामा दर्ता भएका सहकारी सम्बन्धी विवरणहरु	८३
९.३ जिल्लामा रहेका केहि वित्तिय संस्थाहरुको विवरण	८५
९.४ नागरिकता र राहदानी वितरण सम्बन्धी विवरण	८६

शीर्षक**पेज नं**

९.५ भूकम्प सम्बन्धी विवरण

८७

खण्ड १० महिला तथा बालबालिका

८९-९२

१०.१ परिवारमूलीमा महिलाको अवस्था

८९

१०.२ अपांगता परिचयपत्र विवरण (२०७३/०७४)

९०

१०.३ महिलाहरूको वैवाहिक स्थिती

९०

१०.४ महिलाहरूको पहिलो विवाह गदाको उमेर

९१

१०.५ बालबालिकाहरूको बसोवासको स्थिति

९१

१०.६ बालकलव र बालबालिकाको सदस्यता

९२

१०.७ जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र वितरण

९२

खण्ड ११ राजनैतिक दल, मतदाता र निर्वाचन

९३-९६

११.१ जिल्ला स्थित क्रियाशिल राजनीतिक दलहरूको विवरण

९३

११.२ स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ संक्षिप्त विवरण

९३

११.३ स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ मा भाग लिने मतदाता संख्या र मतदान सम्बन्धी विवरण

९४

११.४ जिल्ला समन्वय समिति, लमजुङमा निर्वाचित पदाधिकारीहरूको विवरण

९५

११.५ प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा निर्वाचन २०७४ सदर तथा बदर मतको विवरण

९५

११.६ स्थानीय तह कार्यपालिकाका उम्मेदवारहरू र विजयी उम्मेदवारहरूको विवरण

९६

खण्ड १२ सुशासन

९९-१०१

१२.१ जिल्लामा रहेका सरकारी तथा अर्धसरकारी कार्यालयको विवरण

९९

१२.२ अस्पताल तथा स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरू सम्बन्धी विवरणहरू

१००

१२.३ लमजुङ जिल्लामा सुचना तथा सञ्चार सम्बन्धी विवरण

१०१

खण्ड १३ मानव विकास र गरिबी

१०३-१०५

१३.१ मानव विकास

१०३

१३.२ गरिबी

१०५

अनुसूची-१

तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

१०६

अनुसूची-२

दरवन्दी तथा कर्मचारी विवरण

१०७

सन्दर्भ सामग्रीहरू

१०८

खण्ड १ जिल्लाको परिचय

१.१ संक्षिप्त परिचय

नेपालमा हाल रहेका ७ प्रदेशहरू मध्ये ४ नं प्रदेश अन्तर्गत रहेको लमजुङ जिल्लालाई ४ नगरपालिका, ४ गाउँपालिका गरी जम्मा ८ स्थानीय तहमा विभाजन गरिएको छ। नेपालको करिब बीच भागमा पर्ने जैविक विविधताको धनी तथा पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण यस पहाडी जिल्लाले १६९२ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल ओगटेको छ। यो जिल्ला गुरुङ जातिको बाहुल्यता रहेको ऐतिहासिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक महत्वका हिसावले एक प्रमुख क्षेत्रको रूपमा रहेको पाइन्छ। लोकदोहोरी गीतको उद्गमस्थलका रूपमा परिचित यस जिल्ला भौगोलिक रूपमा मध्य पहाडी क्षेत्रदेखि उत्तरी हिमाली क्षेत्रसम्म फैलिएर रहेको छ। आकारका हिसावले उत्तरमा केही फुकेको तथा दक्षिणमा केही साँघुरिएको करिब वर्गाकार यो जिल्लाले नेपालको कुल क्षेत्रफलको करिब १.१५ प्रतिशत हिस्सा ओगटेको पाइन्छ। मनास्लु हिमाल र लमजुङ हिमालको दक्षिण काखमा रहेको लमजुङ जिल्ला समुन्द्री सतह देखि ८०० मिटरको उचाईमा पर्दछ। लमजुङ जिल्लाको सदरमुकाम बेसीशहर पृथ्वी राजमार्गमा पर्ने तनहुँ जिल्लाको डुम्रे बजार देखि ४२ किलोमिटर दुरीमा पर्दछ।

१.२ जिल्लाको सिमाना

पूर्व	: गोरखा जिल्ला
पश्चिम	: कास्की जिल्ला
उत्तर	: मनाङ जिल्ला
दक्षिण	: तनहुँ जिल्ला

१.३ भौगोलिक अवस्थिति

अक्षांश	: २८° ०३' मिनेट देखि २८° ३०' उत्तरी अक्षांश
देशान्तर	: ८४° ११' देखि ८४° ३८' मिनेट पूर्वी देशान्तर
उचाई (समुन्द्र सतहबाट)	: सबैभन्दा कम ३८५ मिटर (मध्यनेपाल नगरपालिकाको दुई पिप्ले बगैँचा) सबैभन्दा बढी ८१६२ मिटर (मनास्लु हिमाल)
क्षेत्रफल	: १६९२ वर्ग किलोमिटर (१६९२०० हेक्टर)

१.४ जिल्लाको नामाकरण

'लमजुङ' शब्द मगर भाषाबाट आएको मानिन्छ। लमजुङ शब्द 'लम' र 'जुङ' मिलि बनेको पाइन्छ। मगर भाषामा 'लम' को अर्थ अग्लो, लामो र ठूलो तथा 'जुङ' को अर्थ पहाड पर्वत भएको भूमि भन्ने बुझिन्छ। 'लमजुङ' शब्दले अग्ला, लामा तथा ठूला पहाड पर्वतहरूले बनेको भूमि भन्ने बुझिन्छ। यस जिल्लामा रहेका खोला तथा नदीहरूको नाम पछाडि "दी" लगाईएको हुन्छ, जसको अर्थ मगर भाषामा पानी हुन्छ। जस्तै : मादी, मस्याङ्दी, पाउँदी, रुद्दी, किसेदी, दोर्दी, नाउदी आदि।

१.५ जिल्लाको राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

प्रदेश नं	:	४
निर्वाचन क्षेत्र		
प्रतिनिधि सभा	:	१
प्रदेश सभा	:	२
गाउँपालिका	:	४
नगरपालिका	:	४
वडा संख्या	:	७५

१.६ मुख्य हिमालहरू

तालिका नं. : १.१

जिल्लाका प्रमुख हिमालहरू					
क्र.सं.	हिमालको नाम	उचाई (मि)	क्र.सं.	हिमालको नाम	उचाई (मि)
१	मनास्लु	८१६२	४	अन्नपूर्ण दोस्रो	७९३९
२	मनास्लु दक्षिण	७९३७	५	हिमालचुली	७६४७
३	लमजुङ्चुली	६९८८	६	बुद्ध हिमाल	६६७४

१.७ धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थलहरू

१.७.१ धार्मिक स्थलहरू :

लमजुङ कालिका, उदीपुर कालिका, उदीपुर, अकला, कपुरेश्वर महादेव, इशानेश्वर महादेव, लक्ष्मीनारायण मन्दिर, बाह्रपोखरी, दूधपोखरी आदि ।

१.७.२ पर्यटकीय स्थलहरू :

लमजुङ जिल्लामा पर्यटकीय दृष्टिकोणबाट महत्वपूर्ण स्थलहरूलाई निम्न बमोजिम वर्गीकरण गर्न सकिन्छ ।

तालिका नं. : १.२

जिल्लामा रहेका विभिन्न पर्यटकीय क्षेत्रहरू		
क्र.सं.	क्षेत्र	स्थानहरू
१	ऐतिहासिक पर्यटकीय स्थलहरू	पुरानकोट, मोहरीकोट, सिन्दुरेढुंगा, गाउँशहर दरवार (लमजुङ दरवार) आदि
२	पर्यटकीय गाउँहरू	घलेगाउँ, घनपोखरा, भुजुङ, पसगाउँ, गिलुङ, सिउरुङ आदि
३	पर्यटकीय पोखरीहरू	मेमेपोखरी, दुधपोखरी, बाह्रपोखरी, इलामपोखरी आदि
४	धार्मिक पर्यटकीय स्थलहरू	गाउँशहर, कालिका, करपुरेश्वर महादेव, लक्ष्मीनारायण मन्दिर, ह्याल्सो ह्योगुम्बा आदि
५	पर्यटकीय बजारहरू	बेसीशहर, खुँदी, भुलभुले, डाँडी, बाँहुनडाँडा आदि
६	अन्य पर्यटकीय स्थलहरू	खासुर, चेपेघाट, राईनासकोट आदि

१.८ नदीनालाहरु

लमजुङ जिल्लामा रहेका प्रमुख नदीनालाहरुलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।
तालिका नं.: १.३

लमजुङ जिल्लाका प्रमुख नदी तथा वहाव क्षेत्र				
क्र. सं.	नदीको नाम	उद्गमस्थल	वहाव क्षेत्र	मिसिने स्थान
१	मस्याङ्दी नदी	तिलिचो ताल, मनाङ	च्याम्चे, जगत, स्याङ्गे, घेर्म्, बाहुनडाँडा, डादी, भुलभुले, खुदी, बेसीशहर, उदीपुर, भोटेओडार, सुन्दरबजार, ताकुघाट	त्रिशुली
२	मादी नदी	अन्नपूर्ण रेन्ज	भोर्लेटार, रम्घा	सेती
३	चेपे नदी	दुधपोखरी	दूधपोखरी, विचौर, कोल्की, इलमपोखरी, भलायखर्क, चक्रतिर्थ, धमिलिकुवा	मस्याङ्दी
४	डादी खोला	अन्नपूर्ण हिमाल	भुलभुले, बाहुनडाँडा	मस्याङ्दी
५	रुदी खोला	ताप्राङ धर्मशाला	सिङ्दी, पसगाउँ, भुजुङ	मादी
६	क्रिसेदी खोला	रिपे लेक	पाचोक, नौथर	दोदी
७	रिस्ती खोला	कुन्ध्रा, (भलुवा)	कुन्ध्रा, जिता, तान्द्राङ टक्सार, सूर्यपाल, रम्घा	मादी
८	पिस्ती खोला	नेटा	नेटा, बाँगे, भोर्लेटार	मादी
९	मिदिम खोला	भुजुङ, (बजेरखर्क)	भुजुङ, घनपोखरा, उत्तरकन्या, मालिङ, भोजे, नाल्मा, गिलुङ	मादी
१०	पाउँदी खोला	नेटा (थनासिङ)	कोइरालाफाँट, सत्रसयफाँट, ताकु, सुन्दरबजार, पाउँदी	मस्याङ्दी
११	खुदी खोला	लमजुङ हिमाल	घनपोखरा, सिमपानी, खुदी, खुदीबजार	मस्याङ्दी
१२	दोर्दी खोला	मेमे पोखरी	फलेनी, ढोडेनी, चिती, बंसार, नौथर, श्रीभञ्ज्याङ	मस्याङ्दी
१३	नाउँदी खोला	कुन्ध्रा (भञ्ज्याङ)	कुन्ध्रा, परेवाडाँडा	पाउँदी खोला

१.९ हावापानी

भौगोलिक स्थिती र उचाइको आधारमा लमजुङ जिल्लामा पाइने जलवायुलाई निम्नअनुसार उल्लेख गरिएको छ ।

- उपोष्ण हावापानी (Sub-tropical Climate)
- समशीतोष्ण हावापानी (Temperate Climate)
- समशीतोष्ण चिसो हावापानी (Temperate Cold Climate)
- चिसो लेकाली हावापानी (Alpine Climate)
- उच्च हिमाली हावापानी (Tundra Climate)

१.१० लमजुङ जिल्लाका महत्वपूर्ण पर्यटकीय गन्तव्य स्थलहरू:

लमजुङ जिल्ला नेपालको मध्यपहाडी भागमा अवस्थित छ। समुद्री सतह ३८५ मिटर देखि ८१६२ मिटर उचाई सम्म रहेको छ। अन्नपूर्ण मार्गमा पर्ने लमजुङ खुम्बु पछिको दोस्रो पर्यटकिय गन्तव्य हो। विविध जातीको संस्कृतिमा धनी यो जिल्लामा विशेषरूपमा गुरुङ,दुरा लगायत बाहुन, क्षेत्री, नेवार, मगर, तामाङ, घर्ती, गिरी, गन्धर्व, कुमाल, माझी, दमाई, कामी, सार्की, चेपाङ, ठकुरी, मुसलमान जातीको बसोबास छ। ग्रामिण पर्यटन र हाइड्रो पावरका लागि लमजुङ चर्चित छ। शाहवंशको उद्गम, गुरुङहरूको उद्गम नेपाल एकिकरणको शुरु विन्दु हुनाले ऐतिहासिक रूपमा पनि महत्वपूर्ण रहेको छ। वर्षेनी ३० औं हजार विदेशी पर्यटक र आन्तरिक पर्यटकहरूको आकर्षक गन्तव्य हो लमजुङ। पूर्व पश्चिम उत्तर दक्षिणबाट ठिक मध्यविन्दु पनि लमजुङको रम्घाटारमा पर्दछ। यी सबैको छोटकरी परिचय यस बुकलेटमा उल्लेख गरिएको छ।

घले गाउँ (Ghale Gaun):

दक्षिण एशियाको नमूना गाउँ (सार्क भिलेज) को रूपमा परिचित घलेगाउँ क्वोलासोथार गाउँपालिका वडा नं. ३ मा पर्दछ। समुद्री सतह देखि २१०० मिटरको उचाईमा अवस्थित लमजुङ जिल्लाको प्रथम पर्यटकीय गाउँ हो घलेगाउँ। उत्तर बहिनी उत्तरगंगा, उत्तरकन्या जलदेवी मन्दिर, घलेहरूको कुल देवता मन्दिर, सप्त कुवा, चिया बगान, गुरुङ संग्राहलय, सामुहिक भेडापालन र गुरुङ संस्कृति घलेगाउँका आकर्षण हुन्। लमजुङ हिमाल, अन्नपूर्ण, मनास्लु हिमश्रृङखलालाई नजिकबाट हेर्न सकिने घलेगाउँबाट सूर्योदय तथा प्राकृतिक दृश्यावलोकन लोभलाग्दो रूपमा गर्न सकिन्छ। लमजुङको सदरमुकाम बेसीशहरबाट २ घण्टाको मोटर यात्रा वा ५ घण्टा पैदल यात्रामा घलेगाउँ पुग्न सकिन्छ। बेसीशहरबाट बाग्लुङपानी हुँदै, सिम्पानी भलामचौर हुँदै वा खुदी, घनपोखरा हुँदै घलेगाउँ पुग्न सकिन्छ। यहाँका २८ घरधुरीहरूमा होमस्टेको व्यवस्था (बेड संख्या १२०) रहेको छ। यो गाउँ गुरुङ सम्पदा मार्ग र अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्रमा पर्दछ। सम्पर्क व्यक्ति दिर्घ घले ९८४६१९३०६७

भुजुङ:

साविकमा एक गाउँ एक गाविसको रूपमा परिचित भुजुङ हाल क्वोलासोथार गाउँपालिका वडा नं ४ मा पर्दछ। समुद्री सतहबाट १६४२ मिटर उचाईमा रहेको यस गाउँमा ४०० घरधुरी छन्। गुरुङ संस्कृति, लघु जलविद्युत, पानीघट्ट, रोपवे, सामुदायिक चिया बगान, टोपी भै देखिने लमजुङ हिमाल, क्यू छहरा, महादेव मन्दिर, भुजुङका आकर्षण हुन्। अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्रमा पर्ने भुजुङमा अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजनाको इलाका संरक्षण कार्यालय समेत रहेको छ। व्यवस्थित घरबास भएको भुजुङ बेसीशहरबाट ३ घण्टाको मोटर यात्रा र ७ घण्टाको पैदल यात्रामा पुग्न सकिन्छ। घलेगाउँबाट २ घण्टाको पैदल यात्रामा भुजुङ पुग्न सकिन्छ। सम्पर्क व्यक्ति तलुबहादुर गुरुङ ९८५६०४६२४५, चित्रमान गुरुङ ९८४६७०९९३४

गाउँशहर लमजुङ दरबार/काउलेपानी:

बेसीशहर नगरपालिका वडा नं ३ मा समुद्री सतहबाट १३०० मिटर उचाईमा पूर्व मोहोडा भएर रहेको गाउँशहर दरबार शाहवंशीय राजाहरूको पहिलो ऐतिहासिक दरवार हो। यो स्थान शाहवंशको राज्यको उद्गम स्थल मानिन्छ। यहाँ दरबारसंगै लमजुङ कालिका मन्दिर र यशोब्रम्ह शाहको पुरातात्विक दरबार रहेको छ। बेसीशहरबाट १ घण्टाको पैदल यात्रा वा ३० मिनेटको मोटर यात्रामा गाउँशहर पुगिन्छ। गाउँशहरबाट बाखेजगत बाग्लुङपानी हुँदै घलेगाउँजाने पदमार्ग पनि छ। गाउँशहर दरवार नजिकै काउलेपानी पर्यटकीय गाउँ रहेको छ। यो गाउँ नेपालकै उत्कृष्ट होमस्टे गाउँका रूपमा पुरस्कृत भएको

थियो । मौलिक नेपालीपन रहेको काउलेपानीमा व्यवस्थित होमस्टे हुनुका साथै सांस्कृतिक र प्राकृतिक रुपमा पनि सुन्दर मनमोहक छ । क्यूटावर, काउलेपानी मन्दिर थप आकर्षण हुन् । सम्पर्क व्यक्ति जगत गुरुङ ९८४६३९६५९८, तिलमाया गुरुङ ९८४९८७६८६७

सिउरुड:

मर्स्याङ्दी गाउँपालिका वडा नं ३ मा पर्ने यस गाउँ समुद्री सतहबाट १९०० मिटर उचाईमा रहेको छ । ११२ घर एकै ठाउँमा भएको गुरुङ वस्ती सिउरुड गुरुङ संस्कृति र नेपाली मौलिक परम्परा एवं अर्गानिक खाद्यन्नका लागि प्रसिद्ध छ । मनासलु हिमाललाई सन्मुखै देखिने सिउरुडबाट दूधपोखरी थुर्जुलेक जान सकिन्छ । राम्रो होमस्टे भएको सिउरुडमा बेसीशहरबाट २.५ घण्टाको मोटर यात्रामा पुगिन्छ । अन्नपूर्ण पदमार्गसंगै पर्ने सिउरुडसंगै जोडिएर भक्तिथापा खाइखेलेको खर्क, हर्सिडडांडा/ कांडे चौर रहेको छ । सम्पर्क नं उमर बहादुर गुरुङ ९८६९४५६६०५ / ९८५६०४५९४९

राइनासकोट:

राइनास नगरपालिका वडा नं. ९ मा समुन्द्र सतहबाट १७५० मिटर उचाईमा रहेको पूर्वी लमजुङको प्रसिद्ध ऐतिहासिक किल्ला हो राइनासकोट । नेपालको एकिकरणको शुभारम्भ यही राइनासकोटबाट द्रव्य शाहले लिगलिगकोट दौडेर जितेपछि भएको हो । गुरु गोरखनाथ सिद्धवावाका रुपमा राइनासकोटमा प्रकट भएर द्रव्यशाहलाई पूर्वतर्फ बढ्ने आशिर्वाद दिएका थिए, गणेश, बौद्ध, हिमालचुली, मनासलु, लमजुङ, अन्नपूर्ण, माछापुच्छ्रे, धौलागिरी हिमाल राइनासकोटबाट एकै पटक देख्न सकिन्छ । सूर्योदय र सूर्यास्तको दृश्यका लागि राइनासकोट अलौकिक मानिन्छ । त्यहीँबाट उडान भरेर त्यहीँ ओर्लन सकिने प्याराग्लाइडिङ हुन्छ यहाँ । १५ घरको सानो गुरुङ वस्ती भुक्म्प पछि पुननिर्माण भएको व्यवस्थित होमस्टे छ राइनासकोटमा । योग स्तम्भ, ५०० वर्ष पुरानो सिद्धको मन्दिर, कोटेश्वर महादेव, कालिका मन्दिरका साथ परातात्विक गढीहरु रहेका छन् लमजुङ प्रवेशद्वार पाउंटीबाट ४५ मिनेटको मोटर यात्रा वा २ घण्टाको पैदल यात्रामा पुग्न सकिन्छ । सम्पर्क व्यक्ति खड्ग बहादुर गुरुङ ९८५६०४५९७७ विष्णुमाया गुरुङ ९८४६९२९९९२

पुरानकोट/रकक्लाईविड:

बेसीशहर नगरपालिका वडा नं. ४ स्थित यस पुरानकोट १९०० मिटर उचाईमा रहेको शाहवंशीय राजाहरुको इतिहास सँग जोडिएको सामरिक महत्वको स्थल हो । गृष्मकालीन दरवारको भग्नावशेषका साथै कोट गढी रहेको पुरानकोट प्राकृतिक दृश्यावलोकनका लागि मनोरम छ । यसै कोट नजिकै रहेको गैरीगाउँ र डांडागाउँ गुरुङ वस्तिमा होमस्टेको व्यवस्थापनका साथै लमजुङकै पहिलो व्यवस्थित व्यवसायिक रकक्लाईविड ((चट्टान चढ्ने) स्थल रहेको छ । अमेरिकन स्वयंसेवक सन् २०११ बाट यहाँ व्यवसायिक रकक्लाईविड गरेका हुन् बेसीशहरबाट १ घण्टाको मोटर यात्रामा पुग्न सकिने यस स्थानमा पुग्न वैकल्पिक पदमार्ग पनि रहेका छन् । सम्पर्क व्यक्ति कन्याकाशी गुरुङ ९८४६२४८३३८

घनपोखरा:

मर्स्याङ्दी गाउँपालिकावडा नं. १ मा पर्ने घनपोखरा समुद्री सतहबाट २१५० मिटरको उचाईमा रहेको छ । लमजुङ जिल्लाकै सबैभन्दा बढी उचाईमा रहेको गाउँ पनि घनपोखरा हो । गुरुङ संस्कृति सहित होमस्टे भएको घनपोखरा प्राकृतिक सुन्दरता र मौलिकपनको सुन्दरवस्ती हो । लोपोन्मुख तामारी छोरीनाच घनपोखरामा संरक्षित छ । घलेगाउँबाट ३० मिनेटको पैदल यात्रामा पुग्न सकिन्छ । सम्पर्क व्यक्ति जीत बहादुर गुरुङ ९८४६५४४०८०

पसगाउँ:

ब्होलासोथार गाउँपालिका वडा नं. ६ मा पर्ने पसगाउँ समुन्द्र सतहबाट १६५० मिटर उचाईमा रहेको छ । १७५ घरहरू सँगै रहेको परम्परागत मौलिक गुरुङ वस्तीमा राम्रो होमस्टेको व्यवस्था छ । घलेगाउँबाट ६ घण्टाको पैदलयात्रामा पुगिने यहाँ भोर्लेटारबाट ३ घण्टाको मोटर यात्रामा पुगिन्छ । कास्की सिमानामा पर्ने यो वस्ती पुन अन्य वैकल्पिक पदमार्ग पनि छन् । पोखरा करापुटार हुँदै जान सकिने सुन्दर ठाउँ पसगाउँ हो । यसको नजिकै सिङ्दी गाउँ यतिकै सुन्दर र मनोरम रहेको छ । सम्पर्क बलराम गुरुङ

खासुर:

बेसीशहर नगरपालिका वडा नं.१० मा पर्ने खासुर ९५० मिटर उचाईमा रहेको वस्ती हो । सफा व्यवस्थित गल्ली, नमूना सामुदायिक होमस्टे रहेको यस वस्तिमा महिलाहरूले होमस्टे चलाएका छन् । जलवायू परिवर्तनको लागि नमूना गाउँ पनि मानिन्छ । सदरमुकाम बेसीशहरबाट १ घण्टाको पैदल दुरीमा पर्दछ । सम्पर्क सरिता घले ९८४६३३५७

हिलेटक्सार

दोर्दी गाउँपालिका वडा नं. ९ मा पर्ने हिलेटक्सार १७५० मीटर उचाईमा रहेको सुन्दर पर्यटकीय गाउँ हो । प्रसिद्ध बराहपोखरी जाने मार्गमा पर्ने यो गाउँ बराहपोखरीका लागि बेसक्याम्प पनि हो । मेमे पोखरी पनि यहीबाट जान सकिन्छ । मध्यमसर्पाङ्दी बाधक्षेत्रबाट १:३० घण्टाको मोटर यात्रामा पुन सकिन्छ । हिलेटक्सार थुम्की प्राकृतिक दृश्यावलोकनका लागि सुन्दर छ । सम्पर्क व्यक्ति धनप्रसाद गुरुङ ९८४६५६७२५७

मध्यनेपाल रम्घाटार:

मध्यनेपाल नगरपालिका वडा नं. ४ मा पर्ने रम्घाटार ३८५ मिटर उचाईमा रहेको लमजुङको सवैभन्दा होचो ठाउँ पनि हो । नेपालको पूर्व पश्चिम उत्तरदक्षिणबाट नाप्दा ठिक मध्य भागमा यो ठाउँ पर्ने हुनाले यसको महत्व बढेको छ । त्यसै कारण नगरपालिकाको नाम पनि मध्यनेपाल रहेको हो । मादी नदी किनार तनहुँ जिल्लासंग जोडिएको यो ठाउँमा मध्य विन्दु पार्क, गौरीशंकर मन्दिर रहेको छ । दमौलीबाट ३० मिनेटको मोटर यात्रामा पुगिने यो ठाउँ पुरानो पहाडी हुलाकी मार्गमा पर्दछ । सम्पर्क राममाया श्रेष्ठ ९८४६९९५७८६, राजकुमार श्रेष्ठ ९८४६९९२५५५

ईशानेश्वर महादेव/करापुटार:

मध्य नेपाल नगरपालिका वडा नं. ७ मा पर्ने ईशानेश्वर महादेव मन्दिर यस भेगकै अति प्रसिद्ध धार्मिक स्थल मानिन्छ । सतिदेवीको अङ्ग पतन भएर उत्पन्न भएका महादेव मानिने यहाँ शिवरात्रीमा ठूलो मेला लाग्दछ । सन्तान नहुनेले बत्तिबाल्दा सन्तान हुने र मनोकामना पुराहुने यस मन्दिरमा शिवरात्रीका अलवा सतविज मेला, अक्षय तृतियाको दिनमा पनि मेला लाग्दछ । मादी र मिदिम नदिको विचमा कास्की जिल्ला सीमाना नजिक भएको यो स्थल धार्मिक पर्यटकीय स्थल मानिन्छ । दमौलीबाट १ घण्टा, पोखराबाट २ घण्टाको मोटर यात्रामा यहाँ पुगिन्छ । सम्पर्क व्यक्ति रामचन्द्र शास्त्री ९८४६६३२६०२

तार्कु बजरकोट गहते:

सुन्दरबजार नगरपालिका वडा नं. ५ मा समुद्री सतहबाट १५०६ मिटर उचाईमा रहेको यो क्षेत्र तार्कुकोट, बजरकोट र मुलकोट गरी ३ वटा ऐतिहासिक गढी रहेका छन् । यिनै गढी नजिकै रहेको गहते

गाउँमा होमस्टेको राम्रो व्यवस्था छ। जातीय संस्कृति, जैविक विविधता, मौरीपालन, नमूना सामुदायिक वन यहाँका विशेषता हुन् । सुन्दरबजारबाट १ घण्टाको मोटर यात्रा र २.५ घण्टाको पैदल यात्रामा पुग्न सकिन्छ। सम्पर्क हस्त बहादुर गुरुङ ९८५६०४५०२२

अर्चल्यानी/हलोत्कर्ष (हलोक्रान्ति):

सुन्दरबजार नगरपालिका वडा नं.४ दुराडाँडा अर्चल्यानीका बाटे गरामा २००६ सालमा तत्कालीन ब्राम्हणहरु तोयनाथ अधिकारी हरिभक्त लगायतले हलो जोतेर सामाजिक क्रान्ति गरेको स्थान हो । राजनैतिक, सामाजिक र शैक्षिक जागरणको केन्द्रका रूपमा मानिने यो स्थानमा हरेक वर्ष हलो क्रान्तिको स्मरण गरिन्छ । सुन्दरबजारबाट १ घण्टाको मोटरयात्रामा पुग्न सकिन्छ ।

सिन्दुरेढुङ्गा, खजेपार्क, दुरावस्ती:

सुन्दरबजार नगरपालिका वडा नं. ११ मा पर्ने सिन्दुरे ढुङ्गा लमजुडका राजा यशोब्रम्ह शाहलाई कास्कीबाट ल्याई सिन्दुरे जात्रा गरिएको ठूलो ढुङ्गा जसलाई त्यस उप्रान्त सिन्दुरे ढुङ्गा नामाकरण गरी संरक्षित गरियो । हरेक वर्ष पौष २७ गते सिन्दुरे अगिरे छरेर विशेष कार्यक्रम गरिन्छ त्यहाँ । खजेदुरा, चामु सिङ्गल, कुसुमाकर घिमिरे लगायतले यशोब्रम्ह शाहलाई ल्याएका थिए । ती मध्येका खजेदुराको सालिक चन्द्रेश्वर च्यानपाटामा खजेपार्क बनाई राखिएको छ । सिन्दुरे ठूलो स्वारा अल्पसंख्यक दुराहरुको वस्ती हो । होमस्टेको व्यवस्था सहित दुरा संस्कृति देख्न पाइन्छ यहाँ । यिनै दुराको वस्ती भएको डाँडा हुनाले यो क्षेत्र दुराडाँडा नामले प्रसिद्ध छ । सुन्दरबजारबाट २ घण्टाको मोटरयात्रामा यहाँ पुग्न सकिन्छ । सम्पर्क व्यक्ति भिम बहादुर दुरा ९८५६०६१३३०, प्रेम दुरा ९८४६४६७०८६

ताघिङ स्यागे भरना र क्यानोनिङ:

मस्याङ्दी गाउँपालिकावडा नं. ४ मा पर्ने ताघिङ समुद्री सतहबाट ११०० मिटर उचाईमा छ । व्यवस्थित होमस्टे भिरमौरीको महशिकार (हनी हण्टीङ) र स्याङ्गेको विशाल भरना यहाँका विशेष आकर्षण हुन । दक्षिण एशियामा नै पहिलो पटक १५० जना भन्दा बढी विदेशीहरुले साहसिक क्यानोनिङ गरेको भरना हो । बेसीशहरबाट २२ किमी उत्तर बेसीशहर चामे सडकखण्डमा यो भरना रहेको छ । सम्पर्क व्यक्ति नर बहादुर गुरुङ ९८५६०४५०३०९ सुमन गुरुङ ९८५६०४५६५५

घेर्मु/रक गाडेँन:

मस्याङ्दी गाउँपालिकावडा नं ५ मा रहेको घेर्मु अन्नपूर्ण पदमार्गमा पर्ने सुन्दर स्थान हो । समुद्री सतहदेखि ११२० मिटर उचाईमा अवस्थित घेर्मु बाहुनडाँडाबाट १.५ घण्टाको पैदलयात्रामा पुग्न सकिन्छ । यो स्थान घलेराजाहरुको इतिहाससँग जोडिएको छ । यहाँ पुराना किल्ला तथा पुरातात्विक महत्वका भग्नावशेषहरु देख्न पाइन्छ । यहाँको खानीगाउँमा निर्माण गरिएको ढुंगे बगैँचा (रक गाडेँन) ले धेरै पर्यटकहरुको मन खिचेको छ ।

तातोपानी कुण्ड जगत र बाहुनडाँडा:

मर्स्याङ्दी गाउँपालिकामा पर्ने अन्नपूर्ण पदमार्गमा मर्स्याङ्दी नदी किनाराका बाहुनडाँडा र जगत २ ठाउँमा प्राकृतिक तातोपानीका कुण्ड रहेका छन् । धारा र पोखरी निर्माण गरी नुहाउने व्यवस्था भएको तातोपानीमा चर्मरोग, मोटोपन, बाथ लगायतका रोग निको हुने र धार्मिक रूपमा पनि यहाँ नुहाउने चलन छ । पदमार्ग जाडो ठाउँमा भएकोले यो प्राकृतिक तातोपानी पर्यटकहरूका लागि थकान मेटाउने स्थान मानिन्छ । यी स्थानहरूमा होटलको राम्रो व्यवस्था छ । सदरमुकाम बेसीशहरबाट २ घण्टाको मोटरयात्रामा पुग्न सकिन्छ ।

भुस्मे (तामाङ होमस्टे):

मर्स्याङ्दी गाउँपालिका वडा नं. ८ मा पर्ने भुस्मे गाउँ १७०० मिटर उचाई रहेको तामाङहरूको वस्ती हो । तामाङ संस्कृति, सफा मिलेका परम्परागत शैलीका घरहरू प्राकृतिक मनोरम दृश्य, गुफा ओडार, अलैंची बगैँचा, अर्गानिक खाना यहाँका विशेषता हुन् । भुलभुलेबाट ३० मिनेटको मोटर यात्रा तथा १:३० मिनेटको पैदल यात्रामा पुग्न सकिन्छ ।

नरुवाल/ पाखाथोक /मगरपाल्ले:

बेसीशहर नगरपालिका वडा नं. २ मा पर्ने नरुवाल पाखाथोक ९०० मिटर उचाईमा रहेको मगर वस्ती हो । मगर संस्कृति र सदरमुकाम मुल सडकबाट नजिक रहेको पर्यटकीय गाउँ हो । डुम्रे बेसीशहर मर्स्याङ्दी बाँध क्षेत्र गैरीबाट १० मिनेटको मोटर यात्रा र ३० मिनेटको पैदलयात्रामा पुग्न सकिन्छ ।

सप्तधारा:

मध्यनेपाल नगरपालिका वडा नं.१ मा पर्ने सप्तधारा एकै ठाउँमा सात वटा प्राकृतिक धारा भएको ठाउँ हो । राम्रो पानीको स्रोत र जलदेवीको रूपमा यो ठाउँ प्रसिद्ध छ । सुन्दरबजारबाट १ घण्टाको मोटर यात्रामा पुग्न सकिन्छ ।

गौडाकोट/मौलाकोट:

दूधपोखरी गाउँपालिकामा पर्ने गौडाकोट मौलाकोट १८०० मिटर उचाईमा रहेको छ । थिकोट र गढी सामरिक महत्व र प्राकृतिक दृश्यका लागि महत्वपूर्ण छन् । उलीदेवी मन्दिर, अलैंची बगैँचा, गुफा एवं गुरुङ मगर र तामाङ ३ थरी जनजातीको संस्कृति एकै ठाउँ देख्न सकिने यहाँ होटल तथा होमस्टेको व्यवस्था छ । पाउंटी बजारबाट १:३० मिनेटको मोटरयात्रा वा ४ घण्टाको पैदल यात्रामा यहाँ पुग्न सकिन्छ ।

बाहुनडाँडा:

राष्ट्रकवि माधवप्रसाद घिमिरेको जन्मस्थान रहेको यस ठाउँलाई पुस्तुन पनि भनिन्छ । अन्नपूर्ण पदमार्गमा पर्ने बाहुनडाँडा १३१० मिटरको उचाईमा रहेको छ । यसकै फेदीमा तातोपानी कुण्ड रहेको छ । यहाँ विभिन्न जातजातिको वसोवास रहेको छ ।

भुलभुले/डादी/तराञ्चे:

डा. हर्क गुरुङको जन्मस्थान र समाधिस्थल रहेको कारणले भुलभुलेको तराञ्चे/ताङ्लीचोकको महत्व बढेको पाइन्छ । त्यसै गरी मर्स्याङ्दी नदीको किनारमा रहेको डादी बजार पनि रमणीय छ । डादी बेसीशहरबाट १५ किमी उत्तरमा पर्दछ ।

तालपोखरीहरू

दूधपोखरी:

दूधपोखरी गाउँपालिका चम्पावती (चेपे) नदीको मुहान च्यवन ऋषीको तपस्या स्थलको रूपमा ४२०० मिटरको उचाईमा रहेको दूधपोखरी यस क्षेत्रकै प्रसिद्ध धार्मिक स्थल मानिन्छ जनैपूर्णिमा यो पोखरीमा नुहाउन जानेको घुइचो लाग्छ । पाउँदी तार्कुघाटबाट शर्दनमा पुग्न सकिन्छ । यसैगरी क्वोलासोथार गाउँपालिकाअन्तरगत खुदिखोलाको मुहन मानिने लमजुङ कास्कीको सीमानामा रहेको अर्को प्रसिद्ध दूधपोखरी पनि रहेको छ । घनपोखरा, भुजुङ, सिउरुङबाट २ दिनको पैदल यात्रामा पुग्न सकिन्छ । बाटोमा प्राकृतिक जङ्गल ठूलोलेक थुर्जुलेक खर्कको मनोरम देख्न पाइने यी क्षेत्रमा साहसिक पदयात्रा गर्न सकिन्छ ।

मेमेपोखरी: दोर्दी गाउँपालिकामा पर्ने ४५०० मिटर उचाईमा रहेको मेमे पोखरी लमजुङको सबैभन्दा ठूलो हिमताल पोखरी हो । भोटेओडार अथवा उदिपुरबाट ३ दिनमा त्यहाँ पुग्न सकिन्छ । हिमालचुली हिमालको काखमा रहेको यो पोखरीमा जनैपूर्णिमा मेला लाग्दछ ।

बराह पोखरी: मर्स्याङ्दी गाउँपालिका र दोर्दी गाउँपालिकाको सिमानामा पर्ने यो पोखरी समुन्द्रीसतहबाट ३३०० मिटर उचाईमा रहेकोछ । हिलेटक्सारबाट १ दिनको पैदल यात्रामा पुग्न सकिने यहाँ वर्षमा २ पटक वैशाख पूर्णिमा र जनैपूर्णिमामा मेला लाग्दछ । साहसिक पदयात्रा र प्राकृतिक दर्शनका लागि यो स्थल मनोरम मानिन्छ । सम्पर्क व्यक्ति धनप्रसाद गुरुङ

इलमपोखरी/देउराली:

दूधपोखरी गाउँपालिकामा पर्ने इलमपोखरी समुन्द्री सतहबाट १९०० मिटर उचाईमा रहेको छ । प्राकृतिक धार्मिक हिसाबले महत्वपूर्ण मानिने यस स्थानमा गुरुङहरूको ईश्वरदेव यालुङ माईको मन्दिर समेत रहेको छ । यस पोखरी नजिकै देउराली र लेमार्चो पोखरी रहेका छन् । बाह्रै महिना जान सकिने पाउँदीबाट मोटरमा ३ घण्टामा पुग्न सकिने यो स्थल अति मनोरम छ । सम्पर्क व्यक्ति श्याम श्रेष्ठ ९८४६९२८०५१ क्षेत्र बहादुर गुरुङ ९८४६२५०७१

गोरील्ला पार्क/लिपे लेक:

दूधपोखरी गाउँपालिका अन्तरगत पर्ने यो ठाउँ हिमालचुली र बौद्ध हिमालको काखमा रहेको लेक खर्क हो । अति मनोरम प्राकृतिक दृश्य भेडीगोठ भएको यो ठाउँ माओवादी जनयुद्धमा १० वर्ष सम्म गौरीहवा प्रशिक्षण केन्द्रका रूपमा यस क्षेत्रको हेडक्वार्टरका रूपमा थियो । हिमपात हुँदा यहाँ हिउ पर्छ । नजिकबाट ५ घण्टाको पैदल यात्रा गरी हिउ स्पर्श गर्न सकिने ठाउँ पनि हो यो । सम्पर्क व्यक्ति श्याम श्रेष्ठ ९८४६९२८०५१

सर्वोदय सेवा श्रम (स्वास्थ्य ग्राम, जेष्ठ नागरिक ग्राम, धर्मनाथ धाम)लमजुङ जिल्लाको प्रवेशद्वार राइनास नगरपालिका वडा नं. ८ मर्स्याङ्दी नदी किनारामा यो आश्रम रहेको छ । मनास्लु, हिमालचुली हिमाल दृश्य, नदी, जङ्गलको हरियाली प्राकृतिक वातावरणमा एउटा रंगु जस्तै रहेको यो आश्रम स्वास्थ्य

ग्राम, योग ध्यान, जनचिकित्सा, आर्युवेदिक चिकित्सा, र फिजियो थेरापी सहितको हेल्थ क्लब रहेको छ । अल्पकालीन दिर्घकालीन रुपमा बस्न सकिने एटेच वाथरुम सहितको जेष्ठ नागरिक आश्रम पनि रहेको छ । १०८ शिवलिङ्ग १०८ धारा १०८ बेल रुद्राक्ष सहितको आध्यात्मिक वगैँचाख समेत भएको यो ठाउँ अध्यात्मिकहरुका लागि ध्यान कूञ्ज रोगीका लागि आरोग्यधाम बृद्धहरुलाई बृद्धाश्रम, कविहरुलाई काव्यशाला ज्ञान विज्ञान कुञ्जको रुपमा रहेको छ । यहाँ लमजुड र मनाङको सम्पूर्ण पर्यटन सूचना समेत पाइन्छ । काठमाण्डौबाट ४.५ घण्टा पोखरा नारायणगढबाट २.५ घण्टाको मोटरयात्रामा पुगिन्छ । सम्पर्क कृष्णराज ओलिया ९८५६०४५९३९

चक्रतिर्थ:

राइनास नगरपालिका वडा नं. ४ मा अवस्थित चक्रतिर्थ मन्दिर नरहरी शाह र द्रव्यशाहले आफ्ना माता पिता यशोब्रम्ह शाह र बसन्तावतीको वार्षिक तिथि श्राद्ध गर्ने गरेको पवित्रज्ञान स्थल हो । यो चेपे नदि किनार नजिकै रहेको छ । पाउंटीबाट ३० मिनेटको मोटरयात्रामा पुगिन्छ । सम्पर्क व्यक्ति जगत कट्टेल ९८४६४०३२५९

लमजुड हाईड्रोभ्याली:

मर्स्याङ्दी, दोर्दी, खुदी, डादी, मिदिम, मादी, किसेदी आदि नदि खोलाहरुमा अनगिन्ती हाईड्रोपावर संचालनमा छन् । लमजुड जिल्ला विद्युत मैत्री जिल्लाको रुपमा चिनिन्छ । यहाँ कहिल्यै पनि लोडसेडिङ हुदैन । विभिन्न साना ठूला विद्युत उत्पादन केन्द्र अवलोकनका लागि लमजुड उपयुक्त जिल्ला हो । भण्डै १४० मेघावट उत्पादन भै सकेको छ भने अन्य केही निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका छ । सम्पर्क व्यक्ति भेष बहादुर पौडेल ९८५६०२८६५२

बेसीशहर:

समुद्री सतहबाट ८०० मिटर उचाईमा रहेको बेसीशहर लमजुड जिल्लाको सदरमुकाम हो । मुख्य प्रशासनिक एवं व्यापारिक केन्द्रका रुपमा बेसीशहर मानिन्छ । अन्नपूर्ण पदमार्गमा पर्ने हुनाले होटल लजको र वित्तिय संस्थाहरुको राम्रो व्यवस्था छ । नारायणस्थान, कपुरेश्वर महादेव मन्दिर, तमु संग्रहालय पर्यटन सूचना केन्द्र यहाँका आकर्षण हुन् । काठमाण्डौबाट ५ घण्टा, पोखरा नारायणगढबाट ३ घण्टाको मोटर यात्रामा बेसीशहर पुग्न सकिन्छ । सम्पर्क व्यक्ति रामकुमार श्रेष्ठ ९८५६०४५०६२

पदमार्गहरु

१. गुरुङ सम्पदामार्ग: बेसीशहर-बाग्लुङपानी-घलेगाउं-घनपोखरा-भुजुङ-पसगाउं हुँदै कास्की वेगनासताल ३ दिन
२. दूधपोखरी पर्यटन मार्ग: पाउंटी-राइनासकोट-गौडा-इमपोखरी-लिपेलेक-गैरिखर्क हुँदै दूधपोखरी ६दिन
३. बाह्रघरे ग्रामिण गोठाले पर्यटन मार्ग: उदिपुर-चिति-हिलेटक्सार-बराहपोखरी-कोभोलेक खोले दाल दरवार पोखरी मेमे पोखरी हुँदै फलेनी-ढोडेनी-नौथर-भोटेओडार ६ दिन
४. डा. हर्क गुरुङ पर्यटन मार्ग: बेसीशहर-भूलभूले-उस्ता-बराहपोखरी-मेमे पोखरी- हुँदै सोहि बाटो फर्केर बाहुनडांडा तातोपानी स्नान गरी डा. हर्क को समधिस्थल तराञ्चे डादी ७ दिन
५. ग्रामिण पर्यटन प्रकृति मार्ग: बेसीशहर-गाउंशहर-बाखेजगत - बाग्लुङपानी- घलेगाउं-घनपोखरा-घोप्टे-प्रोवि-जिम्दू-ढगै-हर्सिङडांडा-सिउरुङ-कालाधिरिङ-सिलढुङ्गा-छापा-मिप्रा-स्यागे-भरना ६दिन
६. मनाश्लु बेस क्याम्प: घेर्मु-सञ्जापु-ठूलनागी ताल ४ दिन
७. मध्यनेपाल दर्शन हुलाकी मार्ग: पाउंटी-सुन्दरबजार-कुन्छा-सोतिपसल-मध्यनेपाल-(रम्घाटार) शिशाघाट हुँदै पोखरा २ दिन

८. **महान हिमाली पदमार्ग:** बेसीशहर–घलेगाउँ–घनपोखरा–भुजुङ–पसगाउँ–सिङ्दी–नागीधार–थुर्जुलेक–दूधपोखरी हुँदै सिक्लेस कास्की ७ दिन
९. **तान्द्राङ पुरानकोट पदमार्ग:** मध्यनेपाल–रम्घाटार–समिभञ्ज्याङ–तान्द्राङकोट–जिताकोट–कुन्छागढी–तुलुङकोट–पुरानकोट–गाउँशहर–बेसीशहर ४ दिन

१.१२ लमजुङ जिल्लामा हुने उत्सव महोत्सवहरू:

महेशिकार: कार्तिक–मंसिर–फाल्गुण–वैशाख– (स्याङ्गे, ढोडेनी, फलेनी, घनपोखरा, सिङ्गुङ)

महोत्सव: गौँडा–गल्ते–हराबोट–घनपोखरा–उदिपुर–अर्गानिक मासु उत्सव–भेडी गोठ र खर्कहरूमा

स्थानीय च्याउ उत्सव: असोज–सिउरुङ

योग उत्सव: राइनासकोट– माघ १ गते गुरुगोरखनाथ प्रथम पटक प्रकट भएको ठाउँ

शिवरात्री उत्सव: करापुटार, राइनासकोट, पाउँदी

एकादशी उत्सव: पाउँदी, खुदि वेनी

सतविज मेला: करापुटार, पाउँदी

रकक्लाइविड: गाईखुरे, पुरानकोट

दशैंउत्सव: लमजुङ कालिका (चैते दशैं)

आलु एक परिकार अनेक: भुस्मे, जिम्दु, फुलुङ्गिरी

साहित्यिक उत्सव: दाई साहित्य, रोपाई साहित्य, पर्यटन साहित्य, विविह साहित्य, अध्यात्म साहित्य, सदभाव स्वाभिमान साहित्य

घलेगाउँ, बेसीशहर, सुन्दरबजार लगायतका व्यापारीक पर्यटन उत्सव महोत्सवहरू

पार्कहरू

खजेपार्क: दुराडाँडा

भक्तिपार्क: राइनासकोट, मोहोरीया

तोयानाथ पार्क (हलोत्कर्ष) दुराडाँडा

माधव राष्ट्र कवि पार्क: बाहुनडाँडा

कुसुमाकर पार्क: करापुटार

डा. हर्क पार्क: तराञ्चे (डादी)

मध्यनेपाल स्तम्भ पार्क: रम्घाटार

योग वगैँचा पार्क स्तम्भ: राइनासकोट स्वधर्मलोक

देउराली पार्क: इलमपोखरी

गोरिल्ला पार्क: लिपेलेक

स्रोत: जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, लमजुङ ।

खण्ड २ जनसंख्या

२.१ जनसंख्या सम्बन्धी आधारभूत विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को प्रतिवेदन अनुसार लमजुङ जिल्लाको कुल जनसंख्या १६७७२४ रहेको छ जसमध्ये महिला ५४.७ प्रतिशत र पुरुष ४५.३ प्रतिशत रहेका छन् । तुलनात्मक रूपमा हेर्दा जिल्लाको १० वर्षको अवधिमा कुल जनसंख्यामा ९४२५ ले घटेको देखिन्छ । जम्मा घरपरिवार संख्या २०५८ मा ३६५२५ रहेकोमा २०६८ सम्म आइपुग्दा ५५५४ ले बृद्धि भई ४२०७९ पुगेको पाइन्छ । पछिल्लो जनगणना अनुसार जिल्लाको जनसंख्या बृद्धिदर ऋणात्मक अर्थात् -०.५५ प्रतिशत रहेको छ । जिल्लाको जनघनत्व पनि पछिल्लो दश वर्षको अवधिमा १०४.७० बाट ९९ मा घटेको देखिन्छ । लैंगिक अनुपात घट्दो क्रममा रहेको छ । विगत दश वर्षको अवधिमा लैंगिक अनुपात ८८.९७ बाट घटेर ८२.६८ मा पुगेको छ । लमजुङ जिल्लाको साक्षरता दर ७१.११ प्रतिशत रहेको छ, जसमध्ये पुरुषको साक्षरता दर ८०.७३ प्रतिशत र महिलाको साक्षरता दर ६३.३३ प्रतिशत रहेको छ । २०५८ सालमा यस जिल्लाको साक्षरता दर ५६.८९ प्रतिशत रहेको थियो । जिल्लामा अनुपस्थित जनसंख्या २११६१ रहेको छ जुन २०५८ सालमा १२७४९ अनुपस्थित रहेका थिए । परिवारको आकार हेर्दा प्रतिपरिवार ३.९९ जना अर्थात् करिब ४ जना सदस्य बस्ने गरेका छन् ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ र २०५८ अनुसार लमजुङ जिल्लाको जनसंख्या सम्बन्धी आधारभूत विवरणलाई संक्षिप्त रूपमा निम्नअनुसार तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. : २.१

जनसंख्या सम्बन्धी आधारभूत विवरण					
क्र.सं.	विवरण		एकाई	२०६८ अनुसार	२०५८ अनुसार
१	जम्मा परिवार संख्या		संख्या	४२०७९	३६५२५
२	जनसंख्या	महिला	संख्या	९१८११	९३७४३
		पुरुष	संख्या	७५९१३	८३४०६
		जम्मा	संख्या	१६७७२४	१७७१४९
३	जनसंख्या बृद्धिदर		प्रतिशत	-०.५५	१.४२
४	जनसंख्या दोब्बर हुन लाग्ने समय		वर्ष	-	४९.१६
५	लैंगिक अनुपात		प्रतिसय महिलामा पुरुषको संख्या	८२.६८	८८.९७
६	अनुपस्थित जनसंख्या (विदेश गएका जनसंख्या)	महिला	संख्या	१९१८	१२७६
		पुरुष	संख्या	१९२४२	११४७३
		जम्मा	संख्या	२११६१	१२७४९
७	अपाङ्ग जनसंख्या	महिला	संख्या	२२१३	६०७
		पुरुष	संख्या	२५३२	४७४
		जम्मा	संख्या	४७४५	१०८१

क्र.सं.	विवरण		एकाई	२०६८ अनुसार	२०५८ अनुसार
८	संस्थागत परिवार संख्या		संख्या	३१	३
९	संस्थागत जनसंख्या	महिला	संख्या	१५६	४
		पुरुष	संख्या	१,४१८	४६८
		जम्मा	संख्या	१,५७४	४७२
१०	औषत घरपरिवार आकार		जना	३.९९	४.८५
११	जनघनत्व		जना प्रति व.कि.मि	९९	१०४.७०
१२	५ वर्षमुनिको जनसंख्या	महिला	संख्या	६९२१	९४१५
		पुरुष	संख्या	७१७७	९६८४
		जम्मा	संख्या	१४०९८	१९०९९
१३	७५ वर्ष र सो भन्दा माथिको जनसंख्या	महिला	संख्या	२७६२	१९४०
		पुरुष	संख्या	२७९२	१९४०
		जम्मा	संख्या	५५५४	३८८०
१४	साक्षरता (५ वर्ष माथिको)		प्रतिशत	७१.११	५६.८९
१५	आश्रित अनुपात		प्रतिशत	७९.९	८८.९२

स्रोत : रा.ज.ग २०५८ र २०६८ के.त.वि.

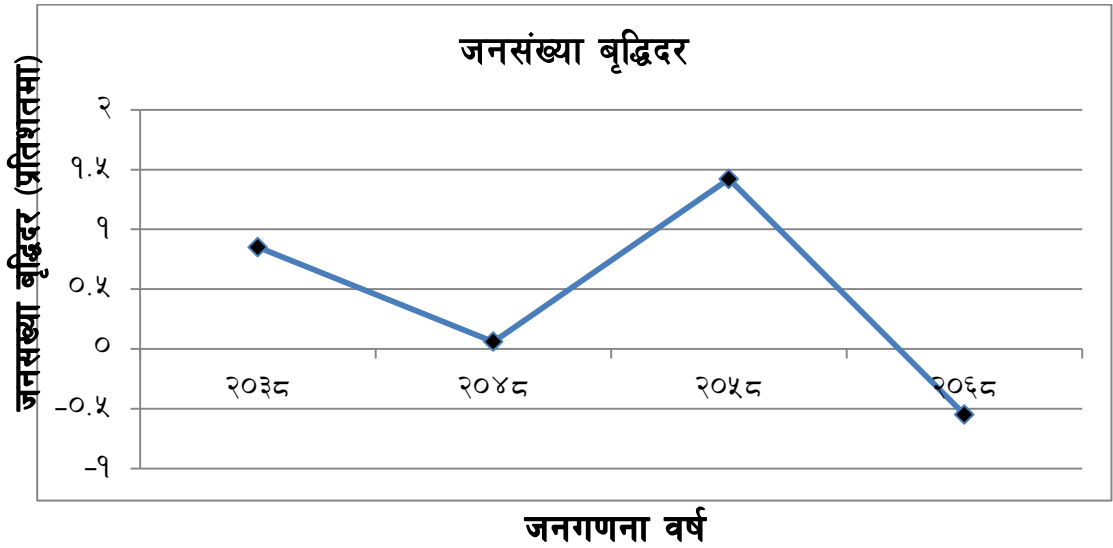
२.२ विभिन्न जनगणनाको जनसंख्या सम्बन्धी विवरण

लमजुङ जिल्लाको विगत चार जनगणनाको जम्मा जनसंख्या, औषत जनसंख्या वृद्धिदर, नेपालको जनसंख्यामा लमजुङ जिल्लाको हिस्सा र जनघनत्व सम्बन्धी महत्वपूर्ण तथ्यांकलाई निम्नबमोजिमको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.: २.२

विभिन्न जनगणनाहरूको जनसंख्या सम्बन्धी विवरण					
सुचकहरू	एकाई	जनगणना वर्ष			
		२०३८	२०४८	२०५८	२०६८
जम्मा जनसंख्या	संख्या	१५२७२०	१५३६७९	१७७१४९	१६७७२४
पुरुष	संख्या	७२५६५	७३०६१	८३४०६	७५९१३
महिला	संख्या	८०१५५	८०६३६	९३७४३	९१८११
औषत जनसंख्या वृद्धिदर	प्रतिशत	०.८५	०.०६	१.४२	-०.५५
नेपालको जनसंख्यामा लमजुङ जिल्लाको हिस्सा	प्रतिशत	१.०२	०.८३	०.७७	०.६३
जनघनत्व	जना प्रति व.कि.मि	९०.२६	९०.८४	१०४.७	९९

स्रोत : रा.ज.ग २०३८ देखि २०६८, के.त.वि.

२.३ लिङ्ग र उमेर समूह अनुसार जनसंख्या वितरण

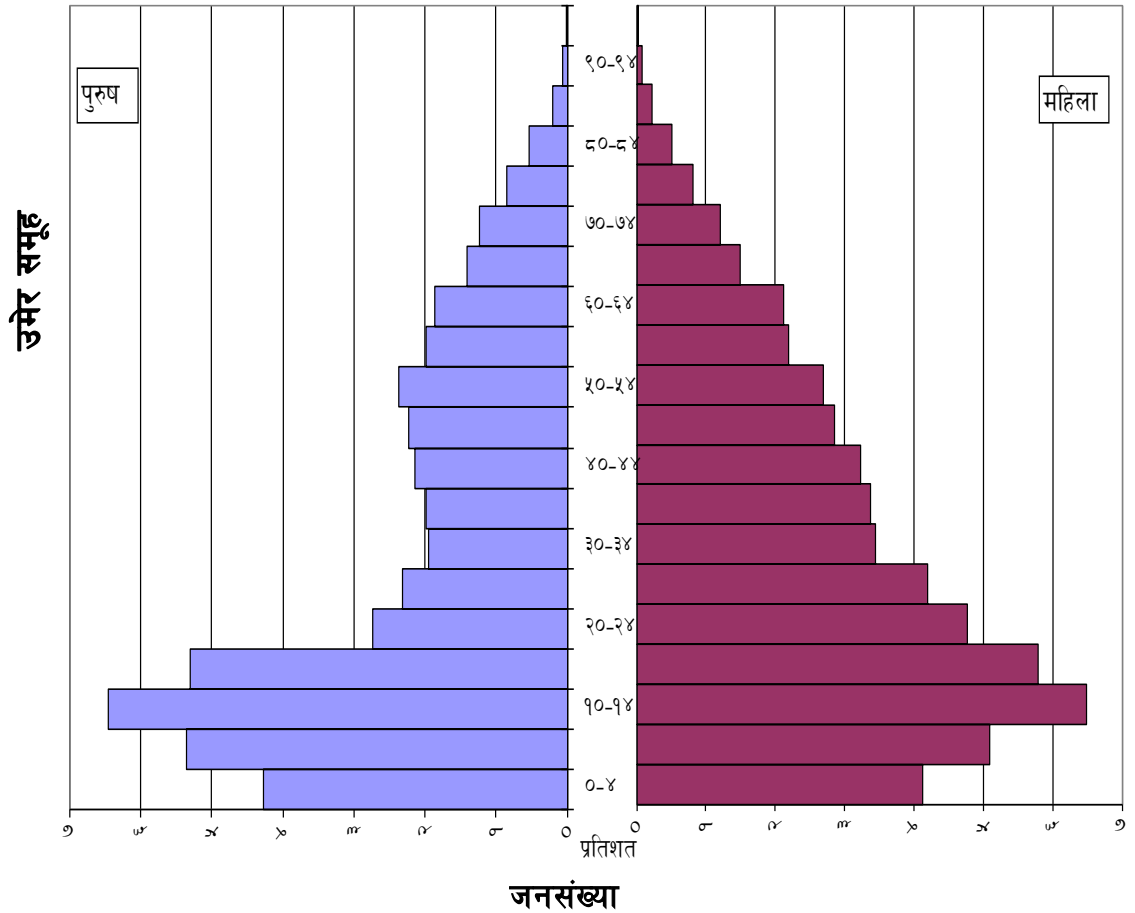
राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजा अनुसार लमजुङ जिल्लामा ५ वर्ष मुनिको जनसंख्या १४०९८ अर्थात् ८.४१ प्रतिशत रहेको छ। उमेर समूह १०-१४ वर्ष भएका जनसंख्या १२.९३ प्रतिशत सबै उमेर समूह भन्दा उच्च रहेको पाइन्छ। ९५ वर्ष भन्दा माथिल्लो उमेर समूहमा सबैभन्दा कम जनसंख्या ६४ जना रहेको देखिन्छ।

तालिका नं. : २.३

५ वर्षको उमेर समूह अनुसार लमजुङ जिल्लाको जनसंख्या विवरण						
उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
सबै उमेर समूह	१६७,७२४	१००	७५,९१३	१००	९१,८११	१००
००-०४ वर्ष	१४,०९८	८.४१	७,१७७	९.४५	६,९२१	७.५४
०५-०९ वर्ष	१७,५०४	१०.४४	८,९७६	११.८२	८,५२८	९.२९
१०-१४ वर्ष	२१,६८२	१२.९३	१०,८१२	१४.२४	१०,८७०	११.८४
१५-१९ वर्ष	१८,५९१	११.०८	८,८८३	११.७	९,७०८	१०.५७
२०-२४ वर्ष	१२,५७७	७.५	४,५८०	६.०३	७,९९७	८.७१
२५-२९ वर्ष	१०,९३७	६.५२	३,८९२	५.१३	७,०४५	७.६७
३०-३४ वर्ष	९,०३८	५.३९	३,२६०	४.२९	५,७७८	६.२९
३५-३९ वर्ष	९,०१८	५.३८	३,३४५	४.४१	५,६७३	६.१८
४०-४४ वर्ष	९,०२४	५.३८	३,५९२	४.७३	५,४३२	५.९२
४५-४९ वर्ष	८,५३२	५.०९	३,७३१	४.९१	४,८०१	५.२३
५०-५४ वर्ष	८,४९६	५.०७	३,९७७	५.२४	४,५१९	४.९२
५५-५९ वर्ष	७,०१९	४.१८	३,३४०	४.४	३,६७९	४.०१
६०-६४ वर्ष	६,६७३	३.९८	३,११६	४.१	३,५५७	३.८७

उमेर समूह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
६५-६९ वर्ष	४,८७९	२.९१	२,३७५	३.१३	२,५०४	२.७३
७०-७४ वर्ष	४,१०२	२.४५	२,०६५	२.७२	२,०३७	२.२२
७५-७९ वर्ष	२,७९१	१.६६	१,४३४	१.८९	१,३५७	१.४८
८०-८४ वर्ष	१,७७२	१.०६	९०७	१.१९	८६५	०.९४
८५-८९ वर्ष	६९५	०.४१	३३०	०.४३	३६५	०.४
९०-९४ वर्ष	२३२	०.१४	१०३	०.१४	१२९	०.१४
९५+	६४	०.०४	१८	०.०२	४६	०.०५

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८ के.त.वि

२.४ धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण

तालिका नं. : २.४

स्थानीय तह	हिन्दु	बौद्ध	किश्चियन	इस्लाम	अन्य	नखुलेको	जम्मा
बेसीशहरी न.पा.	२७८०८	११६०९	७७१	३२२	६४	२५	४०५९९
दोर्दी गा.पा.	७५०१	१०१८९	५१६	१२	३	३१	१८२५२
दूधपोखरी गा.पा.	३२५३	७६१७	८५	५	२	१३	१०९७५
कव्होलासोथार गा.पा.	४२६०	४९३९	२४९	१८	३९	५६२	१००६७
मध्यनेपाल न.पा.	२०१५४	२९५४	१६६	१३८	२६	३६	२३४७४
मस्यार्ङ्दी गा.पा.	८१९२	१००३०	५७०	१४	४	१	१८८११
राइनास न.पा.	१४४१८	३५८२	३२२	१८५	१	१९	१८५२७
सुन्दरबजार न.पा.	२१७२५	४६६६	३२१	२४८	१६	४३	२७०१९

स्रोत: रा.जनगणना, ०६८, के.त.वि.

२.५ मातृभाषा अनुसार जनसंख्या विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार देशभित्र अक्सर बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूले बोल्ने मातृभाषाको संख्या १२३ रहेको छ । लमजुङ जिल्लामा अक्सर बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूले बोल्ने मातृभाषाको संख्या जम्माजम्मी २१ ओटा रहेको देखाएको छ । यस जिल्लामा हाल मातृभाषाको रूपमा नेपाली भाषा बोल्ने जनसंख्या ५८.६२ प्रतिशत रहेको छ । नेपाली भाषा पछि मातृभाषाको रूपमा बढि बोलिने भाषाहरूमा गुरुङ २९.७७ प्रतिशत, तामाङ ६.५९ प्रतिशत र नेवारी १.८५ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । सबैभन्दा कम बोलिने मातृभाषा ०.०१ प्रतिशत डोटेली रहेको पाइन्छ । मातृभाषाको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. : २.५

मातृभाषा अनुसार जनसंख्या विवरण							
क्र.सं.	मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	९८,३१८	५८.६२	४४,२४१	५८.२८	५४,०७७	५८.९
२	गुरुङ	४९,९३९	२९.७७	२२,४२४	२९.५४	२७,५१५	२९.९७
३	तामाङ	११,०४५	६.५९	५,१२३	६.७५	५,९२२	६.४५
४	नेवारी	३,०९५	१.८५	१,४३४	१.८९	१,६६१	१.८१
५	दुरा	१,६२१	०.९७	६७४	०.८९	९४७	१.०३
६	मगर	१,४३५	०.८६	७३८	०.९७	६९७	०.७६
७	उर्दू	५३६	०.३२	२३४	०.३१	३०२	०.३३
८	भोजपुरी	४३५	०.२६	३२८	०.४३	१०७	०.१२
९	ह्योल्मो	२४१	०.१४	११३	०.१५	१२८	०.१४
१०	राई	२२२	०.१३	११३	०.१५	१०९	०.१२
११	मैथिली	१५६	०.०९	१००	०.१३	५६	०.०६

मातृभाषा अनुसार जनसंख्या विवरण							
क्र.सं.	मातृभाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१२	थारु	१०८	०.०६	७६	०.१	३२	०.०३
१३	कुमाल	९६	०.०६	४४	०.०६	५२	०.०६
१४	हिन्दी	८३	०.०५	५९	०.०८	२४	०.०३
१५	सांकेतिक भाषा	७३	०.०४	४३	०.०६	३०	०.०३
१६	चेपाड	५७	०.०३	३३	०.०४	२४	०.०३
१७	घले	३५	०.०२	१६	०.०२	१९	०.०२
१८	भुजेल	३२	०.०२	१६	०.०२	१६	०.०२
१९	थकाली	३०	०.०२	१७	०.०२	१३	०.०१
२०	लिम्बू	२१	०.०१	१४	०.०२	७	०.०१
२१	डोटेली	१५	०.०१	७	०.०१	८	०.०१
२२	अन्य	७१	०.०४	३३	०.०४	३८	०.०४
२३	उल्लेख नभएका	६०	०.०४	३३	०.०४	२७	०.०३
	जम्मा	१६७,७२४	१००	७५,९१३	१००	९१,८११	१००
दोस्रो भाषा अनुसारको जनसंख्या विवरण							
१	नेपाली	६४,९२८	३८.७१	२९,५४०	३८.९१	३५,३८८	३८.५४
२	गुरुङ	२,२२२	१.३२	१,०५४	१.३९	१,१६८	१.२७
३	अंग्रेजी	४६६	०.२८	३१३	०.४१	१५३	०.१७
४	हिन्दी	२७५	०.१६	२१३	०.२८	६२	०.०७
५	तामाङ	१३६	०.०८	५५	०.०७	८१	०.०९
६	नेवारी	१२७	०.०८	५८	०.०८	६९	०.०८
७	ह्योल्मो	१०७	०.०६	५३	०.०७	५४	०.०६
८	दुरा	९६	०.०६	४६	०.०६	५०	०.०५
९	लिम्बु	२६	०.०२	११	०.०१	१५	०.०२
१०	मैथिली	२१	०.०१	१४	०.०२	७	०.०१
११	शेर्पा	१९	०.०१	९	०.०१	१०	०.०१
१२	उर्दू	१४	०.०१	८	०.०१	६	०.०१
१३	भोजपुरी	१३	०.०१	१०	०.०१	३	०
१४	अन्य	५४	०.०३	३२	०.०४	२२	०.०२
१५	दोस्रो भाषा नभएका	९९,२२०	५९.१६	४४,४९७	५८.६२	५४,७२३	५९.६
	जम्मा	१६७,७२४	१००	७५,९१३	१००	९१,८११	१००

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८ के.त.वि

२.६ जातजाति अनुसार जनसंख्या विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार देशमा जम्माजम्मी १२५ जातजातिहरू रहेका छन् । लमजुङ जिल्लामा जातजातिहरूको जनसंख्या मध्ये सबैभन्दा बढी ३१.२५ प्रतिशत गुरुङ जाति रहेका छन् भने दोस्रोमा क्षेत्री १५.९९ प्रतिशत, तेस्रोमा ब्राह्मण-पहाडी १२.७५ प्रतिशत, चौथोमा कामी ८.६३ प्रतिशत र पाँचौमा तामाङ ७.२३ प्रतिशत रहेका छन् । जिल्लामा सबैभन्दा कम जनसंख्या सोनार जातिको १२ जना रहेको छ । जिल्लाको जातजातिको विस्तृत तथ्यांक तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं.: २.६

जातजाति अनुसार जनसंख्या विवरण							
क्र.सं	जातजाति	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	गुरुङ	५२,४२१	३१.२५	२३,५५२	३१.०२	२८,८६९	३१.४४
२	क्षेत्री	२६,८२३	१५.९९	११,७१४	१५.४३	१५,१०९	१६.४६
३	ब्राह्मण - पहाड	२१,३८६	१२.७५	९,६७३	१२.७४	११,७१३	१२.७६
४	कामी	१४,४७४	८.६३	६,५७२	८.६६	७,९०२	८.६१
५	तामाङ	१२,१२१	७.२३	५,६४६	७.४४	६,४७५	७.०५
६	सार्की	८,९०९	५.३१	३,९७१	५.२३	४,९३८	५.३८
७	दमाइ/ढोली	६,५९९	३.९३	३,०५३	४.०२	३,५४६	३.८६
८	नेवार	६,२२३	३.७१	२,९०१	३.८२	३,३२२	३.६२
९	घती/भुजेल	३,८२७	२.२८	१,७५५	२.३१	२,०७२	२.२६
१०	मगर	३,७५७	२.२४	१,८४१	२.४३	१,९१६	२.०९
११	दुरा	३,१५९	१.८८	१,३५४	१.७८	१,८०५	१.९७
१२	कुमाल	१,६९९	१.०१	७६०	१	९३९	१.०२
१३	ठकुरी	१,६०५	०.९६	७३०	०.९६	८७५	०.९५
१४	दसनामी/सन्ध्यासी	१,३३२	०.७९	६१२	०.८१	७२०	०.७८
१५	मुसलमान	९४२	०.५६	४५४	०.६	४८८	०.५३
१६	राई	३५९	०.२१	१८३	०.२४	१७६	०.१९
१७	ह्योल्मो	२४८	०.१५	११५	०.१५	१३३	०.१४
१८	थारु	२४४	०.१५	१७४	०.२३	७०	०.०८
१९	घले	२३२	०.१४	१०३	०.१४	१२९	०.१४
२०	खवास	२१२	०.१३	८८	०.१२	१२४	०.१४
२१	माझी	१५०	०.०९	६१	०.०८	८९	०.१
२२	गाइने	९४	०.०६	४८	०.०६	४६	०.०५
२३	चेपाङ/प्रजा	८८	०.०५	५९	०.०८	२९	०.०३
२४	थकाली	५९	०.०४	३०	०.०४	२९	०.०३
२५	कलवार	५५	०.०३	४४	०.०६	११	०.०१
२६	तेली	४८	०.०३	३१	०.०४	१७	०.०२

जातजाति अनुसार जनसंख्या विवरण							
क्र.सं	जातजाति	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
२७	लिम्बु	४४	०.०३	२९	०.०४	१५	०.०२
२८	ब्राह्मण - तराई	४३	०.०३	२४	०.०३	१९	०.०२
२९	सुनुवार	४३	०.०३	१९	०.०३	२४	०.०३
३०	कुर्मी	३८	०.०२	२५	०.०३	१३	०.०१
३१	कठवनियान	३७	०.०२	२३	०.०३	१४	०.०२
३२	कोइरी/कुशवाह	२९	०.०२	२१	०.०३	८	०.०१
३३	मलाह	२९	०.०२	२७	०.०४	२	०
३४	वादी	२८	०.०२	१०	०.०१	१८	०.०२
३५	यादव	२३	०.०१	१६	०.०२	७	०.०१
३६	चमार/हरीजन/राम	१७	०.०१	१३	०.०२	४	०
३७	हजाम/ठाकुर	१७	०.०१	१३	०.०२	४	०
३८	भोटे	१७	०.०१	७	०.०१	१०	०.०१
३९	हलुवाई	१६	०.०१	७	०.०१	९	०.०१
४०	सोनार	१२	०.०१	५	०.०१	७	०.०१
४१	अन्य	१५४	०.०९	७८	०.१	७६	०.०८
४२	अन्य दलित/उल्लेख नभएका दलित	१४	०.०१	१०	०.०१	४	०
४३	अन्य तराई	५५	०.०३	३६	०.०५	१९	०.०२
४४	उल्लेख नभएका/ अपरिभाषित	३०	०.०२	१४	०.०२	१६	०.०२
४५	विदेशी	१२	०.०१	१२	०.०२	०	०
	जम्मा	१६७,७२४	१००	७५,९१३	१००	९१,८११	१००

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८ के.त.वि

२.७ अपांगताको स्थिती र किसिम अनुसार जनसंख्या विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार देशको कुल जनसंख्याको १.९४ प्रतिशत हिस्सामा कुनै एक वा बढि प्रकारको अपांगता रहेको देखिन्छ। लमजुङ जिल्लामा २.८ प्रतिशत जनसंख्या अपांग रहेका छन्। जिल्लामा अपांगहरूको जनसंख्या ४७४५ मध्ये २५३२ पुरुष र २२१३ महिला रहेका छन्। सबैभन्दा बढि शारीरिक अपांगता भएको जनसंख्या १३३६ रहेको पाइन्छ।

तालिका नं.: २.७

स्थानीय तह	अपांगताको प्रकार									जम्मा
	अपांगता नभएको	शारीरिक अपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाई सम्बन्धी अपांगता	श्रवण दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	स्वर बोलाई सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	बौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता	
बेसीशहर न.पा.	३९७३८	२७७	९६	१९०	८	१३३	४७	२७	८३	४०५९९
दोर्दी गा.पा.	१७६०२	१७६	८५	११७	१४	१०७	१९	१८	११४	१८२५२
दूधपोखरी गा.पा.	१०६७४	७२	४९	९५	७	३६	१०	१५	१७	१०९७५
कक्डोलासोथार गा.पा.	९७६६	५९	६१	८१	२२	४२	७	९	२०	१००६७
मध्यनेपाल न.पा.	२२९१८	१८२	८९	१०८	१४	७७	३१	१०	४५	२३४७४
मस्युङ्दी गा.पा.	१८०३३	१७६	७२	१८८	५	२०१	२७	३२	७७	१८८११
राइनास न.पा.	१७९४०	१९१	६४	१०५	१०	१०६	३३	२२	५६	१८५२७
सुन्दरबजार न.पा.	२६३०८	२०३	१०७	१६१	८	८३	४७	२४	७८	२७०१९

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८ के.त.वि

२.८ बैवाहिक स्थिती अनुसार जनसंख्या विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार, विवाह नभएको, एक विवाह, बहुविवाह, पुर्नविवाह, विधुर/विधवा पारपाचुके भएको र अलगिएका गरी जिल्लाको बैवाहिक स्थिती अनुसारको जनसंख्या सम्बन्धी विभिन्न विवरणहरूलाई विस्तृत रूपमा तलको तालिकामा देखाईको छ।

तालिका नं. : २.८

बैवाहिक स्थिती अनुसार जनसंख्या विवरण							
क्र.सं.	बैवाहिक स्थिती	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	विवाह नभएको	४५४९६	३३.४२	२३९३६	४०.०५	२१५६०	२८.२३
२	एक विवाह	७७४३०	५६.८८	३००४५	५०.२८	४७३८५	६२.०५
३	बहुविवाह	१९७२	१.४५	१६१०	२.६९	३६२	०.४७
४	पुर्नविवाह	३७८३	२.७८	२३२६	३.८९	१४५७	१.९१
५	विधुर/ विधवा	६४५९	४.७५	१४७८	२.४७	४९८१	६.५२
६	पारपाचुके भएको	३४७	०.२५	१५६	०.२६	१९१	०.२५
७	अलगिएका	६३५	०.४७	२०९	०.३५	४२६	०.५६
	जम्मा	१३६१२२	१००.००	५९७६०	१००.००	७६३६२	१००.००

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८ के.त.वि

२.९ पहिलो विवाह गर्दाको उमेर

जिल्लामा १० वर्ष भन्दा कम उमेरमै पहिलो विवाह हुने जनसंख्या १.२१ प्रतिशत रहेको छ। सबैभन्दा बढी १५ देखि १९ वर्षमा पहिलो विवाह गर्ने मानिसहरू ४२.६५ प्रतिशत रहेका छन् भने सबैभन्दा

कम ५० वर्ष भन्दा माथिको उमेरमा विवाह गर्ने जनसंख्या ०.९० प्रतिशत अर्थात् जम्मा ७८ जना मध्ये ६५ जना पुरुष र १३ जना महिला रहेको पाइन्छ ।

तालिका नं. : २.९

पहिलो विवाह गर्दाको उमेर							
क्र. सं.	पहिलो विवाह गर्दाको उमेर	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	१० वर्ष भन्दा कम	१,०९६	१.२१	५५	०.१५	१,०४१	१.९०
२	१०-१४	८,४२७	९.३०	९७२	२.७१	७,४५५	१३.६०
३	१५-१९	३८,६४८	४२.६५	९,३०८	२५.९८	२९,३४०	५३.५४
४	२०-२४	२८,३५१	३१.२८	१४,९९५	४१.८६	१३,३५६	२४.३७
५	२५-२९	१०,०७७	११.१२	७,४८१	२०.८८	२,५९६	४.७४
६	३०-३४	२,७५२	३.०४	२,०६९	५.७८	६८३	१.२५
७	३५-३९	८१९	०.९०	६०७	१.६९	२१२	०.३९
८	४०-४४	२७५	०.३०	२०४	०.५७	७१	०.१३
९	४५-४९	१०३	०.११	६८	०.१९	३५	०.०६
१०	५०वर्ष भन्दा माथी	७८	०.०९	६५	०.१८	१३	०.०२
	जम्मा	९०,६२६	१००.००	३५,८२४	१००.००	५४,८०२	१००.००

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८ के.त.वि

२.१० नागरिकता अनुसार जनसंख्या विवरण

लमजुङ जिल्लामा विभिन्न देशका मानिसहरुको बसोबास रहेको पाइन्छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को प्रतिवेदन अनुसार यस जिल्लामा बसोबास गर्ने ९९.८० प्रतिशत नेपाली नागरिक र ०.२० प्रतिशत मात्र अन्य देशका नागरिकहरुको बसोबास रहेको छ ।

तालिका नं. : २.१०

नागरिकता अनुसार जनसंख्या विवरण					
क्र.सं.	नागरिकता	२०६८		२०५८	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	१६७,३९१	९९.८०१४६	१७६,८६६	९९.८४०२५
२	भारतीय	२८५	०.१६९९२	२२०	०.१२४१९
३	चाइनिज	१	०.०००६०	१	०.०००५६
४	अन्य देशका	४७	०.०२८०२	६२	०.०३५००
	जम्मा	१६७,७२४	१००.०००००	१७७,१४९	१००.०००००

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८ र २०५८ के.त.वि

२.११ जन्मस्थान अनुसार लमजुङ जिल्लाको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जन्मस्थानका आधारमा लमजुङ जिल्लाको जनसंख्या सम्बन्धी विवरणलाई विस्तृतरूपमा देहायबमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. : २.११

जन्मस्थान अनुसार लमजुङ जिल्लाको विवरण				
क्र.सं.	विवरण	जम्मा	पुरुष	महिला
१	नेपालमा जन्मेका	१६४,२८९	७३,६८२	९०,६०७
२	लमजुङ जिल्लामा जन्मेका	१५१,७९७	७०,७४५	८१,०५२
३	अन्य जिल्लामा जन्मेका	१२,४९१	२,९३७	९,५५४
३.१	ग्रामिण	१०,२८९	२,२७९	८,००९
३.२	सहर	८६६	३३९	५२७
३.३	उल्लेख नभएको	१,३३६	३१९	१,०१८
४	विदेशमा जन्मेका	९२९	४४०	४८९
५	जन्म स्थान उल्लेख नभएका	९३३	३७४	५५९

स्रोत : रा.ज.ग २०६८,के.त.वि

२.१२ घरको स्वामित्व अनुसार घरपरिवार विवरण

विगतको जनगणनामा जस्तै वि.सं. २०६८ मा लिइएको रा.ज.ग.मा पनि परिवारले आवसीय हैसियतले प्रयोग गरिरहेका घरको स्वामित्व सम्बन्धी प्रश्नहरु सोधिएका थिए । जम्मा ४२०४८ परिवारहरु मध्ये ८५.०५ प्रतिशत परिवारहरु आफ्नै निजी स्वामित्वको घरमा बसोबास गरिरहेको पाइयो भने १२.९३ प्रतिशत परिवारहरु भाडामा बसेको पाइयो ।

तालिका नं. : २.१२

स्थानीय तह	घरपरिवार				
	आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य	जम्मा
बेसीशहर न.पा.	७४६५	२७७२	७२	११३	१०४२२
दोर्दी गा.पा.	४०९६	१७१	१६	५४	४३३७
दूधपोखरी गा.पा.	२५०२	५७	७	२४	२५९०
कव्होलासोथार गा.पा.	२२४३	११२	११	८६	२४५२
मध्यनेपाल न.पा.	५१९३	५५६	१९	१२०	५८८८
मस्यार्ड्दी गा.पा.	४०२०	३१४	१३	६२	४४०९
राइनास न.पा.	४५१६	१७८	१४	४३	४७५१
सुन्दरबजार न.पा.	५७२५	१२७८	९१	१०५	७१९९

स्रोत: रा.जनगणना,०६८,के.त.वि.

२.१३ पिउने पानीको स्रोत अनुसार लमजुङ जिल्लाको घरपरिवार विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार, ८८.०७ प्रतिशत मानिसहरूले धारा वा पाइपबाट पिउने पानी पिउने प्राप्त गरेको देखिन्छ। त्यसैगरी ०.२४ प्रतिशतले टयुववेल वा हातेपम्पबाट, ०.८९ प्रतिशतले व्यवस्थित इनारबाट, २.४९ प्रतिशतले अव्यवस्थित इनारबाट, ७.४५ प्रतिशतले मूलधाराबाट, ०.३७ प्रतिशतले नदि अथवा खोलाबाट, र ०.१५ प्रतिशतले अन्य स्रोतबाट पिउने पानी प्राप्त गरेको पाइन्छ। पिउने पानीको स्रोतका आधारमा लमजुङ जिल्लाको घरपरिवार विवरणलाई विस्तृत रूपमा तलको तालिकामा देखाईएको छ।

तालिका नं. : २.१३

पिउने पानीको स्रोत अनुसार लमजुङ जिल्लाको घरपरिवार विवरण			
क्र.सं.	पिउने पानीको स्रोत	घरपरिवार	
		संख्या	प्रतिशत
१	धारा /पाइप	३७,०३२	८८.०७
२	टयुववेल / हातेपम्प	१०३	०.२४
३	व्यवस्थित इनार	३७३	०.८९
४	अव्यवस्थित इनार	१,०४९	२.४९
५	मूलधारा	३,१३१	७.४५
६	नदि /खोला	१५६	०.३७
७	अन्य	६१	०.१५
८	उल्लेख नभएको	१४३	०.३४
	जम्मा	४२,०४८	१००.००

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८, के.त.वि

२.१४ खाना पकाउने इन्धनको स्रोत अनुसार घरपरिवारको विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार, यस जिल्लामा ६९.५८ प्रतिशत परिवारले खाना पकाउन अक्सर काठदाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ जुन १० वर्ष अगाडिको जनगणनामा ८२.२२ प्रतिशत थियो। हाल खाना पकाउन अक्सर एल.पी. ग्यास १९.०२ प्रतिशतले, ०.३५ प्रतिशतले मटितेल र ०.१३ प्रतिशतले विजुली प्रयोग गरेको पाइन्छ।

तालिका नं. : २.१४

खाना पकाउने इन्धनको स्रोत अनुसार घरपरिवार विवरण			
क्र.सं.	खाना पकाउने इन्धनको स्रोत	घरपरिवार	
		संख्या	प्रतिशत
१	काठ/दाउरा	२९,२५५	६९.५८
२	मटितेल	१४९	०.३५
३	एल.पी. ग्यास	७,९९७	१९.०२
४	गुइठा/गोरहा	५९	०.१४
५	गोबर ग्यास	४,३६४	१०.३८
६	विजुली	५३	०.१३
७	अन्य	२१	०.०५
८	उल्लेख नभएको	१५०	०.३६
	जम्मा	४२,०४८	१००.००

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८, के.त.वि

२.१५ बत्ती बाल्नको लागि अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन

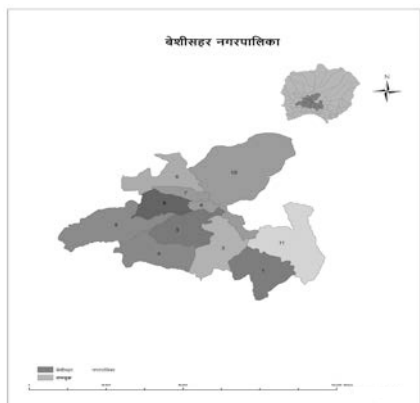
राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जिल्लाका धेरैजसो घरपरिवारहरूले आफु बसोबास रहेको घर/आवासीय इकाइमा बत्ती बाल्नको लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गरिएको देखिएको छ । बिजुली प्रयोग गर्ने ७६.८२ प्रतिशत, मटितेल प्रयोग गर्ने १४.६४ प्रतिशत, बायोग्यास प्रयोग गर्ने ०.२६ प्रतिशत र सोलार प्रयोग गर्ने १.२८ प्रतिशत घरपरिवारहरू रहेको पाइन्छ ।

तालिका नं. : २.१५

बत्ती बाल्नको लागि अक्सर प्रयोग हुने इन्धन अनुसार घरपरिवार विवरण			
क्र.सं.	बत्ती बाल्नको लागि अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन	घरपरिवार	
		संख्या	प्रतिशत
१	बिजुली	३२,३०२	७६.८२
२	मटितेल	६,१५५	१४.६४
३	बायोग्यास	११०	०.२६
४	सोलार	२,७९२	६.६४
५	अन्य	५३९	१.२८
६	उल्लेख नभएको	१५०	०.३६
	जम्मा	४२,०४८	१००.००

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८, के.त.वि

२.१६ बेसीशहर नगरपालिका

नगरपालिकाको नाम: बेसीशहर नगरपालिका
समावेश भएका साविक गा.वि.स. र न.पा.: बेसीशहर न.पा.,
वागलुङपानी ३, ४, ७, ८, ९ बाँभाखेत हिलेटक्सार ९ र चिती गा.वि.स.
जनसंख्या : ४०५९९ क्षेत्रफल: १२७.६४ व.कि.मि.
केन्द्र : साविक बेसीशहर नगरपालिकाको कार्यालय
वडा संख्या : ११
सीमाना:
पूर्व : दोर्दी गा.पा.
पश्चिम : क्वोलासोथार गा.पा. र मध्यनेपाल न.पा.
उत्तर : मस्यार्डिदी गा.पा.
दक्षिण : सुन्दरवजार न.पा.

वडा विभाजन

वडा नं	समावेश भएका साविक गाविस/न.पा.हरू	साविक वडा नं
१	बेसीशहर	१,२
२	बेसीशहर	३,४,५
३	बेसीशहर	६,७
४	बेसीशहर	१७,१८
५	बेसीशहर	१५,१६
६	बेसीशहर	१३,१४
	वागलुङपानी	३,४,७
७	बेसीशहर	११,१२
८	बेसीशहर	९,१०
९	बेसीशहर	८
	वागलुङपानी	८,९
१०	बाँभाखेत	१-९
	हिलेटक्सार	९
११	चिती	१-९

वडागत जनसंख्या

स्थानीय तहको नयाँ संरचना अनुसार बेसीशहर नगरपालिकामा जम्मा ११ वटा वडाहरू रहेका छन् ।

वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	घरपरिवार
१	१२१२	१४८२	२६९४	७००
२	१५३९	२०४४	३५८३	९६७
३	१३२०	१७०८	३०२८	७९०
४	५२६	६५९	११८५	३०१
५	८२७	९५२	१७७९	४३८
६	११४८	१४५९	२६०७	६५६
७	३४८४	३९८६	७४७०	१९६३
८	४१२२	३९३०	८०५२	२०५०
९	८२६	११०६	१९३२	४९८
१०	१४२४	१६६९	३०९३	७७५
११	२३५८	२८१८	५१७६	१३००
जम्मा	१८७८६	२१८१३	४०५९९	१०४३८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

२.१७ सुन्दरबजार नगरपालिका

नगरपालिकाको नाम: सुन्दरबजार नगरपालिका
समावेश भएका साविक गा.वि.स.र न.पा.: सुन्दरबजार न.पा.,
चन्द्रेश्वर, दुराडाँडा, धुसेनी, सिन्दुरे गा.वि.स
जनसंख्या : २७०१९ क्षेत्रफल: ७२.०५ व.कि.मि.
केन्द्र : साविक सुन्दरबजार न.पा.को कार्यालय,
वडा संख्या : ११
सीमाना:
पूर्व : दोर्दी गा.पा र राईनास न.पा.
पश्चिम : मध्यनेपाल न.पा.
उत्तर : बेसीशहर न.पा.
दक्षिण : राईनास न.पा.र तनहुँ जिल्ला

वडा विभाजन

वडा नं	समावेश भएका साविक गाविस/न.पा.हरू	साविक वडा नं
१	सुन्दरबजार	१३,१४
२	सुन्दरबजार	११,१२
३	चन्द्रेश्वर	१-९
४	दुराडाँडा	१-९
५	सुन्दरबजार	९-१०
६	सुन्दरबजार	६,८
७	सुन्दरबजार	५,७
८	सुन्दरबजार	१,२
९	सुन्दरबजार	३,४
१०	धुसेनी	१-९
११	सिन्दुरे	१-९

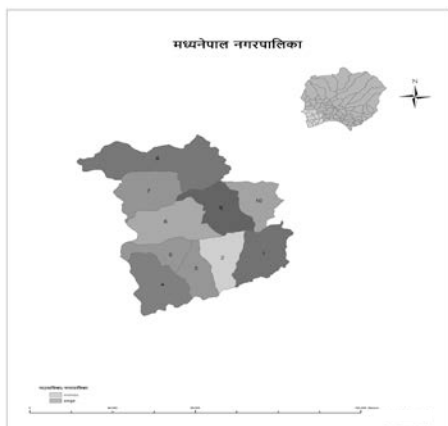
वडागत जनसंख्या

स्थानीय तहको नयाँ संरचना अनुसार सुन्दरबजार नगरपालिकामा जम्मा ११ वटा वडाहरू रहेका छन् ।

वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	घरपरिवार
१	८०७	१०४८	१८५५	५१४
२	११२७	१५१९	२६४६	७०६
३	८४४	१११४	१९५८	५४६
४	७९८	९८८	१७८६	५१९
५	७६४	९३५	१६९९	४२३
६	१५३७	२०५६	३५९३	९७६
७	१४०३	१७१९	३१२२	८१९
८	८७९	१११८	१९९७	५१२
९	२६४८	३०७०	५७१८	१५६६
१०	५२८	७२६	१२५४	३११
११	५६९	८२२	१३९१	३११
जम्मा	११९०४	१५११५	२७०१९	७२०३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

२.१८ मध्यनेपाल नगरपालिका

नगरपालिकाको नाम: मध्यनेपाल नगरपालिका
समावेश भएका साविक नगरपालिकाहरू : मध्यनेपाल,
करापुटार न.पा. र नेटा गा.वि.स
जनसंख्या : २३४७४ क्षेत्रफल: ११३.८६ व.कि.मि.
केन्द्र : साविक करापुटार न.पा.को कार्यालय
वडा संख्या: १०

सीमाना:

पूर्व : सुन्दरवजार न.पा.
पश्चिम : कास्की जिल्ला
उत्तर : क्वोलासोथार गा.पा. र वेसीशहर न.पा.
दक्षिण : तनहुँ जिल्ला

वडा विभाजन

वडा नं	समावेश भएका साविक गाविस/न.पा.हरु	साविक वडा नं
१	मध्यनेपाल	१-३
२	मध्यनेपाल	४,५
३	मध्यनेपाल	६-७
४	मध्यनेपाल	१०-१२
५	मध्यनेपाल	८,९
६	करापुटार	३-५
७	करापुटार	६-८
८	करापुटार	९-११
९	करापुटार	१,२
१०	नेटा	१-९

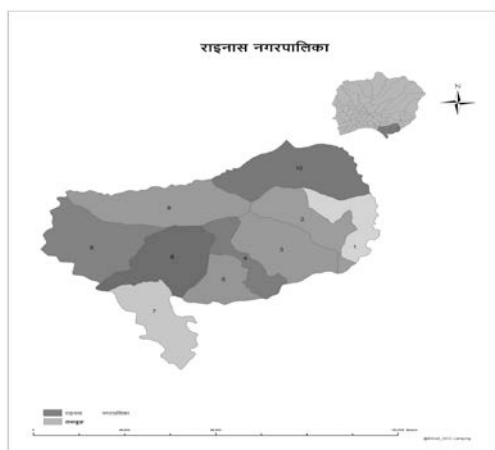
वडागत जनसंख्या

स्थानीय तहको नयाँ संरचना अनुसार मध्यनेपाल नगरपालिकामा १० वटा वडाहरु रहेका छन् ।

वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	घरपरिवार
१	९६६	१२२५	२१९१	५७८
२	१०७८	१३४६	२४२४	६१९
३	६६२	९००	१५६२	४४९
४	१४२६	१७३२	३१५८	७९५
५	७५०	७६७	१५१७	३०९
६	१९१५	२२२७	४१४२	१०३६
७	१३३५	१६६२	२९९७	७६६
८	९६७	११६०	२१२७	५१७
९	७३२	९२७	१६५९	४०८
१०	७२६	९७१	१६९७	४१६
जम्मा	१०५५७	१२९१७	२३४७४	५८९३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

२.१९ राईनास नगरपालिका

नगरपालिकाको नाम: राईनास नगरपालिका
समावेश भएको साविक नगरपालिका: राईनास नगरपालिका

जनसंख्या: १८,५२७

क्षेत्रफल : ७१.९७ व.कि.मि.

केन्द्र : साविक राईनास न.पा.को कार्यालय

वडा संख्या: १०

सीमाना:

पूर्व : दूधपोखरी गा.पा. र गोरखा जिल्ला

पश्चिम : सुन्दरवजार न.पा. र तनहुँ जिल्ला

उत्तर : दोर्दी र दूधपोखरी गा.पा.

दक्षिण : तनहुँ र गोरखा जिल्ला

वडा विभाजन

वडा नं	समावेश भएका साविक गाविस/न.पा.हरु	साविक वडा नं
१	राईनास	१०
२	राईनास	९
३	राईनास	८
४	राईनास	७
५	राईनास	६
६	राईनास	४,५
७	राईनास	३
८	राईनास	१,२
९	राईनास	१३,१४
१०	राईनास	११,१२

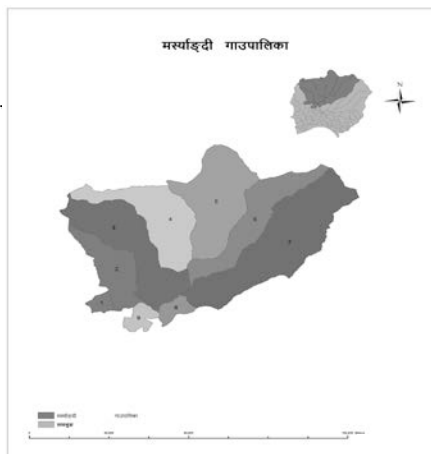
वडागत जनसंख्या

स्थानीय तहको नयाँ संरचना अनुसार राईनास नगरपालिकामा १० वटा वडाहरु रहेका छन् ।

वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	घरपरिवार
१	५०८	६३५	११४३	२८६
२	४६३	५८४	१०४७	२६३
३	७४९	९३५	१६८४	४२३
४	७३०	१००७	१७३७	४५४
५	६८९	९०१	१५९०	३७६
६	११६५	१५१९	२६८४	७०८
७	७४४	९९७	१७४१	४४६
८	१२६६	१६२७	२८९३	७७२
९	९७६	१२९३	२२६९	५७१
१०	८०९	९३०	१७३९	४५२
जम्मा	८०९९	१०४२८	१८५२७	४७५१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

२.२० मर्स्याङ्दी गाउँपालिका

गाउँपालिकाको नाम: मर्स्याङ्दी गाउँपालिका,
समावेश भएका साविक गाविस: घनपोखरा, खुदी, ताघ्रिङ,
घेर्मु, बाहुनडाँडा, सिम्पानी र भुलभुले गा.वि.स

जनसंख्या : १८८११

क्षेत्रफल : ५९७.२५ वर्ग कि.मि.

केन्द्र : साविक भुलभुले गाविसको कार्यालय

वडा संख्या : ९

सीमाना:

पूर्व : गोरखा जिल्ला र दोर्दी गा.पा.

पश्चिम : क्व्होलासोथार गा.पा. र कास्की जिल्ला

उत्तर : मनाङ जिल्ला, कास्की र गोरखा जिल्ला

दक्षिण : बेसीशहर न.पा. दोर्दी र क्व्होलासोथार गा.पा.

वडा विभाजन

वडा नं	समावेश भएका साविक गाविस /नपाहरु	साविक वडा नं
१	घनपोखरा	२-४,९
२	घनपोखरा	१,५,६-८
३	खुदी	१-९
४	ताघ्रिङ	१-९
५	घेर्मु	१-९
६	बाहुनडाँडा	१-९
७	भुलभुले	५-९
८	भुलभुले	१-४
९	सिम्पानी	१-९

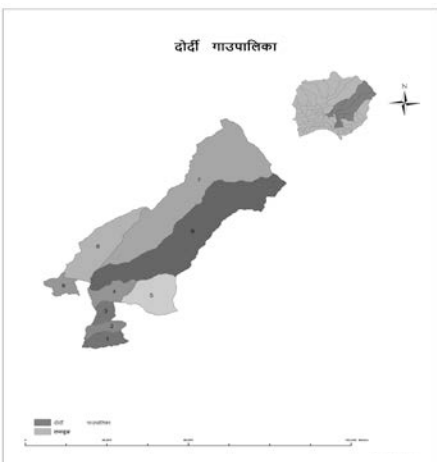
वडागत जनसंख्या

स्थानीय तहको नयाँ संरचना अनुसार मर्स्याङ्दी गाउँपालिकाका ९ वटा वडाहरु रहेका छन् ।

वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	घरपरिवार
१	५०५	६२६	११३१	२६१
२	८५५	९०७	१७६२	३८७
३	१५४०	१८९३	३४३३	८२८
४	११२२	१२०५	२३२७	५२२
५	८२२	९५४	१७७६	४०२
६	१०१०	१०८५	२०९५	४८०
७	६९९	८६५	१५६४	३७९
८	६५८	७६५	१४२३	३३३
९	१४५४	१८४६	३३००	८२१
जम्मा	८६६५	१०१४६	१८८११	४४१३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

२.२१ दोर्दी गाउँपालिका

गाउँपालिकाको नाम: दोर्दी गाउँपालिका
समावेश भएका साविक गाविस: भारते, अर्चलवोट, फलेनी, बन्सार र हिलेटक्सार (१-८) गाविस
जनसंख्या : १८२५२
क्षेत्रफल : ३५०.९३ व.कि.मि.
केन्द्र : साविक नौथर गाविसको कार्यालय
वडा संख्या : ९
सीमाना:
पूर्व : गोरखा जिल्ला र दूधपोखरी गा.पा.
पश्चिम : मर्स्याडिदी गा.पा. र बेसीशहर न.पा.
उत्तर : मर्स्याडिदी गा.पा. र गोरखा जिल्ला
दक्षिण : राईनास, सुन्दरवजार न.पा. र दूधपोखरी गा.पा.
वडा विभाजन

वडा नं	समावेश भएका साविक गाविस/ नपाहरु	साविक वडा नं
१	भारते	१-९
२	अर्चलवोट	१-९
३	श्रीमन्ज्याङ	१-९
४	नौथर	१-९
५	पाचोक	१-९
६	ढोडेनी	१-९
७	फलेनी	१-९
८	बन्सार	१-९
९	हिलेटक्सार	१-८

वडागत जनसंख्या

स्थानीय तहको नयाँ संरचना अनुसार दोर्दी गाउँपालिकामा जम्मा ९ वटा वडाहरु रहेका छन् ।

वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	घरपरिवार
१	९६३	१२७६	२२३९	५८४
२	७०३	९०२	१६०५	४२४
३	८०८	९७१	१७७९	४७३
४	९९०	१२३३	२२२३	५३०
५	११४९	१३२०	२४६९	५६१
६	१२५५	१३७०	२६२५	५५३
७	६७६	७२९	१४०५	२८४
८	११८३	१२९४	२४७७	५७२
९	६१०	८२०	१४३०	३५६
जम्मा	८३३७	९९१५	१८२५२	४३३७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

२.२२ क्व्होलासोथार गाउँपालिका

गाउँपालिकाको नाम: क्व्होलासोथार गाउँपालिका
समावेश भएका साविक गा.वि.स: बाग्लुङपानी (१,२,५,६),
मालिङ, उत्तरकन्या, भुजुङ, पसगाउँ, भोजे, गिलुङ गा.वि.स
जनसंख्या : १००६७
क्षेत्रफल : १७५.३७ व.कि.मि.
केन्द्र : साविक मालिङ गा.वि.स.को कार्यालय
वडा संख्या : ९
सीमाना:
पूर्व : बेसीशहर न.पा. र मर्स्याङ्दी गा.पा.
पश्चिम: कास्की जिल्ला
उत्तर : कास्की जिल्ला र मर्स्याङ्दी गा.पा.
दक्षिण : मध्यनेपाल न.पा. र बेसीशहर न.पा.

वडा विभाजन

वडा नं	समावेश भएका साविक गाविस / नपाहरु	साविक वडा नं
१	बाग्लुङपानी	१,२,५,६
२	मालिङ	१-९
३	उत्तरकन्या	१-९
४	भुजुङ	१-९
५	पसगाउँ	१-४
६	पसगाउँ	५-९
७	भोजे	१-५
८	भोजे	६-९
९	गिलुङ	१-९

वडागत जनसंख्या

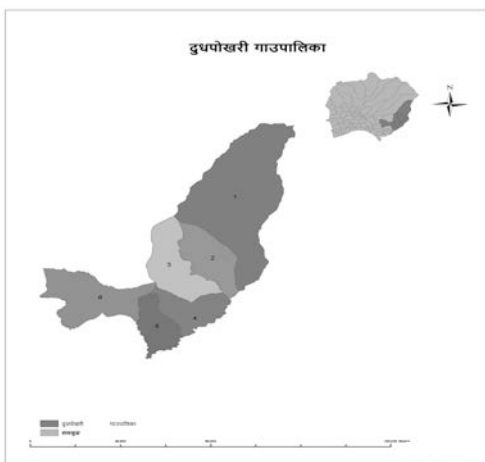
स्थानीय तहको नयाँ संरचना अनुसार क्व्होलासोथार गाउँपालिकामा ९ वटा वडाहरु रहेका छन् ।

वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	घरपरिवार
१	४३४	५३१	९६५	२३८
२	५५४	६७०	१२२४	३०८
३	४९२	६००	१०९२	२८१
४	६६८	८४८	१५१६	३५४
५	४६९	५३९	१००८	२२०
६	३१७	३९४	७११	१६३
७	४६१	५४९	१०१०	२४४
८	४६२	५२०	९८२	२३२
९	६८८	८७१	१५५९	४१४
जम्मा	४५४५	५५२२	१००६७	२४५४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

२.२३ दूधपोखरी गाउँपालिका

गाउँपालिकाको नाम: दूधपोखरी गाउँपालिका
समावेश भएका साविक गा.वि.स: दूधपोखरी, विचौर, इलमपोखरी, कोल्की र गौँडा गा.वि.स.

जनसंख्या : १०,९७५

क्षेत्रफल : १५३.३३ व.कि.मि.

केन्द्र : साविक गौँडा गा.वि.स.को कार्यालय

वडा संख्या: ६

सीमाना:

पूर्व : गोरखा जिल्ला

पश्चिम : दोर्दी गा.पा.

उत्तर : दोर्दी गा.पा.

दक्षिण : राईनास न.पा. र गोरखा जिल्ला

वडा विभाजन

वडा नं	समावेश भएका साविक गाविस/ नपाहरु	साविक वडा नं
१	दुधपोखरी	१-९
२	विचौर	१-९
३	ईलमपोखरी	१-४
४	ईलमपोखरी	५-९
५	कोल्की	१-९
६	गौँडा	१-९

वडागत जनसंख्या

स्थानीय तहको नयाँ संरचना अनुसार दूधपोखरी गाउँपालिकामा ६ वटा वडाहरु रहेका छन् ।

वडा नं	पुरुष	महिला	जम्मा	घरपरिवार
१	९०१	१०६८	१९६९	४७०
२	९६८	१११९	२०८७	५११
३	५५७	६६१	१२१८	२८२
४	६४७	७८५	१४३२	३२६
५	७२८	८८४	१६१२	३८५
६	१२१९	१४३८	२६५७	६१६
जम्मा	५०२०	५९५५	१०९७५	२५९०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०६८, के.त.वि.

२.२४ जिल्लाको स्थानीय तह अनुसारको जनसंख्या

स्थानीय तहको नयाँ संरचना अनुसार लमजुङ जिल्लामा ४ नगरपालिका र ४ गाउँपालिका रहेका छन् । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजा अनुसार जिल्लामा सबैभन्दा बढि जनसंख्या बेसीशहर नगरपालिकामा ४०५९९ रहेको छ भने सबैभन्दा कम जनसंख्या १००६७ क्व्होलासोथार गाउँपालिकामा रहेको छ । जिल्लाको स्थानीय तह अनुसारको जनसंख्या यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका नं: २.१६

क्र.स.	स्थानीय तह	घरपरिवार	पुरुष	महिला	जम्मा
१	बेसीशहर नगरपालिका	१०४३८	१८७८६	२१८१३	४०५९९
२	दोर्दी गाउँपालिका	४३३७	८३३७	९९१५	१८२५२
३	दूधपोखरी गाउँपालिका	२५९०	५०२०	५९५५	१०९७५
४	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	२४५४	४५४५	५५२२	१००६७
५	मध्यनेपाल नगरपालिका	५८९३	१०५५७	१२९१७	२३४७४
६	मस्यार्ड्डी गाउँपालिका	४४१३	८६६५	१०१४६	१८८११
७	राइनास नगरपालिका	४७५१	८०९९	१०४२८	१८५२७
८	सुन्दरबजार नगरपालिका	७२०३	११९०४	१५११५	२७०१९
जम्मा		४२०७९	७५९१३	९१८११	१६७७२४

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८, के.त.वि

खण्ड ३

शिक्षा

३.१ जिल्लाको शैक्षिक स्थिति

नेपालको संविधानले शिक्षा सम्बन्धी हकलाई मौलिक हकका रूपमा प्रत्याभूत गरेको छ । शिक्षा विकासको मूल आधार भएकोले यसको विकास नभएसम्म देशको चौतर्फी विकास हुन सक्दैन । शिक्षाले सामाजिक, आर्थिक, राजनीतिक, सांस्कृतिक, नैतिक आदि पक्षहरूको सर्वाङ्गण विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको हुन्छ । शिक्षाले परिवार, समाज र राष्ट्रलाई चेतना र गतिशिलता प्रदान गर्ने भएकाले यसलाई दिगो र फराकिलो सामाजिक एवं मानव विकासको महत्वपूर्ण आयामको रूपमा लिइन्छ । लमजुङ जिल्लाको शैक्षिक अवस्था सम्बन्धी महत्वपूर्ण तथ्यांकलाई निम्नअनुसार तालिकामा देखाइएको छ ।

३.२ जिल्लाको शैक्षिक स्थिति, २०७३

तालिका नं. ३.१

विवरण	संख्या
वालविकास केन्द्र	३०४
सामुदायिक विद्यालय	३४८
संस्थागत विद्यालय	३९
क्याम्पस	१०
स्रोत केन्द्र	१६
स्रोत कक्षा	२
सामुदायिक सिकाई केन्द्र	२४
एनेक्स कार्यक्रम	१

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, लमजुङ

३.३ जिल्लाको साक्षरता सम्बन्धी विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको शैक्षिक अवस्था सम्बन्धी विवरण सङ्कलन गरिएको थियो । यस गणनाका नतिजामा ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका लेख्न पढ्न जान्ने व्यक्तिलाई साक्षर मानी साक्षरता दर निकालिएको छ । यस अगाडिका जनगणनाहरूमा ६ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका व्यक्तिहरूको मात्र साक्षरता दर गणना गरिन्थ्यो । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार लमजुङ जिल्लाको साक्षरता दर ७१.११ प्रतिशत रहेको छ, जसमध्ये पुरुषको साक्षरता दर ८०.७३ प्रतिशत र महिलाको साक्षरता दर ६३.३३ प्रतिशत रहेको छ । २०५८ सालमा

यस जिल्लाको साक्षरता दर ५६.८९ प्रतिशत रहेको थियो । दस वर्षको अवधिमा जिल्लाको साक्षरता दर १४.२२ प्रतिशतले बढेको पाइन्छ । तुलनात्मक अध्ययन गर्दा लमजुङ जिल्लामा पुरुषको साक्षरता दर भन्दा महिलाको साक्षरता दर कम रहेको छ । गाउँपालिकाहरूमध्ये सबैभन्दा बढी साक्षरतादर कव्होलासोथार गाउँपालिकामा ६५.१ र सबैभन्दा कम दोर्दी गाउँपालिकामा ६१.४ रहेको पाइन्छ । नगरपालिका तर्फ हेर्दा सबैभन्दा बढी साक्षरता दर सुन्दरबजार नगरपालिकामा ७७.६ रहेको छ भने बेसीशहर नगरपालिकाको साक्षरता दर ७७.३ रहेको पाइन्छ । जिल्लाका गाउँपालिका र नगरपालिकाहरूको साक्षरता विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ३.२

स्थानीय तह	साक्षरता (प्रतिशतमा)		
	पुरुष	महिला	जम्मा
बेसीशहर नगरपालिका	८६.७	६९.२	७७.३
दोर्दी गाउँपालिका	७०.४	५३.९	६१.४
दूधपोखरी गाउँपालिका	७२.७	५५.०	६३.०
कव्होलासोथार गाउँपालिका	७५.०	५७.१	६५.१
मध्यनेपाल नगरपालिका	८५.८	६७.५	७५.६
मस्र्याङ्दी गाउँपालिका	७१.६	५४.०	६२.०
राइनास नगरपालिका	७८.८	६१.९	६९.२
सुन्दरबजार नगरपालिका	८७.४	७०.१	७७.६

स्रोत: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, ०६८

३.४ नयाँ संरचनामा स्थानीय तह अनुसार विद्यालय विवरण- २०७३

जिल्ला शिक्षा कार्यालय, लमजुङका अनुसार जिल्लामा सामुदायिक र संस्थागत गरी जम्मा ३८७ विद्यालयहरू रहेका छन् । जसमध्ये सामुदायिक तर्फ ३४८ विद्यालय र संस्थागत तर्फ ३९ विद्यालय रहेको पाइन्छ । नयाँ संरचनामा स्थानीय तह अनुसार सबैभन्दा धेरै विद्यालय बेसीशहर नगरपालिकामा सामुदायिक ५५ र संस्थागत १४ गरी जम्मा ६९ विद्यालयहरू रहेको देखिन्छ भने सबैभन्दा कम विद्यालय कव्होलासोथार गाउँपालिकामा सामुदायिक २९ विद्यालयमात्र रहेको आँकडा छ । नयाँ संरचनामा स्थानीय तह अनुसार विद्यालय विवरण निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.: ३.३

क्र.सं.	गाउँ/नगर पालिका	सामुदायिक ECD	आधारभूत विद्यालय			माध्यमिक विद्यालय			सामुदायिक जम्मा	संस्थागत जम्मा	कुल जम्मा
			सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा			
१	मस्र्याड्डी गाउँपालिका	३९	४८	१	४९	८	१	९	५६	२	५८
२	दोर्दी गाउँपालिका	४५	४४	२	४६	८	०	८	५२	२	५४
३	दूधपोखरी गाउँपालिका	२६	२७	१	२८	५	०	५	३२	१	३३
४	कक्कोलासोथार गा.पा.	२२	२१	०	२१	८	०	८	२९	०	२९
५	बेसीशहर नगरपालिका	४६	४२	५	४७	१३	९	२२	५५	१४	६९
६	मध्यनेपाल नगरपालिका	३३	३३	३	३६	१३	३	१६	४६	६	५२
७	सुन्दरवजार नगरपालिका	४७	२९	४	३३	१३	६	१९	४२	१०	५२
८	राईनास नगरपालिका	३८	२५	३	२८	११	१	१२	३६	४	४०
जम्मा			२६९	१९	२८८	७९	२०	९९	३४८	३९	३८७

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, लमजुङ

३.५ नयाँ संरचनामा स्थानीय तह अनुसारको शिक्षक विवरण- २०७३

जिल्ला शिक्षा कार्यालय, लमजुङका अनुसार जिल्लामा प्रारम्भिक बा.वि.के. सहजकर्ता २९६ जना, प्राथमिक तहमा दरबन्दी र राहत गरी १३८६ जना निम्न माध्यमिक तहमा ३५० जना, माध्यमिक तहमा २७२ जना र उच्च माध्यमिक तहमा दरबन्दी र राहत गरी ४९ जना शिक्षकहरु कार्यरत रहेको पाइन्छ। नयाँ संरचनामा स्थानीय तह अनुसारको शिक्षक विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका नं. ३.४

क्र. सं.	गाउँ/नगर पालिका	प्रारम्भिक बा.वि.के. सहजकर्ता	प्राथमिक तह			निम्न माध्यमिक तह			माध्यमिक तह			उच्च माध्यमिक तह		
			दर-बन्दी	राहत	जम्मा	दर-बन्दी	राहत	जम्मा	दर-बन्दी	राहत	जम्मा	दर-बन्दी	राहत	जम्मा
१	मस्र्याड्डी गाउँपालिका	३९	१७९	१५	१९४	२९	१२	४१	१४	१२	२६		४	४
२	दोर्दी गाउँपालिका	४५	१८७	१६	२०३	२८	१२	४०	१४	७	२१		२	२
३	दूधपोखरी गाउँपालिका	२६	१०१	७	१०८	१६	६	२२	७	४	११			
४	कक्कोलासोथार गा.पा.	२२	९७	२	९९	२६	४	३०	१५	५	२०		२	२

क्र. सं.	गाउँ/नगर पालिका	प्रारम्भिक बा.वि.के. सहजकर्ता	प्राथमिक तह			निम्न माध्यमिक तह			माध्यमिक तह			उच्च माध्यमिक तह		
			दर-बन्दी	राहत	जम्मा	दर-बन्दी	राहत	जम्मा	दर-बन्दी	राहत	जम्मा	दर-बन्दी	राहत	जम्मा
५	बेसीशहर नगरपालिका	४६	२१०	१३	२२३	४३	१२	५५	३१	२१	५२		११	११
६	मध्यनेपाल नगरपालिका	३३	१९१	१०	२०१	४७	१४	६१	४०	९	४९	६	४	१०
७	सुन्दरवजार नगरपालिका	४७	१८५	१५	२००	४२	१६	५८	३८	१५	५३	६	५	११
८	राईनास नगरपालिका	३८	१५१	७	१५८	३४	९	४३	३३	७	४०	४	५	९
	जम्मा	२९६	१३०१	८५	१३८६	२६५	८५	३५०	१९२	८०	२७२	१६	३३	४९

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, लमजुङ

३.६ नयाँ संरचनामा स्थानीय तह अनुसार विद्यार्थी विवरण - २०७३

जिल्लामा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा गरी ECD तर्फ जम्मा २६७९ जना, आधारभूत तह (१-८) तर्फ २३५५८ जना र माध्यमिक तह (९-१२) तर्फ ८००२ जना विद्यार्थीहरू अध्ययनरत रहेको पाइन्छ। नयाँ संरचनामा स्थानीय तह अनुसार विद्यार्थीहरूको विवरण विस्तृत रूपमा देहायको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका नं. ३.५

क्र.सं.	स्थानीय तह	ECD	आधारभूत तह (१-८)			माध्यमिक तह (९-१२)		
		जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा
१	मस्याङ्दी गाउँपालिका	४१२	१६४५	१५०६	३१५१	३५१	३०८	६५९
२	दोर्दी गाउँपालिका	४१९	१६६५	१४९४	३१५९	३०९	३५२	६६१
३	दूधपोखरी गाउँपालिका	१७६	८२४	७३८	१५६२	१४९	१६७	३१६
४	कव्हेलासोथार गा.पा.	१२८	८७०	८२०	१६९०	१९३	२२६	४१९
५	बेसीशहर नगरपालिका	३३७	१९०४	१७२३	३६२७	९३०	९१०	१८४०
६	मध्यनेपाल नगरपालिका	४५०	१८२६	१९११	३७३७	७६९	६७६	१४४५
७	सुन्दरवजार नगरपालिका	३७६	१७८९	१६५१	३४४०	८०३	८३५	१६३८
८	राईनास नगरपालिका	३८१	१६२६	१५६६	३१९२	४८६	५३८	१०२४
	जम्मा	२६७९	१२१४९	११४०९	२३५५८	३९९०	४०१२	८००२

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, लमजुङ

खण्ड: ४ स्वास्थ्य

४.१ स्वास्थ्य संस्थाको विवरण

लमजुङ जिल्लामा १ सरकारी अस्पताल, २ सामुदायिक अस्पताल, ५७ वटा स्वास्थ्य चौकी, ८ वटा ग्रामिण सामुदायिक सेवा इकाई र ६ प्राइभेट अस्पतालहरु रहेका छन् । जिल्लामा १७० गाउँघर क्लिनिक, १९६ खोप क्लिनिक र ६६९ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवकले जिल्लामा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दै आएका छन् ।

तालिका नं. ४.१

आ.व. २०७३/०७४ सम्मको स्वास्थ्य संस्थाको विवरण		
क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्थाको किसिम	संख्या
१	सरकारी अस्पताल	१
२	सामुदायिक अस्पताल	२
३	स्वास्थ्य चौकी	५७
४	ग्रामिण सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	८
५	जिल्ला आयुर्वेदिक स्वास्थ्य केन्द्र	१
६	आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	७
७	प्राइभेट अस्पताल	६
८	कुष्ठरोग उपचार केन्द्र	६१
९	गाउँघर क्लिनिक	१७०
१०	खोप क्लिनिक	१९६
११	शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	५
१२	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक	६६९
१३	स्वास्थ्य क्षेत्रमा काम गर्ने गै.स.स.	४
१४	ART सेवा	१

स्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, लमजुङ

४.२ स्वास्थ्य सेवाको कभरेज विवरण

जिल्लाको तीन आ.व.२०७१/०७२ देखि २०७३/०७४ सम्मको स्वास्थ्य सेवाको विभिन्न सूचकहरूको सारांश विवरणलाई निम्न तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ४.२

INDICATORS	2071/72 (2014/15)	2072/73 (2015/16)	2073/74 (2016/17)
REPORTING STATUS (%)			
Public Hospitals	100	100	100
District Community Hospital	100	100	100
Primary Health Care Centers	100	100	100
Health Posts	100	100	100
PHC-ORC clinics	95	96	97
EPI clinics	98	98	98
Female Community Health Volunteers	95	97	91
NGO and Private Health Institutions	90	61	95
Immunization Programme			
BCG	87	75	72
DPT-Hep B-Hib 3	88	79	76
Polio-3	88	79	76
PCV-3	10	66	71
Measles -Rubela-1	81	78	74
Pregnant women receiving TD-2 & TD-2 +	63	67	66
Droup Out Rate	2.7	-11	1
Nutrition Programme			
New growth monitoring visits as % of < 2 years children	100	76	68
% of Malnourished children under 2 years	0.28	0.39	0.27
Iron Compliance (180 tab)	86	46	61
% of postpartum Mother receiving Vitamin A	57	36	42
IMNCI Programme			
Reported Incidence of ARI/1,000 <5 Yrs. Children New Visits	997	833	265
Percentage of Pneumonia among total new cases	17	12	23.6
Proportion of Severe Pneumonia among new cases (%)	0.07	0.11	0.15
Incidence of Diarrhoea/1,000 <5 Yrs. Children New Cases	529	491	102
% of Severe Dehydration among Total New Cases	0.09	0.04	0.22
Percentage children treated with ORS and Zinc among total cases	96	96	93
SAFE MOTHERHOOD			
Antenatal first visits as % of expected pregnancies	99	87	92
Four time ANC visits as per Protocol	81	48	55
SBA delivery as % of expected live birth	47	46	41
INDICATORS			
SAFE MOTHERHOOD			
Institutional delivery as % of expected live birth	48	46	41
No. of mothers receiving transportation cost for institutional delivery	1790	1858	s1691
Three PNC visit as per protocol as % of expected live birth	33	17	20

FAMILY PLANNING			
Contraceptive Prevalence Rate (Modern Method)*	38	27	38.5
VSC Achievement %	43	21	87
MALARIA			
Annual Blood Slide Examination Rate (ABER) per 100	0.33	0.16	0.32
Annual Parasite Incidence (API) per 1,000	0	0	0
TUBERCULOSIS			
Case Notification (New PBC/Relapse) Rate Per 100000 population	37	49	38
Case Notification (All form) Rate per 100000 Population	73	91	81
Sputum Conversion Rate (New case)	96	94	89
Treatment Success Rate	90	88	86
LEPROSY			
New Case Detection Rate (NCDR) /100000	4.7	2.3	2.9
Registered Prevalence Rate (PR) /10,000	0.35	0.23	0.05
Disability rate Grade 2 among new cases	0	0	0
HIV/AIDS AND STI			
Cumulative HIV reported cases	185	187	196
New HIV Positive	4	2	9
HIV Positive pregnant women (New)	0	0	2
CURATIVE SERVICES			
Total OPD new visits	274438	185957	185181
Total OPD new visits as % of total population	100	100	100
Average no. of People Served per Immunization Clinic per Month per Clinic	9	8	9
Average no. of People Served per PHC-ORC Clinics per Month	15	15	14
Average no. of People Served per FCHV per Month	14	13	11

स्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, लमजुङ

४.३ खोप कार्यक्रम

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम नेपाल सरकारको उच्च प्राथमिकतामा पर्ने कार्यक्रम हो । खोप कार्यक्रमले बाल मृत्युदर र बाल रुग्णता घटाउनुका साथै खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरुको भार घटाउन उच्च भूमिका निर्वाह गरेको छ । राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम अन्तर्गत नियमित खोपमार्फत जन्मदेखि १२ महिना भित्रका बालबालिकाहरुका लागि वि.सि.जि, भ्यागुते रोग, लहरेखोकी, टिटानस, हेपाटाइटिस वि, हेमोफिलियस, इन्फ्ल्युन्जा, पोलियो, न्युमोकोकाल कन्जुगेट भ्याक्सिन र दादुरा रुवेला विरुद्धका खोपहरु प्रदान गरिन्छ ।

तालिका नं.: ४.३

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको तालिका			
क्र.सं	खोपको प्रकार	डोज (मात्रा)	उमेर
१	वि.सि.जि	१	जन्मने वित्तिकै
२	पोलियो थोपा (ओ.पि.भि)	३	जन्मेको ६, १० तथा १४ हप्तामा
३	डि.पि.टि हेपाटाइटिस वि, हिब	३	जन्मेको ६, १० तथा १४ हप्तामा
४	पोलियो (आइ.पि.भि)	३	जन्मेको ६, १० तथा १४ हप्तामा
५	पि.सि.भि	३	जन्मेको ६, १० हप्ता तथा ९ महिना

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको तालिका			
क्र.सं	खोपको प्रकार	डोज (मात्रा)	उमेर
६	दादुरा रुवेला	१	जन्मेको ९ महिना पुरा भएपछि
७	जे.ई	१	१२ महिनामा
८	टि.डि	८	गर्भवती महिला

स्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, लमजुङ

४.४ राष्ट्रिय क्षयरोग कार्यक्रम

नेपालमा जनस्वास्थ्यका विभिन्न समस्याहरूमध्ये क्षयरोग एक प्रमुख समस्याका रूपमा रहदै आएको छ। प्रत्येक वर्ष करीव ४०००० मानिसमा क्षयरोग विकाश हुने अनुमान छ, जसमध्ये २०००० मा संक्रामक फोक्सोको क्षयरोग हुने गर्दछ। सन् १९९६ बाट सुरु भएको प्रत्यक्ष निगरानीमा गरिने उपचार विधि (DIRECTLY OBSERVED TREATMENT SHORT COURSE) रणनीति लागु भएपछि क्षयरोगबाट हुने रुग्णता र मृत्युमा उल्लेख्य रूपमा घटेको भएपनि अहिले प्रत्येक वर्ष क्षयरोगबाट ५००० देखि ७००० मानिसहरूको क्षयरोगबाट मृत्यु भइरहेको छ। जिल्लाको क्षयरोग बारेको विभिन्न तथ्यांकलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं.: ४.४

क्र.सं.	सूचक	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४
१.	Case Notification Rate (New and Relapse PBC Cases)/1,00,000	३८	४९	३८
२.	Case Notification Rate (All form of TB Cases)/1,00,000	७३	९१	८१
३.	विरामी पत्ता लगाउने दर (प्रतिशतमा)	६६	७९	६४
४	विरामीको खकार परिवर्तन हुने दर	९५	९४	
५	खकार पोर्जेटिभ नयाँ विरामीको उपचार पुरा दर	९१	८८	८६
६	खकार नेगेटिभ नयाँ विरामीको उपचार पुरा दर	८२	७३	८४
७	एक्स्ट्रा पल्मोनरी नयाँ विरामीको उपचार पुरा दर	९१	९८	८५
८	पुनःरोग बल्किएका विरामीको उपचार पुरा दर	९३	८३	९२
९	विरामीको उपचार असफल हुने दर	३	०	३
१०	मृत्यु हुने दर	२	०	५
११	नयाँ खकार पोर्जेटिभ विरामीको अनुपात	५३	५८	५०
१२	पुनःरोग बल्किएका विरामीको अनुपात	७	११	११

स्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, लमजुङ

४.५ राष्ट्रिय कुष्ठरोग कार्यक्रम

नेपालमा कुष्ठरोग सदियौं देखि रहदै आएको छ। कुष्ठरोगलाई प्रमुख जनस्वास्थ्य समस्याको रूपमा लिइदै सन् १८५७ मा खोकना ल्याप्रोसोरियम स्थापना गरी कुष्ठरोगको उपचार र नियन्त्रण सुरुवात गरियो। कुष्ठरोगका कारण हजारौं मानिसहरू शारीरिक रूपमा अंगभंग भएको र अपांगको रूपमा जिवन विताउन बाध्य छन्। कुष्ठरोग सँग सम्बन्धीत जिल्लाको विगत तीन आ.व. को तथ्यांकलाई निम्नअनुसार तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका नं.: ४.५

क्र.सं.	सुचक	२०७१/७२	२०७२/७३	२०७३/७४
१.	कुल विरामी दर (प्रति १०,०००)	०.४७	०.२३	०.०५
२.	नयाँ विरामी पत्ता दर (प्रति १,००,०००)	४.७	२.३	२.९
३.	असमर्थता श्रेणी २ (प्रतिशत)	०	०	०
४.	नयाँ विरामी मध्ये महिलाको दर	३८	७५	८०
५.	नयाँ विरामी मध्ये एम.बि.विरामी दर	७५	८३	१००
६.	नयाँ विरामी मध्ये १४ वर्ष मुनिको बच्चाको दर	०	०	२०

स्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, लमजुङ

४.६ एच.आई.भि /एड्स को आ.ब.२०७३/०७४ सम्मको स्थिति

तालिका नं. ४.६

अवस्था	महिला	पुरुष	जम्मा	आ.व.२०७३/०७४मा मात्र
एच.आई.भि पोजेटिभ	६६	११०	१९६	
ए.आर टि सेवा लिईरहेका	४०	४५	८५	म-७,पु-२
मृत्यु	६	५	१३	म-१,पु-१
नयाँ एच.आई.भि पोजेटिभ संख्या	७	२	९	

स्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, लमजुङ

४.७ उमेर समूह अनुसारको जिल्लामा एच.आइ.भी.को अवस्था

तालिका नं.: ४.७

उमेर समूह	महिला	पुरुष	जम्मा	आ.व..२०७३/०७४मा मात्र
०-१४ वर्ष	८	५	१३	म १
१५-२४ वर्ष	१४	१४	२८	म १
२५-४९ वर्ष	५९	८१	१४०	म ५, पु २
५० वर्ष माथि	५	१०	१५	०
जम्मा	८६	११०	१९६	म ७, पु २

स्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, लमजुङ

माथिको तालिकामा आ.व. २०७३/७४ को अन्त सम्ममा जम्मा १९६ जनामा एच.आई.भी. पोजेटिभ पत्ता लागेको छ । जसमध्ये महिला ८६ जना र पुरुष ११० छन् । ती मध्ये १३ जनाको मृत्यु भई सकेको छ भने ८५ जना व्यक्तिहरुले

ए.आर.टि. सेवा लिईरहेका छन् । यस आ.व. मा २ जनाको मृत्यु भएको छ । एच.आइ.भि./एड्स को नयाँ संख्या तुलानात्मक रूपमा बृद्धि भएता पनि अझै पनि अनुमानित प्रिभेलेन्स दर बमोजिमको केश पत्ता लगाउन सकिएको छैन । अतः नयाँ संक्रमित संख्या पत्ता लगाउनको लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

४.८ उच्च दश रोगहरु:

लमजुङ जिल्लामा आर्थिक वर्ष २०७१/७२ देखि २०७३/७४ सम्म देखिएका प्रमुख १० रोगहरुको तथ्यांकीय विवरणहरुलाई तालिकामा निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.: ४.८

Top Ten Diseases -Annual 3 yrs Trends

TOP ten disease 2071/72			TOP ten disease 2072/73			TOP ten disease 2073/74		
S.N	Problem/diseases	Total Patients	S.N	Problem/diseases	Total Patients	S.N	Problem/diseases	Total Patients
1	Gastritis (APD)	11827	1	Gastritis (APD)	11455	1	Gastritis (APD)	13380
2	Headache	11459	2	Headache	10410	2	Headache	11813
3	Pyrexia of unknown origin (PUO)	10249	3	Falls /Injuries /FRACTURE	10239	3	Falls /Injuries /FRACTURE	11430
4	Upper Respiratory tract infection	8460	4	Upper Respiratory tract infection	9916	4	Upper Respiratory tract infection	10522
5	Falls /Injuries /FRACTURE	8237	5	Pyrexia of unknown origin (PUO)	8660	5	Pyrexia of unknown origin (PUO)	9217
6	ARL/Lower respiratory Tract infection	6792	6	ARL/Lower respiratory Tract infection (LRTI)	7249	6	ARI/Lower respiratory Tract infection (LRTI)	7622
7	Presumed non infectious diarrhea (Persistant)	5275	7	Acute Tonsillitis	5559	7	Conjunctivitis	6155
8	Conjunctivitis	5200	8	presumed non infection diarrhoea	5407	8	presumed non infection diarrhoea	5791
9	Dental Carries/ Toothache	4868	9	Conjunctivitis	5066	9	Acute Tonsilitis	5388
10	Acute Tonsilitis	4554	10	Dental Carries/ Toothache	5035	10	Dental Carries/ Toothache	5090

स्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, लमजुङ

खण्ड : ५ कृषि, सिंचाई तथा पशुपंक्षी

नेपाल एक कृषि प्रधान देश हो । कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान एकतिहाइ रहेको छ । कुल ग्राहस्थ उत्पादन (GDP) को अधिकांश हिस्सा यसै क्षेत्रबाट प्राप्त हुने भएकोले कृषिलाई अर्थतन्त्रको मेरुदण्ड भनिएको हो । जीवन निर्वाहको स्रोत, खाद्यान्न बालीको स्रोत, औद्योगिक कच्चा पदार्थको स्रोत, राष्ट्रिय आयको स्रोत, पुँजी निर्माणको स्रोत जस्ता कारणहरुले गर्दा नेपालमा कृषिको भूमिका निकै महत्वपूर्ण रहेको छ । लमजुङ जिल्लाको कृषि सम्बन्धी विभिन्न विवरणहरुलाई निम्नअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

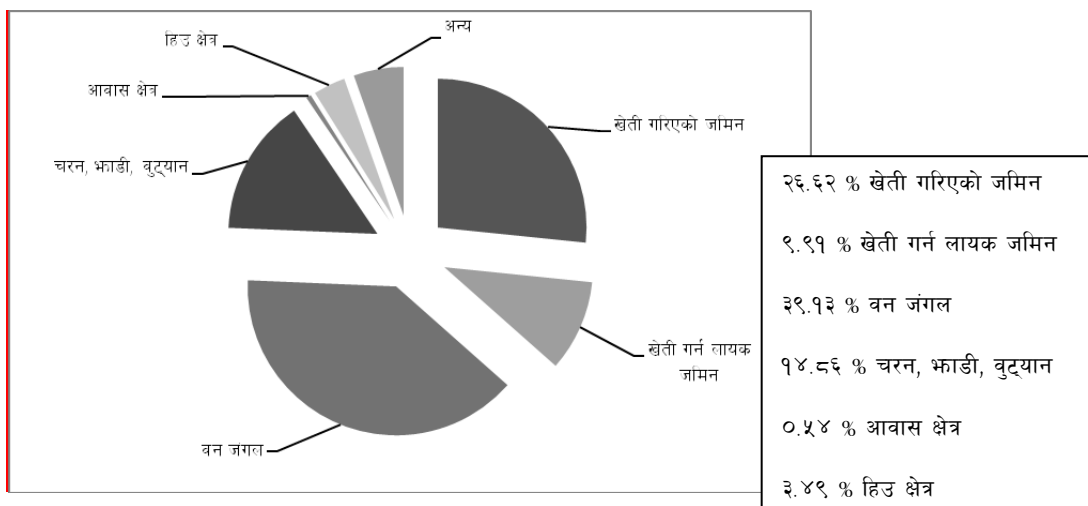
५.१ (क) भू- उपयोगको स्थिति

तालिका नं. : ५.१

सि. नं.	भू-उपयोगको किसिम	क्षेत्रफल (हे)	
		क्षेत्रफल	प्रतिशत
१	खेती गरिएको जमिन	४५०५०	२६.६२
क	खेत	१४४६५	३२.११
	बाँझैँ महिना सिंचित	५०००	३४.५६
	वर्षे सिंचित (आकासे समेत)	९४६५	६५.४३
ख	पाखो	३०५८५	६७.८९
२	खेती गर्न लायक	१६७६९	९.९१
३	बन जंगल	६६२१६	३९.१३
४	चरन भाडी बुट्यान	२५१५४	१४.८६
५	आवास क्षेत्र	९१८	०.५४
६	हिउ क्षेत्र	५८९१	३.४९

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, लमजुङ

५.१ (ख) भू-उपयोग स्थिति

५.२ बालीको पात्रो

रोप्ने वा छर्ने वा लगाउने र काट्ने वा भित्र्याउने समयको आधारमा बालीको पात्रोलाई निम्न अनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. :५.२

बालीको पात्रो			
क्र.सं.	बालीको नाम	रोप्ने वा छर्ने वा लगाउने समय	काट्ने वा भित्र्याउने समय
१	धान चैते	फागुन	आषाढ
२	धान बर्षे	आषाढ / श्रावण	कार्तिक/मंसिर
३	गहुँ	कार्तिक/मंसिर	चैत्र/वैशाख
४	मकै बर्षे	वैशाख	श्रावण/भदौ
५	मकै बसन्ते	फागुन/चैत्र	आषाढ/श्रावण
६	कोदो	जेठ/आषाढ	कार्तिक/मंसिर
७	मास	अषाढ/श्रावण	कार्तिक/मंसिर
८	तोरी	मंसिर	फागुन/चैत्र
९	आलू बर्षे	फागुन/चैत्र	जेठ/आषाढ
१०	आलू हिउदे	कार्तिक/ मंसिर	माघ/फागुन

स्रोत : जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, लमजुङ

५.३ विभिन्न वालीहरूको क्षेत्रफल र उत्पादन (०७३।७४)

तालिका नं. : ५.३

क्र.स.	वाली	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)
१	धान	१५७०१.५	४६९०५.९
२	मकै	१५९७७	३४८८८.९५
३	गहुँ	४२५	११९०
४	कोदो	७९१५	७५१९.२५
५	जौ,उवा,फापर, कागुनो	७६	६९.७
	जम्मा	४००९४.५	९०५७३.८४

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, लमजुङ

५.४ राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८

५.४.१ कृषि गणनाको परिचय

नेपालमा हरेक जिल्लास्तर सम्मका कृषि क्रियाकलाप, कृषि उत्पादन तथा संरचनागत विवरण संकलन गर्ने उद्देश्यले केन्द्रीय तथ्यांक विभागले राष्ट्रिय स्तरमा कृषि गणना सञ्चालन गर्दै आएको छ । वि.सं. २०१८ सालमा पहिलो पटक कृषिगणना भएको थियो भने त्यसपछि प्रत्येक दश/दश वर्षमा कृषिगणना हुँदै आएको छ । राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ नेपालको छैटौँ कृषि गणना हो । राष्ट्रिय कृषि गणनामा देहाय बमोजिमका परिभाषा भित्रपरेका कृषक परिवारलाई समेटि तथ्यांक संकलन गरिएको थियो ।

५.४.२ कृषि चलन (Agricultural Holdings)

एउटै व्यक्तिले रेखदेख (व्यवस्थापन) गरेको कृषि उत्पादनको एक इकाइलाई कृषि चलन भनिन्छ । यस्तो कृषि चलनभित्र आफ्नो हकको वा अर्काको हकको भएपनि जुनसुकै शर्तमा लिई आंशिक वा पूर्णरूपमा कृषिको उत्पादनको हेतुले उपभोग गरिएको सम्पूर्ण जग्गा वा कृषि उत्पादनकै हेतुले पालिएका सम्पूर्ण पशुपंक्षि आदि पर्दछन् । साधारण भाषामा भन्नूपर्दा एक परिवारको रेखदेखमा रहेको एउटा जिल्ला भित्रको सम्पूर्ण कृषि कार्यलाई कृषि चलन भनिन्छ । राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ मा जग्गाको क्षेत्रफल वा पशुपंक्षीको संख्या तल उल्लेख गरिएको बमोजिम भएमा मात्र कृषि चलन मानिएको छ ।

- हिमाल र पहाडका जिल्लामा कम्तिमा ४ आना (०.०१२७२ हेक्टर) र तराईका जिल्लामा कम्तिमा ८ धुर (०.०१३५५ हेक्टर) क्षेत्रफलमा वाली लगाइएको भएमा वा
- जुनसुकै उमेरका कम्तिमा १ वटा गाई/भैसी जस्ता ठूला चौपाया पालेको भएमा वा
- कम्तिमा ५ ओटा भेडा(बाखा जस्ता साना चौपाया पालेको भएमा वा
- माउ चल्ला गरी कम्तिमा २० वटासम्म पाल्नु चराचुरुङ्गी (कुखरा, हाँस आदि) पालेको भएमा माथि उल्लेखित कम्तिमा कुनै एक शर्त पुरा गर्ने जिल्लाभित्रका कृषक परिवारलाई कृषि चलन भनिन्छ ।

५.४.३ कृषि गणनाको उद्देश्य

- कृषि विकासका लागि जिल्ला, क्षेत्रिय तथा राष्ट्रिय स्तरका योजना तर्जुमा एवं नीति, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न आवश्यक पर्ने तथ्यांकको खाँचो पुरा गरी योजनाविद् र नीति निर्माताहरूलाई सघाउ पुऱ्याउने ।
- जग्गाको उपभोग र उपयोग तथा बाली लागेको जग्गाको क्षेत्रफल तथा उत्पादन विवरण तयार प्राप्त गर्ने
- उमेर र जात अनुसार विभिन्न पशुपंक्षीहरूको संख्याको विवरण प्राप्त गर्ने
- बनबनेलो तथा सहायक कृषि क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण प्राप्त गर्ने
- कृषि औजार तथा कृषिका साधनहरू, गैरआवसिय भवन, कृषि ऋण, खाद्यान्नको पर्याप्तता र कृषि बजार सुविधा सम्बन्धी विवरण प्राप्त गर्ने
- कृषि सम्बन्धी अन्य सर्वेक्षणको लागि आधार तयार गर्ने

५.४.४ कृषि गणनाको महत्व एवं उपयोगिता

- सरकारी तथा गैर सरकारी क्षेत्रका लागि कृषि क्षेत्रको बनौट तथा कृषि कार्य सम्बन्धी विवरण उपयोगी हुने ।
- कृषि गणनाबाट कृषकको अवस्था तथा आवश्यकताको पहिचान हुने भएकाले सरकारको कृषि क्षेत्रको विकासका लागि योजना तर्जुमा तथा नीति निर्माण गर्न सहयोग हुने ।
- कृषि विकास नीति एवं योजनाको प्रभावकारीताको अनुगमन एवं मूल्यांकन गर्न सघाउ पुग्ने ।
- सरकारले सञ्चालन गरिरहेको गरिवी निवारण एवं खाद्य तथा सहस्राब्दी विकास लक्ष्य अनुगमन गर्न सघाउ पुग्ने ।
- कृषक, व्यापारी, लेखक एवं अनुसन्धानकर्ताको लागि कृषि तथ्यांक ज्यादै उपयोगी हुने ।

५.४.५ गणना विधि

नेपालका ७५ वटै जिल्लाबाट कृषक परिवारको प्रतिनिधित्व हुनेगरी छानिएका कृषक परिवारहरूसँग अन्तरवार्ता लिई गणना कार्य सञ्चालन गरिएको थियो । नमुना छनोट दुई चरणमा गरिएको थियो । छनोटको पहिलो चरणमा कृषि विकास मन्त्रालयबाट प्राप्त प्रमुख नौ वटा बालीहरू (धान, मकै, गहुँ, कोदो, जौ, तेलहन, आलु, उखु र तरकारी) को तीन वर्षको औषत क्षेत्रफलको आधारमा ७५ जिल्लाबाट ५२०० गणना क्षेत्र (Enumeration Area) छनोट गरिएको थियो । तर मनाङ जिल्लामा भने पूर्ण गणना गरिएको थियो । गणना प्रयोजनका लागि गणना क्षेत्र भन्नाले साधारणतया वडालाई मानिएको थियो । कतिपय अवस्थामा ठूला वडालाई वडा खण्डमा र साना वडालाई दुई वा दुई भन्दा बढी वडाहरू गाभेर गणना क्षेत्र निर्धारण गरिएको थियो ।

छनोटको दोस्रो चरणमा छानिएका प्रत्येक गणना क्षेत्रबाट सम्पूर्ण कृषक परिवारको लगत संकलन गरि Systematic Random Sampling विधिबाट २५ परिवार छनोट गरिएको थियो । यसरी छनोटमा परेका ५२०० गणना क्षेत्रबाट १२४९४४ कृषक परिवारमा गई प्रतक्ष्य अन्तरवार्ता विधिबाट तथ्यांक संकलन कार्य सम्पन्न गरिएको थियो । तथ्यांक संकलन कार्य अन्तर्गत कृषकहरूले गरेका कृषि क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण संकलन गरिएको थियो ।

५.४.६ कृषि गणना २०६८ को सन्दर्भ अवधि

- सन्दर्भ वर्ष : २०६७ पौष १७ देखि २०६८ पौष १६ सम्मको १२ महिनाको अवधिलाई सन्दर्भ अवधि मानिएको थियो ।
- सन्दर्भ दिन : गणना भएको दिनलाई सन्दर्भ दिन मानिएको छ ।

५.५ राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ बाट प्राप्त लमजुङ जिल्लाका प्रमुख नतिजाहरू

राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ बाट प्राप्त भएका लमजुङ जिल्लाका प्रमुख नतिजाहरूको कृषि गणना २०५८ सँगको तुलानात्मक तथ्यांक निम्नअनुसारको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.५.१ कृषिचलनको संख्या र क्षेत्रफल

तालिका नं. : ५.४

विवरण	गणना वर्ष	
	२०५८	२०६८
कृषिचलन संख्या		
कृषिचलन (जग्गा भएका)	३१,७९५	३२,८१९
कृषिचलन (पशुपंक्षी मात्र भएका)	११९	२२२
जम्मा	३१,९१४	(३.५%) ३३,०४१
कृषिचलनको क्षेत्रफल (हे.)		
खेत	१०,८८०.६०	१०,१५०.४०
पाखो	८,१७८.६०	७,११५.५०
जम्मा	१९,०५९.२०	(-९.४%) १७,२६५.८

नेपालमा हालको जम्मा कृषिचलन संख्या - ३८३१०९३ र त्यसको क्षेत्रफल - २५२५६३९.२ हे. १ हेक्टर : १९.६५ रोपनी

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८ र २०६८, के.त.वि

५.५.२ कृषिचलन अन्तर्गत क्षेत्रफल तथा कित्ता संख्या सम्बन्धी विवरण

तालिका नं. : ५.५

विवरण	गणना वर्ष	
	२०५८	२०६८
कृषिचलन (जग्गा भएका)		
कृषिचलनको क्षेत्रफल (हे.)	१९०५९.१	१७,२६५.८०
कृषिचलनको सरदर क्षेत्रफल (हे.)	०.६	०.५२
जम्मा कित्ता संख्या	१४०४०२	(-९.१%) १२७,६२०
कृषिचलनमा सरदर कित्ता संख्या	४.४	३.९
कित्ताको सरदर क्षेत्रफल (हे.)	०.१३	०.१३

नेपालमा कृषिचलनको औसत कित्ता संख्या-३.२: सवैभन्दा धेरै - जुम्ला (९.३४):सवैभन्दा कम- भ्यापा (१.६२)

नेपालमा कित्ताको औसत क्षेत्रफल -०.२१ (हे.), सवैभन्दा धेरै- भ्यापा (०.५३ हे.), सवैभन्दा कम - जुम्ला (०.०४ हे.)

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८ र २०६८, के.त.वि

५.५.३ भू-उपयोगको स्थिती

तालिका नं. : ५.६

भू-उपयोग	२०५८		२०६८	
	क्षेत्रफल	प्रतिशत	क्षेत्रफल	प्रतिशत
अस्थायी बाली लागेको जग्गा	१६८१४.७	८८.२१	१४,५६५.२०	८४.४
अन्य खेतियोग्य जग्गा	२८७.९	१.५१	५४७.९	३.१७
स्थायी बाली लागेको जग्गा	६७१.५	३.५२	८८९	५.१५
स्थायी चौरचरण भएको जग्गा	१००.७	०.५३	१५७.२	०.९१
निजी वनवनेलो	३४६.४	१.८२	५०५.९	२.९३
पोखरी (कृषि चलन भित्रका मात्र)	०	०	१	०.०१
अन्य जग्गा (जस्तै घर गोठ, आँगन, भण्डार	८४०.२	४.४१	५९९.७	३.४७
जम्मा	१९०५९.१	१००	१७२६५.८	१००

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८ र २०६८, के.त.वि

५.५.४ स्वामित्वको प्रकार अनुसार कृषक परिवार संख्या

तालिका नं. : ५.७

स्वामित्वको प्रकार	कृषक परिवार संख्या	
	२०५८	२०६८
एक प्रकारको स्वामित्व		
परिवारको हकको जग्गामात्र कमाउने	२७३८९	२५,७९१
अरुको हकको जग्गामात्र कमाउने	१९८	२०२
अन्य प्रकारको उपभोग अन्तर्गत	२०	०
एकभन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व	४२०९	७,०४८
जम्मा	३१९१४	३३०४१

नेपालमा सिंचित क्षेत्रफल -५२ (प्र.); सबैभन्दा बढी - बारा, दोस्रो - रौतहट,

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८ र २०६८, के.त.वि

५.५.५ मौसमी बाली लगाउका कृषकपरिवार संख्या तथा बाली लागेको क्षेत्रफल

तालिका नं. : ५.८

मौसमी बाली	कृषक परिवार संख्या		क्षेत्रफल (हे.)		फरक प्रतिशत
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८	
खाद्यान्न बाली	३१४९९	३२५३६	२६९१६	२१६२८.७	-२०
धान	२८५५५	२७००२	११०५१	१०१५०.५	-८.२
गहुँ	७५४९	२४४४	१२४८	१९४	-८४
मकै	३०४३२	३१३८५	१०५०४	७८५४.९	-२५
कोदो	२१९३५	२३१४५	३९२६	३३९३.७	-१४
कोसे बाली	७३९१	१००९८	६३९	६८१.८	६.८
कन्दमुल बाली	९५०५	१३१४८	४३३	५८१.४	३४.३
तेल बाली	२९४४	७०८९	१८८	७४४.२	२९५
मसला बाली	३९३२	१२९२६	८५.३	१९३.६	१२७

मौसमी बाली	कृषक परिवार संख्या		क्षेत्रफल (हे.)		फरक प्रतिशत
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८	२०६८
नगदे बाली	१७८	९०९	१२.६	१८.८	४९.२
तरकारी बाली	१७१५३	२०५४०	५००	४४६.६	-११

क्षेत्रफल अनुसार : खाद्यान्तबालीमा सबैभन्दा बढी -मोरङ, दोस्रो - भूपा ; कोसेबालीमा सबैभन्दा बढी -दाङ, दोस्रो - सिराहा ; तेलहनबालीमा सबैभन्दा बढी -दाङ, दोस्रो- नवलपरासी; नगदेबालीमा सबैभन्दा बढी -सर्लाही दोस्रो - सुनसरी ; तरकारीबालीमा सबैभन्दा बढी -इलाम, दोस्रो - भूपा

स्रोत : राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८, के.त.वि.

५.५.६ स्थायी बाली लगाउका कृषक परिवारको संख्या तथा बाली लागेको क्षेत्रफल

तालिका नं. : ५.९

बाली	कृषक परिवार संख्या		क्षेत्रफल (हे.)		फरक प्रतिशत
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८	२०६८
सुन्तला	९९४०	६४८३	६९.८	१७३.३	१४८.२८
केरा	६३४३	५६१५	१६.१	२५.७	५९.६३
कफी	०	१०९१	०	८.६	१००

स्रोत : राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ र २०५८, के.त.वि.

५.५.७ वीउविजन र विषादीको प्रयोग अनुसार प्रमुख बाली लगाउको कृषक परिवार

तालिका नं. : ५.१०

बालीको नाम	वीउ प्रयोगगरेका परिवार			विषादि प्रयोग गरेका परिवार (प्रतिशतमा)
	स्थानीय	उन्नत	हाईब्रिड	
धान	७१.१	२६.४	२.५	४.२
गहुँ	६१.१८	३८.८२	०	७.४
मकै	७८.०७	२१.८	०.१३	३.४
आलु	७४.४	२५	०.६	५.९
उखु	९०	१०	०	२.५
तरकारी	६९.१	२९.९	१	३.१

धानबाली सबैभन्दा धेरै क्षेत्रफलमा लगाउको जिल्ला-मोरङ, दोस्रो - भूपा ; गहुँ सबैभन्दा धेरै क्षेत्रफलमा लगाउको जिल्ला - मोरङ दोस्रो - कैलाली ; मकै सबैभन्दा धेरै क्षेत्रफलमा लगाउको जिल्ला-भूपा, दोस्रो -मकवानपुर

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८ र २०६८, के.त.वि.

५.५.८ रासायनिक मलको प्रयोग अनुसार प्रमुख बालीको क्षेत्रफल

तालिका नं. : ५.११

बालीको नाम	रासायनिक मल प्रयोग		प्रति हेक्टर जमिनमा रासायनिक मलको प्रयोग (के.जी) २०६८
	क्षेत्रफल (हे.)	परिमाण (क्वि.)	
धान	३२०८.३	२९२९	९१
गहुँ	४३.३	१४८	३४१
मकै	१७५५.८	१३९०	७९
आलु	१९.६	१०५	५३६
उखु	०.१	३	२३५९
तरकारी	२३.७	७५	३१५

स्रोत : राष्ट्रिय कृषि गणना २०५८ र २०६८, के.त.वि.

५.६ बासलात

लमजुङ जिल्लाको आ.व. ०७३/७४ को प्राप्त तथ्यांक अनुसार खाद्यान्न, तेलहन वाली, तरकारी वाली र आलुवालीको बासलात लाई निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

लमजुङ जिल्लाको बासलात विवरण २०७३/०७४																	
खाद्यान्न बासलात																	
क्र. स.	वाली	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	भण्डारण नोकसानी		बीजको लागि आवश्यक		बीज पछिको वचत	पशुपक्षि आहार		अन्य प्रयोग र क्षति		पशुपक्षि आहार र अन्य प्रयोग पछिको वचत	प्रशोधन नोकसानी		जम्मा अन्य प्रयोग र क्षति (मे.टन)	खान योग्य खाद्यान्न (मे.टन)
				प्र.श.	मे.टन	के.जी. प्रति हे	मे.टन		प्र.श.	मे.टन	प्र.श.	मे.टन		प्र.श.	मे.टन		
१	धान	१५७०१.५	४६९०५.९	१०	४६९०.६	५०	७८५.१	४१४३०.३	२	८२८.६१	३	१२१८	३९३८३.६	३५	१३७८४.३	२१३०६.६	२५५९९.४
२	मकै	१५९७७	३४८८९	१०	३४८८.९	२५	३९९.४	३१०००.६	४०	१२४००	१०	१८६०	१६७४०.३	१०	१६७४.०	१९८२२.६	१५०६६.३
३	गहुँ	४२५	११९०	१०	११९	१२०	५१.०	१०२०.०	२	२०.४	१०	९९.९६	८९९.६	१०	९०.०	३८०.३	८०९.७
४	कोदो	७९१५	७५१९.२५	१०	७५१.९३	८	६३.३	६७०४.०	२	१३४.०८	२५	१६४२.५	४९२७.४	५	२४६.४	२८३८.२	४६८१.१
५	जौ, उवा, फाप र, कागु तो	७६	६९.७	१०	६.९७	१२०	९.१	५३.६	५०	२६.८०५	३०	८.०४१५	१८.८	१५	२.८	५३.८	१५.९
	जम्मा	४००९४.५	९०५७३.८		९०५७.४		१३०७.९			१३४१०		४८२८.६			१५७९७.५	४४४०१.५	४६१७२.४

लमजुङ जिल्लाको २०६८ को जनसंख्या

१६७७२४

लमजुङ जिल्लाको आ.व २०६९/७० को प्रक्षेपित जनसंख्या

१६९९८८

लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७०/७१ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७२२८३

लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७१/७२ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७४६०९

लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७२/७३ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७६९६६

लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७३/७४ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७९३५५

वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर १.३५ प्रतिशतका दरले वार्षिक आवश्यक खाद्यान्न

३६०५०

मे.टन (प्रति व्यक्ति/वर्ष २०१ के.जी.)

वार्षिक खाद्यान्न अपूर्ति

४६१७२

मे.टन

वार्षिक खाद्यान्न वचत

१०१२२

मे.टन

५१ जिल्ला वस्तुगत विवरण-२०७४

तेलहन वालीको वासलात

क्र.स.	वाली	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन) क	भण्डारण नोक्सानी (ख)		जम्मा वचत मे.टन (ग)क-ख	आवश्यक वीड (घ)		आवश्यक वचत (ङ) ग-घ	प्रशोधन नोक्सानी (च)		जम्मा वचत मे.टन (छ) ङ-च	जम्मा अन्य प्रयोग/क्षति (ज) ख घ च	खान योग्य मे.टन (झ) क-ज
				प्र.श.	मे.टन		के.जी./हे.	मे.टन		प्र.श.	मे.टन			
१	तेलहन													
२	तोरी	११२५	९००	३	२७	८७३	१०	११.२५	८६१.७५	६०	५१७.०५	३४४.७	५५५.३	३४४.७
३	सस्यु	९.५	७.६	३	०.२३	७.३७२	१०	०.०९५	७.२७७	६०	४.३६६२	२.९१०८	४.६८९२	२.९१०८
४	तिल	१०	९	३	०.२७	८.७३	१०	०.१	८.६३	६०	५.१७८	३.४५२	५.५४८	३.४५२
५	वदाम	४.५	४.५	३	०.१४	४.३६५	१०	०.०४५	४.३२	६०	२.५९२	१.७२८	२.७७२	१.७२८
	भुसे तिल	४.२५	४.२५	३	०.१३	४.१२२५	१०	०.०४२५	४.०८	६०	२.४४८	१.६३२	२.६१८	१.६३२
	रायो	२३.५	१८.८	३	०.५६	१८.२३६	०.२	०.४७	१७.७६६	६०	१०.६५९६	७.१०६४	११.६९३६	७.१०६४
६	अन्य													
	जम्मा	११७७	९४४.१५		२८.३	९१५.८३		१२.००२५	९०३.८२३		५४२.२९४	३६१.५२९	५८२.६२१	३६१.५२९

लमजुड जिल्लाको २०६८ को जनसंख्या

१६७७२४

लमजुड जिल्लाको आ.व २०६९/७० को प्रक्षेपित जनसंख्या

१६९९८८

लमजुड जिल्लाको आ.व. २०७०/७१ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७२२८३

लमजुड जिल्लाको आ.व. २०७१/७२ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७४६०९

लमजुड जिल्लाको आ.व. २०७२/७३ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७६९६६

लमजुड जिल्लाको आ.व. २०७३/७४ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७९३५५

वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर १.३५ प्रतिशतका दरले वार्षिक आवश्यक खाद्यान्न

१९७२.९

मे.टन (प्रति व्यक्ति / वर्ष ११ के.जी.)

वार्षिक तेलहन अपूर्ति

३६१.५३

मे.टन

वार्षिक तेलहन वचत

-१६११.४

मे.टन

दलहन वालीको वासलात

क्र. स.	वाली	क्षेत्रफल (हे)	उत्पादन (मे.टन)	भण्डारण नोकसानी		वीउको लागि आवश्यक		वीउ पछिको वचत	पशुपक्षि आहार		पशुपक्षि आहार पछिको वचत	प्रशोधन नोकसानी		जम्मा अन्य प्रयोग र क्षति (मे.टन)	खान योग्य खाद्यान्न (मे.टन)
				प्र.शा.	मे.टन	के.जी. प्रति हे	मे.टन		प्र.शा.	मे.टन		प्र.शा.	मे.टन		
१	दालवाली														
२	मुसुरो	११०.००	१९८.००	३.००	५.९४	४०.००	४.४०	१८७.६६	१.००	१.८८	१८५.७८	६.००	११.१५	२३.३६	१७४.६४
३	सिमि	३०४.००	३०४.५०	३.००	९.१४	४०.००	१२.१६	२८३.२१	१.००	२.८३	२८०.३७	६.००	१६.८२	४०.९५	२६३.५५
४	मास	३८०.२०	३१९.१६	३.००	९.५७	४०.००	१५.२१	२९४.३८	१.००	२.९४	२९१.४३	६.००	१७.४९	४५.२१	२७३.९५
५	भटमास	४५६.००	४३२.००	३.००	१२.९६	४०.००	१८.२४	४००.८०	१.००	४.०१	३९६.७९	६.००	२३.८१	५९.०२	३७२.९८
६	गहत	५९.५०	४३.६३	३.००	१.३१	४०.००	२.३८	३९.९४	१.००	०.४०	३९.५४	६.००	२.३७	६.४६	३७.१७
७	रहर	३०.००	२७.००	३.००	०.८१	४०.००	१.२०	२४.९९	१.००	०.२५	२४.७४	६.००	१.४८	३.७४	२३.२६
८	केराउ	७५.२०	६४.३१	३.००	१.९३	४०.००	३.०१	५९.३७	१.००	०.५९	५८.७८	६.००	३.५३	९.०६	५५.२५
९	सिल्टुड	५३.००	४८.००	३.००	१.४४	४०.००	२.१२	४४.४४	१.००	०.४४	४४.००	६.००	२.६४	६.६४	४१.३६
१०	मुड	१४.००	११.००	३.००	०.३३	४०.००	०.५६	१०.११	१.००	०.१०	१०.०१	६.००	०.६०	१.५९	९.४१
११	बोडी	११९.५०	१३२.२५	३.००	३.९७	४०.००	४.७८	१२३.५०	१.००	१.२४	१२२.२७	६.००	७.३४	१७.३२	११४.९३
	जम्मा	१६०१.४०	१५७९.८५		४७.४०		६४.०६			१४.६८			८७.२२	२१३.३६	१३६६.४९

लमजुड जिल्लाको २०६८ को जनसंख्या

१६७७२४

लमजुड जिल्लाको आ.व २०६९/७० को प्रक्षेपित जनसंख्या

१६९९८८

लमजुड जिल्लाको आ.व. २०७०/७१ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७२२८३

लमजुड जिल्लाको आ.व. २०७१/७२ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७४६०९

लमजुड जिल्लाको आ.व. २०७२/७३ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७६९६६

लमजुड जिल्लाको आ.व. २०७३/७४ को प्रक्षेपित जनसंख्या

१७९३५५

वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर १.३५ प्रतिशतका दरले वार्षिक आवश्यक खाद्यान्न

५९१८.७२

मे.टन (प्रति व्यक्ति/वर्ष ३३ के.जी.)

वार्षिक दलहन अपूर्ति

१३६६.४९

मे.टन

वार्षिक दलहन वचत

-४५५२.२

मे.टन

तरकारी वालीको वासलात				
लमजुङ जिल्लाको २०६८ को जनसंख्या	१६७७२४			
लमजुङ जिल्लाको आ.व २०६९/७० को प्रक्षेपित जनसंख्या	१६९९८८			
लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७०/७१ को प्रक्षेपित जनसंख्या	१७२२८३			
लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७१/७२ को प्रक्षेपित जनसंख्या	१७४६०९			
लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७२/७३ को प्रक्षेपित जनसंख्या	१७६९६६			
लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७३/७४ को प्रक्षेपित जनसंख्या	१७९३५५			
वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर १.३५ प्रतिशतका दरले वार्षिक आवश्यक तरकारी	१९५४९.७	मे.टन (प्रति व्यक्ति/वर्ष १०९ के.जी.)		
वार्षिक तरकारी अपूर्ति	३५६९४.७०	मे.टन		
वार्षिक तरकारी वचत	१६१४५	मे.टन		
आलु वालीको वासलात				
लमजुङ जिल्लाको २०६८ को जनसंख्या	१६७७२४			
लमजुङ जिल्लाको आ.व २०६९/७० को प्रक्षेपित जनसंख्या	१६९९८८			
लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७०/७१ को प्रक्षेपित जनसंख्या	१७२२८३			
लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७१/७२ को प्रक्षेपित जनसंख्या	१७४६०९			
लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७२/७३ को प्रक्षेपित जनसंख्या	१७६९६६			
लमजुङ जिल्लाको आ.व. २०७३/७४ को प्रक्षेपित जनसंख्या	१७९३५५			
वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर १.३५ प्रतिशतका दरले वार्षिक आवश्यक खाद्यान्न	६५४६.४६	मे.टन (प्रति व्यक्ति/वर्ष ३६.५ के.जी.)		
वार्षिक आलु अपूर्ति	२०८१५.५२	मे.टन		
वार्षिक आलु वचत	१४२६९.१	मे.टन		

36.Food Balance Sheet					
Description	Crops				
	Cereals	Pulses	Oilseed	Vegetable and Potato	Potato only
Edible production mt	४६१७२.३५	१३६६.४९	३६१.५२९२	३५६९४.७०	२०८१५.५२
Requirements mt	३६०५०.४०	५९१८.७२	१९७२.९१	१९५४९.७२	६५४६.४६
Balance (surplus or deficit)	१०१२१.९६	-४५५२.२३	-१६११.३८	१६१४४.९८	१४२६९.०६
Percentage	२८.०८	-७६.९१	-८१.६८	८२.५८	२१७.९७

५.७ सिंचाई

५.७.१ सिंचाई सम्बन्धी विवरण

सिंचाई विकास डिभिजन, लमजुङबाट आ.व.०७३/७४ को प्राप्त तथ्यांक अनुसार जिल्लामा कुल खेतीयोग्य जमिन ४५२९४ हेक्टर र कुल सिंचाई योग्य जमिन २६२७२ हेक्टर जमिन रहेको छ। सिंचाई सम्बन्धी महत्वपूर्ण विवरणलाई निम्नअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. : ५.१२

क्र.स.	विवरण	क्षेत्रफल (हेक्टर)
१	कुल खेतियोग्य जमिन	४५२९४
२	सिंचाईयोग्य जमिन	२६२७२
३	प्राकृतिक सिंचित	९११७
४	साना सिंचाई आयोजना	८७३

स्रोत: सिंचाई विकास डिभिजन, लमजुङ

५.८ पशुपंक्षी

५.८.१ पशुजन्य पदार्थको उत्पादन विवरण

लमजुङ जिल्लामा विगत दुई आर्थिक वर्ष ०७२/७३ र ०७३/७४ मा उत्पादित दुध, मासु उन र फुल सम्बन्धी तथ्यांकलाई तुलनात्मक रूपमा निम्नअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. : ५.१३

क्र.स.	विवरण	इकाई	आ.व.	
			०७२/७३	०७३/७४
१	दुध	मे.टन	१५८६३.१	१६०००.३
२	मासु	मे.टन	३३७९.०४	३४९२.४६
३	फुल	गोट	७०९९६५०	७६६९६८०
४	उन	के.जी.	८३९८	८४०२

स्रोत: जिल्ला पशु विकास कार्यालय, लमजुङ

५.८.२ स्थानीय तह अनुसार पशुपंक्षीको तथ्यांकीय विवरण

क) पशु सेवा केन्द्र बेसीशहर ,लमजुङ

बेसीशहर नगरपालिकाको पशुपंक्षी तथ्याङ्क विवरण:

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड /साविक गा.वि.स.					
		१ उदीपुर	२,३ गाउँशहर	४ पुरानोकोट	५ नाल्मा	६ चण्डिस्थान	७ ८ ९ बेसीशहर
	घरघुरी संख्या	६९८	१७५७	३०१	४३८	४९२	४२९१
	जनसंख्या	२६९२	६६११	११९५	१७७९	१८९५	१५४४२
गाई/गोरु	उन्नत /वर्णशंकर	५९९	४२	०	८	२४	३०
	स्थानीय	६४	६१२	४२४	४२९	४६१	१६९
भैसी /राँगो	उन्नत /वर्णशंकर	८०८	३२१	०	९४	३५	३२४
	स्थानीय	४३	१२६८	८०३	३३९	५००	५६७
बोका /बाखा	उन्नत /वर्णशंकर	४३१	१५८७	८२६	२०३	६१२	११३१
	स्थानीय	१३२२	४६२८	२४२५	२२४८	१९६५	१२४८
भेडा/थुमा	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०
	स्थानीय	३०	१८	०	१४१	११	९३
वंगुर/सुगुर	उन्नत /वर्णशंकर	९१	४३	०	४१	१२४	२५१
	स्थानीय	२०	२०८	३२	०	०	१४
कुखुरा	स्थानीय	६०५	३१३२	१७६६	३०५९	४६२	३२१
	कर्मसियल लेयर्स	३०००	१००००	२००	०	०	२०००
	कर्मसियल ब्रोइलर	१५००	८०००	३५०	११००	१५००	८०००
	डुयल प्रपोज	८४९	२७६८	१२२	११५२	३६५	२६२४
हाँस	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	१०८	७६	०	०	०
चौरी	याक	०	०	०	०	०	०
	भोपा	०	०	०	०	०	०
	दुधालु नाक	०	०	०	०	०	०
	दुधालु चौरी	०	०	०	०	०	०
खरायो	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०
	स्थानीय	२	०	०	०	०	५

पशुपक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.					
		१ उदीपुर	२,३ गाउँशहर	४ पुरानोकोट	५ नाल्मा	६ चण्डिस्थान	७ ८ ९ बेसीशहर
घोडा / खच्चड	उन्नत / बर्णशंकर	०	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	०	०	०	०
		८	९	१० बाँभाखेत	११ चित्ति	जम्मा	
	घरधुरी संख्या			७१८	१२९९		
	जनसंख्या			२८४४	५१६६		
गाई / गोरु	उन्नत / बर्णशंकर			४६	३८		
	स्थानीय			४४०	९७२		
भैसी / राँगो	उन्नत / बर्णशंकर			१३५	१८१		
	स्थानीय			६३९	८६७		
बोका / वाखा	उन्नत / बर्णशंकर			३४०	८९५		
	स्थानीय			२९४३	४४३९		
भेडा / थुमा	उन्नत / बर्णशंकर			८७	०		
	स्थानीय			१४	७५		
वंगुर / सुगुर	उन्नत / बर्णशंकर			४३	४६		
	स्थानीय			०	०		
कुखुरा	स्थानीय			३२०८	१४५०		
	कमर्सियल लेयर्स			०	१०००		
	कमर्सियल ब्रोइलर			१५००	६०००		
	डुयल प्रपोज			२०००	५८५		
हाँस	उन्नत / बर्णशंकर	०	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	०	२३	०	०
चौरी	याक	०	०	०		०	०
	भोपा	०	०	०		०	०

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.					
		१ उदीपुर	२,३ गाउँशहर	४ पुरानोकोट	५ नाल्मा	६ चण्डिस्थान	७ ८ ९ बेसीशहर
	दुधालु नाक	०	०	०		०	०
	दुधालु चौरी	०	०	०		०	०
खरायो	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०		०	०
	स्थानीय	०	०	१०	३०	०	०
घोडा/खच्चड	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०		०	०
	स्थानीय	०	०	०		०	०

ख) पशु सेवा केन्द्र दोर्दी , लमजुङ

दोर्दी गाउँपालिकाको पशुपंक्षी तथ्याडक विवरणः

पशुपंक्षी किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.				
		१ भार्ते	२ अर्चलबोट	३ श्रीमञ्ज्याङ	४ नौथर	५ पाचोक
	घरधुरी संख्या	५८४	४२४	४७३	५३०	५६१
	जनसंख्या	२२३९	१६०५	१७७९	२२२३	२४६९
गाई/गोरु	उन्नत /वर्णशंकर	०	२०	४०	७	०
	स्थानीय	४६४	३६९	७७९	७१८	१६७२
भैसी /राँगो	उन्नत /वर्णशंकर	१२९	६८	२४	११	०
	स्थानीय	५६१	५२८	७१६	४९८	१३१२
बोका /बाखा	उन्नत /वर्णशंकर	१६४	६६६	८४३	१५४	५४
	स्थानीय	२८१३	२४३७	१९०७	१६३८	२५०४
भेडा/थुमा	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०	०

	स्थानीय	३१	१४०	२६	१२	४७
वंगुर/सुगुर	उन्नत /वर्णशंकर	२०	१२	११	३०	०
	स्थानीय	०	१९	१२०	८	८
कुखुरा	स्थानीय	८४०	१६३०	७६२	७०८	२६५६
	कर्मसियल लेयर्स	१००	०	०	०	०
	कर्मसियल ब्रोइलर	१०००	१५००	१०००	१५००	३५०
	डुयल प्रपोज	६६७	५४०	१५०	८९२	२४०
हाँस	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	३४	१६
	स्थानीय	०	०	०	०	०
चौरी	याक	०	०	०	०	०
	भोपा	०	०	०	०	०
	दुधालु नाक	०	०	०	०	०
	दुधालु चौरी	०	०	०	०	०
खरायो	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	०	०	०
घोडा/खच्चड	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	०	०	२

पशु सेवा केन्द्र दोर्दी , लमजुड

		६ ढोडेनी	७ फलेनी	८ वन्सार	९ हिलेटक्सार	१०
	घरधुरी संख्या	५५३	२८४	५७२	४१३	
	जनसंख्या	२६२५	१४०५	२४७७	१६७९	
गार्ड/गोरु	उन्नत /वर्णशंकर	३५	०	०	०	
	स्थानीय	७७९	५४६	६४६	५७४	
भैसी /राँगो	उन्नत /वर्णशंकर	१४	०	०	८८	

	स्थानीय	६७३	४२४	८१०	७९२	
बोका /बाखा	उन्नत /वर्णशंकर	२४५	१६५०	४००	१८७	
	स्थानीय	२३३२	३५४१	१६०४	१८०९	
भेडा/थुमा	उन्नत /वर्णशंकर	०	२९२	०		
	स्थानीय	२३१	०	२०५	४५२	
वंगुर/सुगुर	उन्नत /वर्णशंकर	५	०	२५		
	स्थानीय	३१	४८	०	३७	
कुखुरा	स्थानीय	३२१०	२४१४	३०४७	१९२६	
	कमर्सियल लेयर्स	०	०	०	०	
	कमर्सियल ब्रोइलर	१०००	१०००	२०००	५००	
	डुयल प्रपोज	१५२६	१५२४	१५४०	४२५	
हाँस	उन्नत /वर्णशंकर	१२४	०	०	९०	०
	स्थानीय	०	०	५५	०	०
चौरी	याक	०	०	०	०	०
	भोपा	०	०	०	०	०
	दुधालु नाक	०	०	०	०	०
	दुधालु चौरी	०	०	०	०	०
खरायो	उन्नत /वर्णशंकर	०	२२	०	०	०
	स्थानीय	०	०	०	०	०
घोडा/खच्चड	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	०	०	०

ग) पशु सेवा केन्द्र राइनास, लमजुङ

राइनास नगरपालिकको पशुपंक्षी तथ्याङ्क विवरण:

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.					
		१,२ भलायखर्क	३,४,५ चक्रतिर्थ	६,७ धमिलिकुवा	८ तार्कुघाट	९ मोहोरीयाकोट	१० प्यार्जुङ
	घरधुरी संख्या	५४९	१२५३	११५४	७७२	५७१	४५२
	जनसंख्या	२१९०	५०११	४४२५	२८९३	२२६९	१७३९
गाई/गोरु	उन्नत / बर्णशंकर	६४	२३	८५	१९	४	०
	स्थानीय	५३२	८१७	४५५	३३३	४५२	११२६
भैसी / राँगो	उन्नत / बर्णशंकर	३३४	४०३	४५२	११८	६७४	१२४
	स्थानीय	५२१	२२३	४७२	३७८	१८६	९७२
बोका / बाखा	उन्नत / बर्णशंकर	९५०	१५४८	२६७२	७८३	११६७	४३८
	स्थानीय	२४७८	९४६	२०५७	१८६५	१५६९	२०७२
भेडा / थुमा	उन्नत / बर्णशंकर	०	०	०	०	०	०
	स्थानीय	२२	०	०	०	६७	९६
वंगुर / सुगुर	उन्नत / बर्णशंकर	८१	१२५	१७३	६९	१३४	५२
	स्थानीय	८०	७६	५२	२६	२८	२०
कुखुरा	स्थानीय	५७२	२५६१	२१९५	२६४०	४७२५	२३००
	कमर्सियल लेयर्स	३००	०	०	१२०००	०	०
	कमर्सियल ब्रोइलर	१५००	५०००	२००००	६०००	३०००	२६००
	डुयल प्रपोज	७३५	६३०	१५००	७२५	१४६४	५१२
हाँस	उन्नत / बर्णशंकर	०	३२	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	८	०	०	०
चौरी	याक	०	०	०	०	०	०
	भोपा	०	०	०	०	०	०
	दुधालु नाक	०	०	०	०	०	०

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.					
		१,२ भलायखर्क	३,४,५ चक्रतिर्थ	६,७ धमिलिकुवा	८ तार्कुघाट	९ मोहोरीयाकोट	१० प्यार्जुङ
	दुधालु चौरी	०	०	०	०	०	०
खरायो	उन्नत /बर्णशंकर	०	२२	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	०	०	०	०
घोडा/ खच्चड	उन्नत /बर्णशंकर	०	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	०	०	०	०

घ) पशु सेवा केन्द्र मध्यनेपाल, लमजुङ

मध्यनेपाल नगरपालिकाको पशुपंक्षी तथ्याडक विवरणः

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.				
		१ जिता	२ ता.टक्सार	३ सूर्यपाल	४ रम्घा	५ समी भञ्ज्याङ
	घरधुरी संख्या	५७८	६९९	४४९	७९५	३०९
	जनसंख्या	२९९९	२४२४	९५६२	३९५८	९५९७
गाई/गोरु	उन्नत /बर्णशंकर	२९	२९	९९	५४६	५९
	स्थानीय	४९९	२९४	२५७	४४	२९०
भैसी /रागो	उन्नत /बर्णशंकर	२६४	२५४	२३९	२५०	९०
	स्थानीय	९८२	९५०	७०५	९३०	४६३
बोका /बाखा	उन्नत /बर्णशंकर	३५२७	५९७	७२६	२९९	२९८
	स्थानीय	९८५४	२२४९	२९९९	२४९२	९९९५
भेडा /थुमा	उन्नत /बर्णशंकर	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	९६२	०	०
वंगुर/सुगुर	उन्नत /बर्णशंकर	९४	२३	९२	९४३	४३
	स्थानीय	०	०	०	९५०	९०
कुखुरा	स्थानीय	९६५०	९८४९	९२००	२४७७	९२००

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.				
		१ जिता	२ ता.टक्सार	३ सूर्यपाल	४ रम्घा	५ समी भञ्ज्याङ
	कर्मसियल लेयर्स	०	१२००	०	३०००	०
	कर्मसियल ब्रोइलर	३०००	५०००	१२०००	६००	२२००
	डुयल प्रपोज	५२५	१२५०	४००	३००	१५०
हाँस	उन्नत / बर्णशंकर	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	११	०	०
चौरी	याक	०	०	०	०	०
	भोपा	०	०	०	०	०
	दुधालु नाक	०	०	०	०	०
	दुधालु चौरी	०	०	०	०	०
खरायो	उन्नत / बर्णशंकर	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	०	०	०
घोडा / खच्चड	उन्नत / बर्णशंकर	०	०	०	०	०
	स्थानीय	०	०	०	०	०

ड) पशु सेवा केन्द्र क्वहोलासोथार गाउँपालिका, लमजुङ

क्वहोलासोथार गाउँपालिकाको पशुपंक्षी तथ्याडक विवरण

पशुपंक्षी को किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.								प्रति घर पशु
		१ वाग्लुडपानी	२ मालिङ	३ उत्तर कन्या	४ भुजुङ	५,६ पसगाउ	७,८ भोजे	९ गिलुङ	जम्मा	
	घरधुरी संख्या	७०९	३०८	२८१	३५३	३८२	४७६	४१४	२९२३	
	जनसंख्या	२४५८	१२२४	१०९२	१५०६	१६९४	१९९२	१५५९	११५२५	
गाई/ गोरु	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०	१	०	०	०	१	१.०
	स्थानीय	४१०	४९३	२९७	३२७	६६६	२०८	७७७	३१७८	९
भैसी / रागो	उन्नत / वर्णशंकर	३४	०	०	०	०	०	११	४५	०.९
	स्थानीय	५२८	२२७	४३६	३६९	५८२	३०५	४०८	२८५५	९
बोका / वाखा	उन्नत / वर्णशंकर	९४५	८३	५४	७३	०	२११	३२४	१६९०	४.२
	स्थानीय	९९६	१४१९	११३७	१९५६	१७२८	९१४	२४३८	१०५८८	
भेडा / थुमा	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०	०	०	०.५
	स्थानीय	२१४	४८९	१५२	१२३	१८७	१२४	१८५	१४७४	
बंगुर / सगुर	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०	०	०	२	०	२	०.०३
	स्थानीय	४	११	४५	११	३४	०	०	१०५	
कुखुरा	स्थानीय	२५३७	२५१४	२३६५	१५२६	२४५०	१५००	१८००	१४६९२	
	कर्मासियल लेयर्स	०	०	०	०	०	०	०	०	११.२१
	कर्मासियल ब्रोडलर	२००	०	०	०	०	०	१५००	१७००	
	डुयल प्रपोज	६२५	११४५२	३८२	१७६५	५२०	३०४	१३५०	१६३९८	
हाँस	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०	०	०	०.०३
	स्थानीय	३४	०	०	०	७३	०	०	१०७	
चौरी	याक	०	०	०	०	०	०	०	०	
	भोपा	०	०	०	०	०	०	०	०	
खरायो	दुधालु नाक	०	०	०	०	०	०	०	०	
	दुधालु चौरी	०	०	०	०	०	०	०	०	
घोडा/ खच्चड	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०	०	०	
	स्थानीय	०	०	०	०	०	०	०	०	
घोडा/ खच्चड	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०	०	०	
	स्थानीय	०	०	०	०	०	०	०	०	

च) पशु सेवा केन्द्र दूधपोखरी , लमजुङ

दूधपोखरी गाउँपालिकाको पशुपंक्षी तथ्याङ्क विवरणः

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.					जम्मा	प्रती घर पशु संख्या
		१ दूधपोखरी	२ विचौर	३ र ४ इलमपोखरी	५ कोल्की	६ गौडा		
	घरघुरी संख्या	४७०	५११	६०८	३८५	६१६	२५९०	
	जनसंख्या	१९६९	२०८७	२६५०	१६१२	२६५७	१०९७५	
गाई/गोरु	उन्नत /वर्णशंकर	१०	०	०	७	०	१७	०.७२
	स्थानीय	३९१	४२८	४०२	२७०	३६७	१८५८	
भैसी / रागो	उन्नत /वर्णशंकर	२७३	१५०	०	११		४३४	
	स्थानीय	५८७	५४६	६३२	६८१	७५७	३२०३	
बोका / बाखा	उन्नत /वर्णशंकर	८६२	४११	४२८	६१५	४५७	२७७३	
	स्थानीय	१७७१	१४२८	१८०५	२११४	१२९९	८४१७	
भेडा / थुमा	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०		०	
	स्थानीय	२०२	१४२	२७७	२४९	७४६	१६१६	
वंगुर / सुगुर	उन्नत /वर्णशंकर	२५	३०		०	३५	९०	
	स्थानीय	१९	१७	६	०	३	४५	
कुखुरा	स्थानीय	२१३०	३६५०	३०२१	३०००	२९६७	१४७६८	
	कर्मसियल लेयर्स	०	०	०	०	०	०	
	कर्मसियल ब्रोइलर	२००	६५०	२५०	३५०	६५०	२१००	
	डुयल प्रपोज	३५०	२३१	५००	५८०	३४९	२०१०	
हाँस	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०	
	स्थानीय	०	६	०	०	०	६	
चौरी	याक	०	०	०	०	०	०	
	भोपा	०	०	०	०	०	०	
	दुधालु नाक	०	०	०	०	०	०	
	दुधालु चौरी	०	०	०	०	०	०	
खरायो	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०	
	स्थानीय	०	४	९	०	०	१३	
घोडा / खच्चड	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०	
	स्थानीय	०	०	०	०	०	०	

छ) पशु सेवा केन्द्र सुन्दरबजार , लमजुङ

सुन्दरबजार नगरपालिकाको पशुपंक्षी तथ्याङ्क विवरणः

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.					
		१ कुन्छा	२ परेवाडाडा	३ दुरडाँडा	४ चन्देश्वर	५ तार्कु	६, ७ सुन्दरबजार
	घरधुरी संख्या	५१४	७०६	५१९	५४६	४२३	१७९५
	जनसंख्या	१८५५	२६४६	१७८६	१९५८	१६९९	६७१५
गाई/गोरु	उन्नत /वर्णशंकर	३६	६०	३८	३८	२८	१२८
	स्थानीय	४२८	५२४	६२०	६२०	७६०	४५
भैसी / रागो	उन्नत /वर्णशंकर	७५	१४२	२१५		१८५	३०८
	स्थानीय	८५१	८३६	७३५		४१६	४६०
बोका / बाखा	उन्नत /वर्णशंकर	१२४३	२९४८	३२८		१२५५	१६८२
	स्थानीय	२५६१	९१२	२९५४		१७८७	१४०५
भेडा / थुमा	उन्नत /वर्णशंकर	०		०		४४	०
	स्थानीय	०	४०	०		०	१६
बंगुर / सुगुर	उन्नत /वर्णशंकर	५२	८१	२९		३५	१६०
	स्थानीय	८	२०	१५		४१	६५
कुखुरा	स्थानीय	६००	१०००	२०६३		४१३२	२०९७
	कमर्सियल लेयर्स	०	०	३५००		०	५०००
	कमर्सियल ब्रोइलर	१०००	१०००	४०००		१५००	१६०००
	डुयल प्रपोज	८००	१६००	१३०२		५००	४९४
हाँस	उन्नत /वर्णशंकर	०	०	०		०	०
	स्थानीय	०	०	०		०	०
चौरी	याक	०	०	०		०	०
	भोपा	०	०	०		०	०
	दुधालु नाक	०	०	०		०	०
	दुधालु चौरी	०	०	०		०	०

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.					
		१ कुन्छा	२ परेवाडाडा	३ दुरडाँडा	४ चन्द्रेश्वर	५ तार्कु	६, ७ सुन्दरबजार
खरायो	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०		०	०
	स्थानीय	०	०	०		०	०
घोडा / खच्चड	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०		०	०
	स्थानीय	०	०	०		०	०

ज) पशु सेवा केन्द्र सुन्दरबजार , लमजुङ

सुन्दरबजार नगरपालिकाको पशुपंक्षी तथ्याङ्क विवरणः

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.				
		८,९ भोटेओडार	१० धुसेनी	११ सिन्दुरे		
	घरधुरी संख्या	२०७४	३११	३११		
	जनसंख्या	७५६०	१२५४	१३९१		
गाई / गोरु	उन्नत / वर्णशंकर	१८०				
	स्थानीय	८				
भैसी / रागो	उन्नत / वर्णशंकर	११२				
	स्थानीय	५१६				
बोका / बाख्रा	उन्नत / वर्णशंकर	१९२				
	स्थानीय	२६२८				
भेडा / थुमा	उन्नत / वर्णशंकर	०				
	स्थानीय	१५				
वंगुर / सुगुर	उन्नत / वर्णशंकर	८				
	स्थानीय	४४				
कुखुरा	स्थानीय	६३२				
	कमर्सियल लेयर्स	१००				
	कमर्सियल ब्रोइलर	१५००				
	ड्युयल प्रपोज	५०८				
हाँस	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०		०
	स्थानीय	०	०	०		०

पशुपंक्षीको किसिम		वार्ड / साविक गा.वि.स.				
		८,९ भोटेओडार	१० धुसेनी	११ सिन्दुरे		
चौरी	याक	०	०	०		०
	भोपा	०	०	०		०
	दुधालु नाक	०	०	०		०
	दुधालु चौरी	०	०	०		०
खरायो	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०		०
	स्थानीय	०	०	०		०
घोडा / खच्चड	उन्नत / वर्णशंकर	०	०	०		०
	स्थानीय	०	०	०		०

खण्ड-६ भौतिक पुर्वाधारहरु

६.१. जिल्लामा भएका सडक निर्माण सम्बन्धी विवरण

जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, लमजुङका अनुसार आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ सम्म जिल्लाको सडक सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ६.१

क्र.स.	सडकको विवरण	ईकाइ	आ.व.०७३/७४ सम्म	कैफियत
१	जम्मा सडकको लम्बाई	कि.मि.	१०८.६८	
२	कालो पत्रे	कि.मि.	०.९६	
३	ग्राभेल	कि.मि.	५५.९६	
४	कच्ची सडकको लम्बाई	कि.मि.	५१.७६	

स्रोत: जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, लमजुङ

६.२ सञ्चार सम्बन्धी विवरण

आ.व. २०७३।०७४ सम्ममा लमजुङ जिल्लाको सञ्चार क्षेत्रमा पनि व्यापक परिवर्तन आइसकेको छ । लमजुङ जिल्लामा हुलाक सेवा देखि लिएर समय समयमा प्रकाशित हुने पत्रपत्रिका, विभिन्न एफ.एम रेडियो स्टेसनहरु र केवल नेटवर्कहरुले विभिन्न सूचना तथा जानकारीको सम्प्रेषणमा योगदान दिइरहेका छन् । त्यसैगरी सञ्चारका अत्याधुनिक उपकरणहरु जस्तै इमेल, इन्टरनेट, कम्प्युटर आदिको पनि उपलब्धता रहेको छ । जिल्लामा रहेका हुलाक सेवा, पत्रपत्रिका, एफ.एम. रेडियो स्टेसनहरु सम्बन्धी विवरण निम्नअनुसार रहेको छ ।

६.२.१ हुलाक सेवा

लमजुङ जिल्लामा १ जिल्ला हुलाक कार्यालय, १० इलाका हुलाक कार्यालय, ५० अतिरिक्त हुलाक कार्यालय, १० टेलीसेन्टर रहेका छन् । जिल्ला हुलाक कार्यालय, लमजुङका अनुसार आ.व.२०७३/०७४ सम्म यस जिल्लामा रहेका संचार सेवाहरुको विवरण निम्न अनुसार रहेको छ ।

तालिका नं. ६.२

क्र.स.	विवरण	संख्या	कैफियत
१	जिल्ला हुलाक कार्यालय	१	बेसीशहर नगरपालिका
२	इलाका हुलाक कार्यालय	१०	
३	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	५०	
४	टेलीसेन्टर	१०	
५	धनादेश	—	धनादेश कारोबार नभएको
६	दर्ता भएका समाचारपत्र	९	
७	दर्ता भएका एफ.एम रेडियो	४	

स्रोत:जिल्ला हुलाक कार्यालय,लमजुङ

६.२.२ जिल्ला हुलाक कार्यालय अन्तर्गत संचालित केवलहरु

तालिका नं ६.३

क्र.सं.	नाम र ठेगाना	इजाजत नम्बर	क्षेत्र विस्तार (गा.पा./न.पा.)
१.	लमजुङ मालिका केवल नेटवर्क, सुन्दरवजार	७५५१०६८१६९	सुन्दरवजार न.पा.
२.	अल्का केवल नेटवर्क, भोर्लेटार लमजुङ	८७५१०७१७२	मध्यनेपाल न.पा.
३.	बाहुनडाँडा केवल नेटवर्क, बाहुनडाँडा लमजुङ	७४९१०६८१६९	मर्स्याङ्दी गा.पा.
४.	नितिका केवल नेटवर्क, उदिपुर लमजुङ	६८५१०६७६८	बेसीशहर न.पा.
५.	केडियस केवल नेटवर्क, सुर्यपाल लमजुङ	७४७१०६८१६९	मध्यनेपाल न.पा.
६.	रोज केवल नेटवर्क, भोटेवडार लमजुङ	२९५१०६०१६९	सुन्दरवजार न.पा.
७.	सृष्टि केवल नेटवर्क, श्रीमन्ज्याङ लमजुङ	६०९१०६६६७	दोर्दी गा.पा.
८.	अन्नपूर्ण व्रोड वेण्ड, बेसीशहर लमजुङ	६४९१०६६६७	बेसीशहर न.पा.
९.	लमजुङ मिडिया नेटवर्क, बेसीशहर लमजुङ	८२३१०७०१७१	बेसीशहर न.पा.
१०.	स्पेस केवल नेटवर्क, बेसीशहर लमजुङ	२४८१०५९१६०	बेसीशहर न.पा.

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, लमजुङ

६.२.३ जिल्ला हुलाक कार्यालय, लमजुङ अन्तर्गत सञ्चालित एफ.एम.रेडियोहरु (आ.व.२०७३/०७४ सम्म)

तालिका नं. ६.४

क्र.सं.	एफ.एम.रेडियोको नाम	मेगाहर्ज	सम्पर्क नम्बर
१.	सामुदायिक रेडियो मर्स्याङ्दी	९५.०	०६६-५२९२२०, ५२००२०
२.	रेडियो लमजुङ	९९.८	०६६-५२०८९३
३.	रेडियो भोटेवडार	९०.८	०६६-४०००६९
४.	रेडियो चौतारी	९९.४	०६६-५२९९८३, ५२९९८४

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, लमजुङ

६.३ टेलिफोन सेवा

नेपाल टेलिकम, लमजुङ शाखाबाट आ.व.२०७३/०७४ सम्म उपलब्ध गराएका सेवाहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

तालिका ६.५

सि.नं.	सेवाको प्रकार	सेवा पुगेका स्थानहरु (गाउँपालिका/नगरपालिका)	लाईन संख्या
१.	Landline	बेसीशहर, सुन्दरबजार र मध्यनेपाल न.पा.	१,८५७
२.	Gsm postpaid	सम्पूर्ण गाउँपालिका/नगरपालिका	१,५२९
३.	Gsm Prepaid	सम्पूर्ण गाउँपालिका/नगरपालिका	८०,०९९
४.	C-Phone	सम्पूर्ण गाउँपालिका/नगरपालिका	२७
५.	SkyPrepaid	सम्पूर्ण गाउँपालिका/नगरपालिका	८४५६
६.	ADSL Internet	बेसीशहर, सुन्दरबजार र मध्यनेपाल न.पा.	६६०
७.	CDMA BTS	सम्पूर्ण गाउँपालिका/नगरपालिका	६
८.	GSM BTS	सम्पूर्ण गाउँपालिका/नगरपालिका	३४
९.	प्रस्तावित Landline	राइनास न.पा/मर्स्याङ्दी गा.पा. तथा थप	५००

स्रोत: नेपाल टेलिकम, लमजुङ शाखा

६.४ विद्युत सेवा

नेपाल विद्युत प्राधिकरण, लमजुङ वितरण केन्द्रका अनुसार आ.व.२०७३/०७४ सम्ममा विद्युत सम्बन्धी विवरणहरुलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं: ६.६

Annual Summary Report of FY 2073/074 up to Ashad			
Sr.No	Description	Result	Remarks
1	No of Municipality Fully electrified	5	
2	No of Municipality Partially electrified	0	
3	No of VDCs Fully electrified	17	
4	No of VDCs Partially electrified	10	
5	No of VDCs having no access to electricity	8	
6	Total No of municipality	5	
7	Total no of VDCs	35	
8	No fo Community electrified VDC	28	
9	No of distribution centres	1	
10	Unit solds(kwh)	19861471.84	
11	Revenu(Nrs)	109174198.02	
12	Collection Amount(NRs)	106872179.38	
13	Misc Collection(Nrs)	5152447.57	

Annual Summary Report of FY 2073/074 up to Ashad			
Sr.No	Description	Result	Remarks
14	Loss %	2.08	
15	Total No of Consumer	461	
a	No of domestic consumer	332	
b	No of non commercial consumer	1	
c	No of commercial consumer	10	
d	No of industrial consumer	1	
e	No of other consumer	117	
16	NO of new connection provided during year	248	
17	Length of 33 kV line (km)	73	
18	Length of HT distribution 11 kV line (km_	388	
19	Length of LT distribution 0.4/0.23 kV line (km_	591	
20	No of 33 KV Primary Substation	1	
21	Total Installed capacity of 33/11 kv substation (MVA)	6/8 MVA	
22	No of total distribution transformers	211	
a	No of NEA owened distribution transformer	5	
b	No of Privetly owened distribution transformer	15	
23	Total installed Capacity of distribution transformer	20 MVA	

स्रोत: नेपाल विद्युत प्राधिकरण, लमजुङ वितरण केन्द्र

६.५ खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी आधारभूत तथ्यांक

खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय ,लमजुङ बाट प्राप्त तथ्यांक अनुसार जिल्लामा आ.व. २०७३/७४ सम्मको खानेपानी तथा आधारभूत स्थिती यसप्रकार रहेको छ ।

तालिका नं: ६.७

खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी आधारभूत तथ्यांक			
क्र. सं.	विवरण	इकाई	आ.व. २०७३/७४ सम्मको स्थिती
१	जिल्लामा कुल घरधुरी	संख्या	३८१४४
२	पाइपद्वारा खानेपानी उपलब्ध भई लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत	९२.४१
३	सार्वजनिक धारा प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	६२.३१
४	निजी धारा प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	३०.१०
५	आधारभूत खानेपानी प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	९२.४१

७२ | जिल्ला वस्तुगत विवरण-२०७४

खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी आधारभूत तथ्यांक			
क्र. सं.	विवरण	इकाई	आ.व. २०७३।७४ सम्मको स्थिती
६	चर्पी भएका घरधुरी	संख्या	३८१४४
६.१	पक्की	संख्या	३८१४४
६.२	कच्ची	संख्या	०
७	सार्वजनिक सौचालय	संख्या	१३
८	खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भएका गा.पा./न.पा.	संख्या	सवै
९	क्रियाशिल खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	संख्या	५०
१०	फोहोर संकलन तथा व्यवस्थापन स्थल	संख्या	३
११	फोहोर वर्गीकरण (कुहिने र नकुहिने) गरी व्यवस्थापन गरिने स्थल	संख्या	०
१२	खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा क्रियाशिल गै.स.स	संख्या	७

स्रोत : खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, लमजुङ

खण्ड ७

न्याय तथा कानून

७.१ जिल्ला अदालत लमजुङका लगत, फछ्यौट र बाँकी मुद्दाहरू

जिल्ला अदालत, लमजुङबाट प्राप्त तथ्यांक अनुसार अदालतमा आ.व.२०७२/०७३ र आ.व. २०७३/०७४ मा दर्ता भई फछ्यौट भएका तथा बाँकी रहेका मुद्दा सम्बन्धी विवरणलाई निम्न अनुसार तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. : ७.१

दर्ता तथा फछ्यौट भएका मुद्दा सम्बन्धी विवरण

क्र. सं.	विवरण	२०७२/०७३			२०७३/०७४		
		लगत	फछ्यौट	बाँकी	लगत	फछ्यौट	बाँकी
१	देवानी मुद्दा संख्या	१९५	१३०	६५	१५९	१२३	३६
२	दुनीयावादी फौजदारी मुद्दा संख्या	१६८	१३६	३२	१५६	१३०	२६
३	सरकारवादी फौजदारी मुद्दा संख्या	९७	७८	१९	७१	४६	२५
	जम्मा मुद्दा संख्या	४६०	३४४	११६	३८६	२९९	८७

स्रोत : जिल्ला अदालत, लमजुङ

७.२ मुद्दा अनुसार कैदी बन्दीहरूको विवरण

जिल्लामा रहेको कारागारको जम्मा ३५ जना कैदीहरूको क्षमता रहेकोमा पुरुषको क्षमता २५ र महिलाको क्षमता १० मात्र रहेको पाइन्छ । कारागार कार्यालय, लमजुङका अनुसार आ.व.२०७३/०७४ सम्म जिल्लामा रहेका कैदी तथा थुनुवा सम्बन्धी विस्तृत विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ ।

तालिका नं: ७.२

आ.व. २०७३/०७४ को असार मसान्तको कैदीबन्दी विवरण मुद्दा अनुसार बन्दी विवरण

क्र.स	मुद्दाको विवरण	कैदी		थुनुवा		जम्मा		कैफियत
		पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	
१	कर्तव्य ज्यान	२१	४	-	-	२१	४	२५
२	ज.ज.क	१३	-	१	-	१४	-	१४
३	ज्यान मार्ने उद्दोग	१	-	१	-	२	-	२
४	मानब वेचविखन	२	१	-	-	२	१	३
५	ठगी	-	-	२	-	२	-	२
६	रहजनी चोरी	-	-	-	-	-	-	-
७	चोरी	-	-	-	१	-	१	१
८	अप्राकृतिक मैथुन	-	-	१	-	१	-	१
९	नकवजनी चोरी	१	-	-	-	१	-	१
१०	ला. औषध	३	-	३	-	६	-	६

११	जवरजस्ती चोरी	३	-	-	-	३	-	३
१२	सवारी ज्यान	१	-	१	-	२	-	२
१३	सार्वजनिक अपराध	-	-	१	-	१	-	१
१४	बहुविवाह/वालविवाह	-	-	१	-	१	-	१
१५	अपहरण तथा शरीर बन्धक	१	-	-	-	१	-	१
१६	जवरजस्ती करणी उद्योग	१	-	१	-	२	-	२
कुल जम्मा		४७	५	१२	१	५९	६	६५

स्रोत:कारागार कार्यालय, लमजुड

७.३ जिल्ला प्रहरी कार्यालय, लमजुडमा दर्ता भएका तथा फछ्यौट भएका मुद्दाहरु सम्बन्धी विवरण

जिल्ला प्रहरी कार्यालय, लमजुडबाट प्राप्त तथ्यांक अनुसार विगत दुई आ.व. मा दर्ता भई फछ्यौट भएका र बाँकी रहेका मुद्दाहरु लाई विस्तृत रुपमा निम्नअनुसार तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. : ७.३

क्र. सं.	मुद्दा शिर्षक	आ.व. २०७२/०७३			आ.व. २०७३/०७४		
		दर्ता	फछ्यौट	बाँकी	दर्ता	फछ्यौट	बाँकी
१	कर्तव्य ज्यान	४	४	-	१	१	-
२	भवितव्य ज्यान	१४	-	१४	१५	-	१५
३	ज्यान माने उद्योग	१	१	-	५	४	१
४	भुण्डी आत्महत्या	१६	-	१६	१८	-	१८
५	विष खाई आत्महत्या	२	-	२	३	-	३
६	नदीमा हाम फाली आत्महत्या	३	-	३	२	-	२
७	साधारण चोरी	८	-	८	३	३	-
८	ज.ज क	५	५	-	७	७	-
९	सवारी ज्यान	९	६	३	४	४	-
१०	लागू औषध	२	२	-	४	४	-
११	जुवा	१	१	-	६	६	-
१२	फुटकर ज्यान	४	-	४	२	-	२

क्र. सं.	मुद्रा शिर्षक	आ.व. २०७२/०७३			आ.व. २०७३/०७४		
		दर्ता	फछ्यौट	बाँकी	दर्ता	फछ्यौट	बाँकी
१३	बहुविवाह	३	३		२	२	-
१४	केही सार्वजनिक अपराध	३५	३५	-	३४	३४	-
१५	हा.ह.ख.ख.	-	-		२	२	-
१६	ज.ज.क.उद्योग	४	४		४	४	-
१७	छाप दस्तखत कर्ते	-	-	-	१	१	-
१८	ठगी	२	२	-	४	४	
१९	आगजनी	२	२	-	-	-	-
२०	कुटपिट अंग भंग	१	१	-	-	-	-
२१	अप्राकृतिक मैथुन	१	१	-	-	-	-
२२	बाल विवाह	१	१	-	-	-	-
जम्मा		११८	७६	४२	११७	७६	४१

स्रोत : जिल्ला प्रहरी कार्यालय, लमजुङ

७.४ जिल्लामा भएका विभिन्न दुर्घटना तथा चेकजाँच सम्बन्धी विवरण

जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय, लमजुङका अनुसार विगत तीन आ.व.मा जिल्लामा भएका दुर्घटना, दुर्घटनामा परी ज्यान गुमाउनेहरुको संख्या, चेकजाँच, मा.प.से. चेकजाँच र संकलित राजश्व सम्बन्धी विस्तृत विवरणहरुलाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं.: ७.४

विवरण		इकाइ	२०७१/०७२	२०७२/०७३	२०७३/०७४
दुर्घटना	सवारी	संख्या	१४	१४	८
	मृत्यु	जना	९	२३	४
चेकजाँच (लाइसेन्स , सवारीदर्ता प्रमाणपत्र)	सवारी	वटा	६२९५	५८७१	६४६०
	राजस्व	रकम (रु.)	१८,२२,७००	२१,८४,४००	४,६५०,५००
मा.प.से. चेकजाँच	मा.प.से.	संख्या	४९	३३३	४३
	राजस्व	रकम (रु.)	४९०००	३,३३,०००	४३,०००

स्रोत : जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय, लमजुङ

खण्ड ८ वनजंगल तथा भू-संरक्षण

८.१ वन जंगलको अवस्था

वनसम्पदा नेपालको एक महत्वपूर्ण प्राकृतिक सम्पदा हो । सन् २०१५ को वनस्रोत सर्वेक्षण अनुसार नेपालमा वनले ढाकेको क्षेत्र कुल भूभागको ३९.६ प्रतिशतबाट बढेर ४४.७ प्रतिशत पुगेको छ । नेपालको दिगो विकासमा वन क्षेत्रको महत्वपूर्ण योगदान रहिआएको छ । लमजुङ जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको भण्डै ५५ प्रतिशत वनक्षेत्रले ओगटेको पाइन्छ ।

८.२ ईलाका वन कार्यालयहरुको कार्यक्षेत्र विवरण

जिल्ला वन कार्यालय, लमजुङका अनुसार यस जिल्लामा सम्पूर्ण मौजुदा वन क्षेत्रलाई प्रभावकारी ढंगबाट संरक्षण र व्यवस्थापन गर्न ८ इलाका वन कार्यालयहरु कायम गरिएको छ । इलाका वन कार्यालयहरुको कार्यक्षेत्रमा पर्ने नगरपालिका तथा गाउँपालिकाहरु यसप्रकार रहेका छन् ।

तालिका नं. : ८.१

क्र. सं.	ईलाका वन कार्यालयको नाम, ठेगाना	ई.व.का.को कार्यक्षेत्र (हालको गा.पा./न.पा. संरचना अनुसार)
१	बेसीशहर ईलाका वन कार्यालय, बेसीशहर	बेसीशहर न.पा. वडा नं. १, २, ३, ४, ७, ८ र ११ दोर्दी गा.पा. वडा नं. ९ बेसीशहर न.पा. वडा नं. ६ को केही भाग (साविक बेसीशहर न.पा. १३ र १४) बेसीशहर न.पा. वडा नं. ९ को केही भाग (साविक बेसीशहर न.पा. ८) बेसीशहर न.पा. वडा नं. १० को केही भाग (साविक हिलेटक्सार ९)
२	भुलभुले ईलाका वन कार्यालय, भुलभुले ।	दोर्दी गा.पा. वडा नं. ७ र ८ मर्स्याङ्दी गा.पा. वडा नं. ५, ६, ७ र ८ बेसीशहर न.पा. वडा नं. १० को केही भाग (साविक बाँझाखेत गाविस)
३	वाग्लुङपानी ईलाका वन कार्यालय, वाग्लुङपानी ।	बेसीशहर न.पा. वडा नं. ५ क्वोलासोथार गा.पा. वडा नं. १, २ र ९ बेसीशहर न.पा. वडा नं. ६ को केही भाग (साविक वाग्लुङपानी ३, ४ र ७) बेसीशहर न.पा. वडा नं. ९ को केही भाग (साविक वाग्लुङपानी ८ र ९) क्वोलासोथार वडा नं. ५, ७ र ८ को केही भाग मात्र (वाँकी भाग ACAP को क्षेत्रभित्र पर्ने)
४	अर्चलबोट ईलाका वन कार्यालय, अर्चलबोट ।	दोर्दी गा.पा. वडा नं. १, २, ३, ४, ५ र ६ दूधपोखरी गा.पा. वडा नं. ६
५	धमिलीकुवा ईलाका वन कार्यालय, धमिलीकुवा ।	दूधपोखरी गा.पा. वडा नं. १ देखि ५ सम्म राइनास न.पा. वडा नं. १ देखि १० का सबै वडाहरु ।
६	सुन्दरबजार ईलाका वन कार्यालय, सुन्दरबजार ।	सुन्दरबजार न.पा. वडा नं. २ देखि १० सम्म ।
७	रम्घा ईलाका वन कार्यालय, रम्घा ।	सुन्दरबजार न.पा. वडा नं. १ मध्यनेपाल न.पा. वडा नं. १ देखि ५ सम्म ।
८	भोर्लेटार ईलाका वन कार्यालय, भोर्लेटार ।	सुन्दरबजार न.पा. वडा नं. ११ मध्यनेपाल न.पा. वडा नं. ६ देखि १० सम्म ।

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, लमजुङ

द.३ जिल्लाको वनजंगल सम्बन्धी विवरण

लमजुङ जिल्लाको कुल क्षेत्रफल मध्ये ९२०.५ वर्ग कि.मि. मा वनक्षेत्र फैलिएको छ जुन जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको भण्डै ५५ प्रतिशत हुन आउँछ। लमजुङ जिल्लामा जिल्ला भित्र र स्थानीय तह भित्र रहेको वनको क्षेत्रफललाई निम्न तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका नं. : द.२

स्थानीय तह		क्षेत्रफल (वर्ग कि.मी)		वनले ओगटेको प्रतिशत	
संरचना	गा.पा/न.पा.	वन क्षेत्र	कुल क्षेत्रफल	स्थानीय तह भित्र	जिल्ला भित्र
नगरपालिका	बेसीशहर	६७	१२७.९	५२	७
	मध्यनेपाल	५६.७	११४.१	५०	६
	राइनास	२६.६	७२.१	३७	३
	सुन्दरवजार	२६.१	७२.२	३६	३
गाउँपालिका	दोर्दी	१६८.४	३५१.७	४८	१८
	दुधपोखरी	९१.६	१५३.७	६०	१०
	क्व्होलासोथार	१२९.६	१७५.७	७४	१४
	मस्र्याडिदी	३५४.४	५९८.५	५९	३९
जम्मा		९२०.५	१६६६.९	५५	१००

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, लमजुङ

द.४ वन सम्बन्धी अन्य विवरण (आ.व.०७३/७४)

तालिका नं. : द.३

क्र.स.	वनको वर्गिकरण	क्षेत्रफल (हेक्टर)	संख्या(वटा)
१	सामुदायिक वन	२१९०३	३३४
२	कवुलियती वन	६४५.२६	१६२
३	धार्मिक वन	२.०३	१
४	निजी वन	१८.४४	५२

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, लमजुङ

द.५ अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना (ACAP) भित्र पर्ने गाउँपालिकाहरु

- क्व्होलासोथार गा.पा. को वडा नं. ३, ४, ५ (केही भाग), ६, ७ (केही भाग) र ८ (केही भाग)
- मर्स्याङ्दी गा.पा. वडा नं. १, २, ३, ४ र ९ (केही भाग)

द.६ भू-उपयोगको स्थिति

LRMP १९७८/१९७९ अनुसार यस जिल्लाको भू-उपयोगिता तथ्यांकलाई निम्न तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. : द.४

लमजुङ जिल्लाको भू-उपयोगको स्थिति			
क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
१	खेती गरिएको जग्गा	२८७७०.००	१६.८५
२	खेती नगरिएको जग्गा	१५०१४.००	८.७९
३	चरन क्षेत्र	२२६२३.००	१३.२५
४	वन क्षेत्र	६६६७३.६०	३९.०४
५	वुट्यान क्षेत्र	१७६४३.००	१०.३३
६	अन्य क्षेत्र	२००५८.००	११.७४
जम्मा (जिल्लाको कुल क्षेत्रफल)		१७०७८१.६०	१००.००

स्रोत : LRMP १९७८/१९७९

द.७ वनजंगलको किसिम

भौगोलिक विविधताका कारण नेपालका विविध स्थानमा विविध प्रकारको वन पाइन्छ । लमजुङ जिल्लामा पाइने वनजंगलका किसिमहरुलाई जलवायु, रुख प्रजाति र उचाईको आधारमा तालिकामा निम्न बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. : द.५

जलवायुको आधारमा				
सि.नं.	वनको प्रकार	उचाई	पाइने रुखहरु	सम्बन्धीत साविक न.पा./गा.वि.स.
१	उष्ण प्रदेशीय वन	समुन्द्र सतहदेखी १००० मिटरसम्म	साल, साज, हरो, चिलाउने, कटुस, सिमल	रम्घा, भोर्लेटार, ईशानेश्वर, करापु, समीभञ्ज्याङ, सूर्यपाल, तान्द्राङ, टक्सार, जिता, दुराडांडा, तार्कु, तार्कुघाट, सुन्दरबजार, भोटेवडार, धर्मलिकुवा, चक्रतिर्थ, राइनास, मोहोरियाकोट, भारते, अचलबोट, श्रीमञ्ज्याङ, हिलेटक्सार, उदिपुर, गाउँशहर, चण्डिस्थान, बाँभाखेत
२	उपोष्ण प्रदेशीय वन	१००० मिटर देखि २००० मिटरसम्म	साल, चिलाउने, कटुस, उत्तिस, चाप, सिमल, आदि	ढोडेनी, खुदि, गाउँशहर, वाग्लुडपानी, दूधपोखरी आदि

जलवायुको आधारमा				
सि.नं.	वनको प्रकार	उचाई	पाइने रुखहरु	सम्बन्धीत साविक न.पा./गा.वि.स.
३	शीतोष्ण प्रदेशीय वन	२००० मिटर देखि ३००० मिटरसम्म	ओक, खसु, लालिगुराँस, चाँप, दार आदि	बेसीशहर, चण्डिस्थान, गाउँशहर, उदिपुर, चिती, हिलेटक्सार, पुरानकोट, वाग्लुङपानी, गिलुङ, मालिङ, नाल्मा, भोजे, सिम्पानी, खुदी, ताघिङ, घनपोखरा
४	अर्धलेकाली /उपहिमाद्रि प्रदेशीय वन	३००० मिटर देखि ४००० मिटरसम्म	भोजपत्र, ओखर, स्प्रस, फर, गोत्रे सल्ला, लालीगुराँस, धुपी सल्ला आदि	घेर्मु, ताघिङ, वाहुनडाँडा, धानपोखरी, भुजुङ्ग, पसगाउँ आदि
५	लेकाली/हिमाद्रि प्रदेशीय वन	४००० मिटर भन्दा माथि	पोथ्रा, पोथ्रि,भाडीयुक्त प्रजातिहरु, बहुमुल्य जडिबुटिहरु	घेर्मु, ताघिङ, घनपोखरा, भुलभुले आदि

स्रोत : जिल्ला वन कार्यालय, लमजुङ

८.८ जिल्लामा पाइने महत्वपूर्ण जडीबुटी एवं गैह्रकाष्ठ वन पैदावारका प्रजातिहरु

लमजुङ जिल्लामा अधिकांश पाइने लघु वन पैदावारहरुमा निरमसी, पिप्ला, चिराईतो, जटामसी, गुर्जोलहरा, लौठसल्ला, इन्द्रेणीको वियाँ, तेजपात, मजिठो, सुगन्धवाल, दालचिनी, कुरिलो, विष, विषफेज, विषमा, मजिठो, कुकुरतरुल, जिवन्ती, सुनगाभा, सुनाखरी, गुच्चीच्याउ, नागवेली पाउडर, भिरमौरीको मह, धुपीपात, पदमचाल, मुसली, तितेपाती, हरो, भ्याउ, अमला, पानीअमला, ठोटने, यासाँगुम्वा, पाँचऔले, कुटकी, सिलाजित, गुजरगानो, काउलो, सिल्टिमु, काफल बोक्रा, बोभो, वनसूलसुन, वनकरेला, गोकुलधुप, भोर्लापात, वनमुला, लालीगुराँस, अतिसजरा, लप्सी, सतुवा, पाखनवेद, बोभो, टिमु, अल्लो, लोक्ता, निगालो, अमृसो आदि हुन् ।

८.९ जलाधार क्षेत्रहरु

जिल्ला भुसंरक्षण कार्यालय, लमजुङ बाट प्राप्त पछिल्लो तथ्यांक अनुसार जिल्लामा रहेका विभिन्न उपजलाधार क्षेत्रहरुको नाम, सो उपजलाधार क्षेत्रबाट प्रभावित साविक गाविस र नगरपालिका र उपजलाधारले ओगटेको क्षेत्रफल सम्बन्धी विवरणहरुलाई विस्तृत रुपमा निम्नअनुसार तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. : ८.६

जिल्लामा रहेका विभिन्न उपजलाधार सम्बन्धी विवरण				
उप जलाधार नं.	नदीको नाम	उपजलाधारको नाम	प्रभावित साविक गा.वि.स र न.पा. हरु	क्षेत्रफल (हेक्टर)
१	मर्स्याङ्दी नदी	मोहरियाकोट-भार्ते-प्यारजुङ	भार्ते, भोटेओडार, गौडा, मोहरियाकोट, प्यारजुङ, सुन्दरबजार, तार्कुघाट	३२६४
२	मर्स्याङ्दी नदी	अर्चलबोट-भोटेओडार-भार्ते	अर्चलबोट, भार्ते, भोटेओडार, चिती, गौडा, श्रीमञ्ज्याङ	२७७३
३	किसेदी खोला	किसेदीखोला उपजलाधार	गौडा, नौथर, पाचोक, श्रीमञ्ज्याङ,	५४७९
४	डोर्दी खोला	हिलेटक्सार-बंसार-ढोडेनी-नौथर	बंसार, चिती, ढोडेनी, हिलेटक्सार, नौथर,	३३०७
५	डोर्दी खोला	ढोडेनी-फलेनी	ढोडेनी, फलेनी	४५६९
६	छाङ्दी खोला	बंसार-फलेनी	बंसार र फलेनी	३५७१
७	डोर्दी खोला	मध्य फलेनी	फलेनी	४३४७.८१
८	डोर्दी खोला	मध्य ढोडेनी	ढोडेनी	५१५४.४२
९	डोर्दी खोला	माथिल्लो ढोडेनी-फलेनी	ढोडेनी, फलेनी	३९०९
१०	डोर्दी खोला	माथिल्लो फलेनी	फलेनी	३४९९
११	मर्स्याङ्दी नदी	भोटेओडार-उदीपुर-गाउँशहर	भोटेओडार, गाउँशहर, उदीपुर,	२४०७.६२
१२	मर्स्याङ्दी नदी	चिती-हिलेटक्सार-बाँझाखेत	बाँझाखेत, चिती र हिलेटक्सार	२१७७.२७
१३	मर्स्याङ्दी नदी	बेसीशहर-गाउँशहर-चण्डीस्थान-सिम्पानी	बारलुङ्पानी, बेसीशहर, चण्डीस्थान, गाउँशहर, घले उत्तरकन्या, नाल्मा, सिम्पानी	३८१७.७८
१४	मर्स्याङ्दी नदी	बाँझाखेत-भुलभुले	बाँझाखेत र भुलभुले	२९०३.२२
१५	मर्स्याङ्दी नदी	भुलभुले-खुदी	भुलभुले र खुदी	२६७९
१६	न्यादी खोला	तल्लो भुलभुले-बाँहुनडाँडा	बाँहुनडाँडा र भुलभुले	५९३६.५
१७	न्यादी खोला	मध्य भुलभुले	भुलभुले	६१०७.७८
१८	न्यादी खोला	मध्य बाँहुनडाँडा	बाँहुनडाँडा	२३७३.२२
१९	न्यादी खोला	माथिल्लो भुलभुले	भुलभुले	२४२१.११
२०	न्यादी खोला	माथिल्लो भुलभुले-बाँहुनडाँडा	बाँहुनडाँडा र भुलभुले	४५३८.८९
२१	मर्स्याङ्दी नदी	बाँहुनडाँडा-घेम्	बाँहुनडाँडा र घेम्	६३०५.८९
२२	मर्स्याङ्दी नदी	खुदी-ताघ्रिङ	खुदी र ताघ्रिङ	७१६६.९८
२३	मर्स्याङ्दी नदी	माथिल्लो घेम्	घेम्	४५१९
२४	खुदी खोला	सिम्पानी-खुदी-घनपोखरा	घले उत्तरकन्या, घनपोखरा, खुदी र सिम्पानी	२६५७
२५	खुदी खोला	घनपोखरा-खुदी	घनपोखरा र खुदी	३७३३
२६	खुदी खोला	माथिल्लो खुदी	खुदी	३२०७

जिल्लामा रहेका विभिन्न उपजलाधार सम्बन्धी विवरण				
उप जलाधार नं.	नदीको नाम	उपजलाधारको नाम	प्रभावित साविक गा.वि.स र न.पा. हरु	क्षेत्रफल (हेक्टर)
२७	खुदी खोला	माथिल्लो खुदी-घनपोखरी	घनपोखरा र खुदी	४०२२
२८	मिसारदी खोला	माथिल्लो ताघ्रिड	ताघ्रिड	२२३८.२२
२९	चेपे खोला	दूधपोखरी	दूधपोखरी	५२६७.९८
३०	ल्याण्डी खोला (Landi)	ल्याण्डी खोला	विचौर, दूधपोखरी र इलमपोखरी	४६३८.९२
३१	चेपे खोला	कोल्की-इलमपोखरी-प्यारजुड	भलायखर्क, गौडा, इलमपोखरी, कोल्की, प्यारजुड	३३३१.८
३२	चेपे खोला	भलायखर्क-चक्रतिर्थ-धमिलीकुवा	भलायखर्क, धमिलीकुवा, तार्कूघाट,	४५४२.८१
३३	किरीन्जे खोला	किरीन्जेखोला	चन्द्रेश्वर, धुसेनी, दुराडाँडा, गाउँशहर, कुन्छा, नेटा, परेवाडाँडा, पुरानकोट, सुन्दरबजार, तार्कू, उदीपुर	५४४१.७
३४	मिदीम खोला	परेवाडाँडा-जिता-रम्घा-समीभञ्ज्याङ	जिता, कुन्छा, परेवाडाँडा, रम्घा, समीभञ्ज्याङ, सूर्यपाल, टक्सार	५९०१.७
३५	पिस्ती खोला	पिस्ती खोला	बाँगे, भोर्लेटार, समीभञ्ज्याङ	१७५४
३६	मिदीम खोला	तल्लो मिदीम खोला	बाँगे, भोर्लेटार, इशानेश्वर, करापु, नेटा, सिन्दुरे	३१०५
३७	मिदीम खोला	सिन्दुरे-नाल्मा-मालिङ	बाग्लुङपानी, करापु, मालिङ नाल्मा, पुरानकोट र सिन्दुरे	३५२५
३८	मिदीम खोला	मालिङ-गिलुङ-भोजे	भोजे, घले उत्तरकन्या, घनपोखरा, गिलुङ, करापु, मालिङ	४७४९.४६
३९	मिदीम खोला	माथिल्लो पूर्व भुजुङ	भुजुङ	३४५८.७५
४०	मिदीम खोला	माथिल्लो पश्चिम भुजुङ	भुजुङ	३६०७.३५
४१	रुदी खोला	पसगाउँ-भोजे-गिलुङ	भोजे, गिलुङ, पसगाउँ	५१५५
४२	रुदी खोला	करापु-इशानेश्वर	गिलुङ, इशानेश्वर, करापु	२१६०.९९

स्रोत : जिल्ला भूसंरक्षण कार्यालय, लमजुङ

खण्ड ९ आर्थिक तथ्यांक

९.१ उद्योग सम्बन्धी विवरण

लमजुङ जिल्लामा घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिको कार्यालयबाट प्राप्त जानकारी अनुसार आ.व. २०७३/०७४ सम्म दर्ता भएका उद्योगको विवरणहरु यसप्रकार रहेको छन् ।

तालिका नं. ९.१

क्र.सं.	उद्योगको प्रकार	संख्या
१	उत्पादनमूलक उद्योग	२६
२	कृषि तथा वनजन्य उद्योग	७१
३	पर्यटन	३९
४	सेवा	५६
५	निर्माण	१५
जम्मा		२०९

स्रोत: घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, लमजुङ

९.२ जिल्लामा दर्ता भएका सहकारी सम्बन्धी विवरणहरु

डिभिजन सहकारी कार्यालय, तनहुँबाट प्राप्त तथ्यांक अनुसार आ.व. ०७३१७४ मा लमजुङ जिल्लामा रहेका सहकारीको संख्यात्मक विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ । आ.व. ०७३१०७४ सम्ममा जिल्लामा ३११ सहकारीहरु दर्ता भएको सरकारी तथ्यांक रहेको छ ।

तालिका नं. ९.२

क्र.सं.	संघ/संस्थाको विवरण	संख्या
१	जिल्ला सहकारी संघ	१
२	विषयगत संघ	३
३	प्रारम्भिक संस्था	३०७
३.१	बचत तथा ऋण	१४५
३.२	बहुउद्देश्यीय	२६
३.३	दुग्ध	४
३.४	कफी	५
३.५	फलफुल तथा तरकारी	२
३.६	सामुदायिक विकास	०
३.७	कृषि	६८
३.८	ग्रामिण विद्युत	३
३.९	संचार	४
३.१०	उपभोक्ता	३५
३.११	स्वास्थ्य	०
३.१२	शिक्षा	१
३.१३	पर्यटन	४
३.१४	जडिबुटी	०
३.१५	अन्य	६
कूल जम्मा		३११

स्रोत: डिभिजन सहकारी कार्यालय, तनहुँ

९.३ जिल्लामा रहेका केहि वित्तीय संस्थाहरुको विवरण

लमजुङ जिल्लामा रहेका वित्तीय संस्थाहरुको नाम र सम्पर्क नम्बर तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं. ९.३

क्र.स.	बैंकको नाम	सम्पर्क नम्बर
१	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	०६६-५२०४००
२	नेपाल बैंक लिमिटेड	०६६-५२०३८५
३	कृषि विकास बैंक	०६६-५२०१६६
४	नेपाल एस. बि. आई. बैंक लि.	०६६-५२१२५६
५	एभरेष्ट बैंक लिमिटेड	०६६-५२०७७१
६	प्यासिफिक डेभलपमेण्ट बैंक	०६६-५२०७८९
७	सनराईज बैंक लिमिटेड	०६६-५२०१२९
८	नविल बैंक लिमिटेड	०६६-५२०८०५
९	गण्डकी विकास बैंक लिमिटेड	०६६-५२०७७४
१०	रिलायवल विकास बैंक	०६६-५२०५०७
११	छिमेकी विकास बैंक	०६६-५२०७६४
१२	ग्रामिण विकास बैंक	०६६-५२०६०३
१३	त्रिवेणी विकास बैंक	०६६-५२१३५१
१४	मेट्रो डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड	०६६-५२१३४४
१५	रिलायन्स लोटस फाईनान्स	०६६-५२०८१४
१६	ग्लोबल आई.एम.ई.बैंक	०६६-५२१०३५
१७	प्रभु बैंक लिमिटेड	०६६-५२१०३२
१८	ओम फाईनान्स	०६६-५२०४४०

स्रोत : जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङ

९.४ नागरिकता र राहदानी वितरण सम्बन्धी विवरण

जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङबाट विगत दुई आ.व. २०७२/०७३ र २०७३/०७४ मा वितरण गरिएका नागरिकता र राहदानीको विवरण यस प्रकार रहेका छन् ।

तालिका नं. ९.४

क्र.सं	विवरण	०७२।७३		०७३।७४	
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष
१	नागरिकताको वितरण	२६८६	२७०६	२७५५	२६५६
		साधारण	द्रुत सेवा	साधारण	द्रुत सेवा
२	राहदानी वितरण	४७९०	२१३९	३४२९	१५०९

स्रोत : जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङ

९.५ भूकम्प सम्बन्धी विवरण

जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, लमजुङका अनुसार २०७४/८/३० सम्म जिल्लामा अनुदान सम्भौता तथा अनुदान रकमको प्रथम किस्ता वितरण सम्बन्धी प्रगति विवरण निम्न अनुसार प्रस्तु गरिएको छ ।

तालिका नं. ९.५

जिल्ला	स्थानीय तह	हालसम्म पहिचान भएका लाभग्राही संख्या	अनुदान सम्भौतासम्पन्न घरघुरी संख्या	रकम भूक्तानीको लागि को.ले.नि.का.बाट चेक काटिएको लाभग्राहीहरूको संख्या					
				प्रथम किस्ता		दोस्रो किस्ता		तेस्रो किस्ता	
				नेपाल सरकार	I/NGO	नेपाल सरकार	I/NGO	नेपाल सरकार	I/NGO
लमजुङ	दूधपोखरी गा.पा.	३४३७	३२०६	१९७५	२००	०	७५	०	०
	मर्स्याङ्दी गा.पा.	९११	८६२	८१२					
	क्व्होलासोथार गा.पा.	३३६	२७८	२४७					
	दोर्दी गा.पा.	२२३८	२१७७	२१५३					
	वेसीशहर नपा	१२८६	११९७	११४५					
	सुन्दर बजार न.पा.	२२५७	२०७२	२०४४					
	राईनास न.पा.	२९८९	२८९१	२७३३					
	मध्यनेपाल न.पा.	१५०५	१४०१	१२५२					
	जम्मा	१३९५९	१३०८४	१२३६१	२००	०	७५	०	०
		कुल जम्मा		१२५६१					

जिल्ला	स्थानीय तह	हालसम्म पहिचान भएका लाभग्राही संख्या	अनुदान सम्भौता सम्पन्न घरधुरी संख्या	रकम भूक्तानीको लागि को.ले.नि.का.बाट चेक काटिएको लाभग्राहीहरूको संख्या						गुनासो दर्ता संख्या
				प्रथम किस्ता		दोस्रो किस्ता		तेस्रो किस्ता		
				नेपाल सरकार	I/NGO	नेपाल सरकार	I/NGO	नेपाल सरकार	I/NGO	
लमजुङ	दूधपोखरी गा.पा.	२४३७	२१७३	१९६३	२००	२४२	२००	०	०	१६२
	मस्र्याड्दी गा.पा.	९११	८६९	८४२		३७				३८२
	क्व्होलासोथार गा.पा.	३३६	२६२	२५०		१०				१३०
	दोर्दी गा.पा.	२२३८	२१९९	२१९४		३२				१४५२
	बेसीशहर न.पा.	१२८६	१२३४	१२२९		५२				९८७
	सुन्दरबजार न.पा.	२२५७	२११६	२११५		१७३				१०४५
	राईनास न.पा.	२९८९	२८९१	२८१३		१२३				१६२७
	मध्यनेपाल न.पा.	१५०५	१३९७	१३३६		६३				१०५०
	जम्मा	१३९५९	१३१४१	१२७६२	२००	७३२	२००	०	०	६८५५
			कुल जम्मा		१२९६२		९३२			

स्रोत : जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय लमजुङ

खण्ड १०

महिला तथा बालबालिका

महिलाहरूको आर्थिक, सामाजिक, विकास र सशक्तिकरणका लागि संविधानमा नै महिलाको हक प्रत्याभूत गरिएको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजा अनुसार नेपालको कुल जनसंख्या २६४९४५०४ मध्ये पुरुष १२८४९०४१ र महिला १३६४५४६३ रहेको पाइन्छ, भने लमजुङ जिल्लाको जनसंख्या १६७७२४ रहेकोमा पुरुष ७५९१३(४५.३%) र महिला ९१८५९(५४.७%) रहेको पाइन्छ । यसरी हेर्दा महिलाको हिस्सा पुरुषको तुलनामा बढी देखिन्छ । तर अझै सम्म पनि नेपालमा महिलाको स्थितिमा अपेक्षित सुधार आउन सकिरहेको छैन । महिलाहरूको विषय संवेदनशील भएको कारणले गर्दा यसतर्फ विश्व समुदायकै ध्यान आर्कषण भएको छ । महिला अधिकारको सुनिश्चितता गर्दै महिलाहरूको विकासका लागि संयुक्त राष्ट्र संघले सन् १९८१ मा एक सन्धिपत्र जारी गरेको थियो । उक्त सन्धि पत्रमा सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, सांस्कृतिक, शैक्षिक, स्वास्थ्य तथा खेलकुद सम्बन्धी महिला अधिकारको उल्लेख गरिएको छ । यसलाई नेपालले पनि समर्थन गर्दै प्रतिबद्धता जनाएको छ । महिलाहरूको चौतर्फी विकासका लागि महिलाहरूलाई आवश्यक सिप, तालिम, स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम, रोजगारीको अवसर, उत्पादनमूलक कार्यमा सहभागिता का साथै राज्यको महत्वपूर्ण अंग र नीति निर्माण समेतमा महिलाको सहभागिता सुनिश्चित हुनपर्दछ ।

केन्द्रीय तथ्यांक विभाग र जिल्लास्थित सम्बन्धीत कार्यालयबाट प्राप्त महिला तथा बालबालिका सम्बन्धी महत्वपूर्ण तथ्यांकलाई विस्तृत रूपमा तलको तालिकाहरूमा देखाइएको छ ।

१०.१ परिवारमूलीमा महिलाको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजा अनुसार महिला घरमूली भएका परिवार जम्मा १७१०८ देखिन्छन जसमा ३० देखि ३९ वर्ष उमेर समूहमा पर्ने महिलाहरूको संख्या बढि पाइन्छ । ३० देखि ३९ वर्ष उमेर समूहमा पर्ने महिलाको संख्या ४५५७ रहेको छ । त्यसैगरी जिल्लामा १० देखि १४ वर्षको उमेरमै महिला घरमूली भएका घरपरिवारहरूको संख्या ४२ रहेको देखिन्छ । विभिन्न उमेर समूह अनुसार महिला घरमूली भएका परिवार सम्बन्धी विवरणलाई देहाय बमोजिम तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. : १०.१

लिङ्ग र उमेरको आधारमा परिवारमूलीको विवरण							
क्र.सं.	उमेर समूह (वर्षमा)	जम्मा परिवार		पुरुष घरमूली भएका		महिला घरमूली भएका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	१०-१४	६६	०.१६	२४	०.१०	४२	०.२५
२	१५-१९	४५२	१.०७	१८२	०.७३	२७०	१.५८
३	२०-२९	५,२१०	१२.३८	१,५०६	६.०३	३,७०४	२१.६५
४	३०-३९	८,१९६	१९.४८	३,६३९	१४.५७	४,५५७	२६.६४
५	४०-४९	८,८०४	२०.९२	५,५८८	२२.३८	३,२१६	१८.८०
६	५०-५९	८,३३७	१९.८१	६,१६२	२४.६८	२,१७५	१२.७१
७	६०-६९	६,४९७	१५.४४	४,६१०	१८.४६	१,८८७	११.०३
८	७० वर्ष र सो	४,५१७	१०.७३	३,२६०	१३.०६	१,२५७	७.३५
	जम्मा	४२,०७९	१००.००	२४,९७१	१००.००	१७,१०८	१००.००

स्रोत : रा.ज.ग २०६८, के.त.वि

१०.२ अपांगता परिचयपत्र विवरण (२०७३/०७४)

महिला तथा बालबालिका कार्यालय, लमजुडबाट प्राप्त आ.व.२०७३/०७४ को पछिल्लो तथ्यांक अनुसार पूर्ण अशक्त अपांगता, अति अशक्त अपांग, मध्यम अपांगता र सामान्य अपांगताका आधारमा जिल्लामा रहेका अपांग व्यक्तिहरुको संख्यात्मक तथ्यांकलाई देहायबमोजिकको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. : १०.२

क्र.स	अपांगता परिचय पत्रको किसिम	संख्या		जम्मा
		महिला	पुरुष	
१	पूर्ण असक्त (क)	१४०	२३४	३७४
२	अति असक्त (ख)	३९९	५८०	९७९
३	मध्यम (ग)	२२०	३७९	५९९
४	सामान्य (घ)	१७२	२१५	३८७
जम्मा		९३१	१४०८	२३३९

स्रोत : महिला तथा बालबालिकाको कार्यालय, लमजुड

१०.३ महिलाहरुको वैवाहिक स्थिती

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाअनुसार एक विवाह, बहुविवाह, पुर्नविवाह, विधवा, पारपाचुके भएका, अलग्गएका र विवाह नभएको आधारमा महिलाको वैवाहिक स्थितीलाई निम्नअनुसार तालिकामा व्यक्त गरिएको छ ।

तालिका नं. : १०.३

महिलाहरुको वैवाहिक स्थिती			
क्र. सं.	वैवाहिक स्थिती	महिलाको	
		संख्या	प्रतिशत
१	विवाह नभएको	२१५६०	२८.२३
२	एक विवाह	४७३८५	६२.०५
३	बहुविवाह	३६२	०.४७
४	पुर्नविवाह	१४५७	१.९१
५	विधवा	४९८१	६.५२
६	पारपाचुके भएको	१९१	०.२५
७	अलग्गएका	४२६	०.५६
जम्मा		७६३६२	१००

स्रोत : रा.ज.ग २०६८,के.त.वि

१०.४ महिलाहरूको पहिलो विवाह गर्दाको उमेर

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजालाई हेर्दा १५ देखि १९ वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह गर्ने महिलाहरूको संख्या बढि देखिन्छ, जसको संख्या २९,३४० अर्थात् ५३.५४ प्रतिशत रहेको पाइन्छ। त्यसपछि २० देखि २४ वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह गर्ने महिलाहरू २४.३७ प्रतिशत रहेको राष्ट्रिय जनगणनाको तथ्यांकले देखाएको छ। जिल्लामा ५० वर्ष भन्दा माथिको उमेरमा पहिलो गर्ने महिलाहरूको संख्या सबैभन्दा कम ०.०२ प्रतिशत अर्थात् १३ जना रहेका छन्। विभिन्न उमेर समुह अनुसार महिलाहरूको पहिलो विवाह गर्दाको संख्यालाई तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका नं. : १०.४

महिलाहरूको पहिलो विवाह गर्दाको उमेर			
क्र.सं	पहिलो विवाह गर्दाको उमेर	महिलाको	
		संख्या	प्रतिशत
१	१० वर्ष भन्दा कम	१,०४१	१.९
२	१०-१४	७,४५५	१३.६
३	१५-१९	२९,३४०	५३.५४
४	२०-२४	१३,३५६	२४.३७
५	२५-२९	२,५९६	४.७४
६	३०-३४	६८३	१.२५
७	३५-३९	२१२	०.३९
८	४०-४४	७१	०.१३
९	४५-४९	३५	०.०६
१०	५०वर्ष भन्दा माथी	१३	०.०२
	जम्मा	५४,८०२	१००

स्रोत : रा.ज.ग २०६८,के.त.वि

१०.५ बालबालिकाहरूको बसोबासको स्थिति

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को प्रतिवेदन अनुसार लमजुङ जिल्लामा आफ्नै परिवार सँग बस्ने जम्मा बालबालिका ४४१३४ जना रहेको पाइन्छ। धेरैजसो बालबालिका आफ्नै परिवार सँग बस्ने गरेको भएपनि जिल्लामा १०५३८ जना बालबालिका आमासँग, ३७५ जना बालबालिका बुबासँग, ९८ जना बालबालिका बुबा र सौतेनी आमासँग, ४१ जना बालबालिका आमा र सौतेला बुबासँग, ६२२ जना बालबालिका अन्य नातेदारसँग र २४ जना बालबालिका रोजगार दातासँग रहेको देखिन्छ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ बाट प्राप्त तथ्यांक अनुसार १६ वर्ष भन्दा कम उमेरका बालबालिकाहरूको बसोबासको स्थिति लाई विस्तृत रूपमा तलको तालिकामा निम्नअनुसार देखाइएको छ।

तालिका नं. : १०.५

१६ वर्ष भन्दा कम उमेरका बालबालिकाहरुको बसोबासको स्थिति							
क्र. सं.	बसोबासको स्थिति	जम्मा		बालक		बालिका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	आफ्नै परिवार संग	४४,१३४	७६.८८	२२,२०१	७६.८५	२१,९३३	७६.९०
२	आमासंग	१०,५३८	१८.३६	५,२९५	१८.३३	५,२४३	१८.३८
३	बुबासंग	३७५	०.६५	१४७	०.५१	२२७	०.८०
४	बुबा र सौतेनी आमासंग	९८	०.१७	९०	०.३१	८	०.०३
५	आमा र सौतेला बुबासंग	४१	०.०७	२५	०.०९	१६	०.०६
६	अन्य नातेदार संग	६२२	१.०८	३०१	१.०४	३२२	१.१३
७	रोजगार दातासंग	२४	०.०४	१६	०.०६	८	०.०३
८	अन्य	१,१७०	२.०४	६४५	२.२३	५२४	१.८४
९	उल्लेख नभएको	४०८	०.७१	१६७	०.५८	२४१	०.८४
	जम्मा	५७,४१०	१००.००	२८,८८७	१००.००	२८,५२३	१००.००

स्रोत : रा.ज.ग २०६८,के.त.वि

१०.६ बालक्लव र बालबालिकाको सदस्यता

महिला तथा बालबालिका कार्यालय लमजुडबाट प्राप्त आ.व.०७३/७४ को तथ्यांक अनुसार जिल्लामा रहेका समुदायमा आधारित र विद्यालयमा आधारित बालक्लव संख्या र बालबालिका सदस्यता सम्बन्धी विवरणलाई निम्नअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. : १०.६

बालक्लव संख्या र बालबालिकाको सदस्यता सम्बन्धी विवरण						
समुदायमा आधारित		विद्यालयमा आधारित		जम्मा		
बालक्लव संख्या	कुल सदस्य बालबालिका	बालक्लव संख्या	कुल सदस्य बालबालिका	बालक्लव संख्या	कुल सदस्य बालबालिका	
१९०	२४७०	१२७	४४४५	३१७	६९१५	

स्रोत: महिला तथा बालबालिका कार्यालय, लमजुड

१०.७ जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र वितरण

महिला तथा बालबालिका कार्यालय,लमजुडले आ.व.०७३/७४ मा महिला २७४ जना र पुरुष ३३५ जना गरी जम्मा ६०९ जनालाई जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र वितरण गरेको तथ्यांक रहेको छ ।

तालिका नं. : १०.७

आ.व.	महिला	पुरुष	जम्मा
०७३/७४	२७४	३३५	६०९

स्रोत: महिला तथा बालबालिका कार्यालय, लमजुड

खण्ड ११ राजनैतिक दल, मतदाता र निर्वाचन

११.१ जिल्ला स्थित क्रियाशिल राजनीतिक दलहरूको विवरण (स्थानीय तह निर्वाचन, २०७४मा जिल्लामा दर्ता भएका राजनीतिक दलहरू)

जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, लमजुङका अनुसार जिल्लामा दल दर्ता एवं स्थानीय तह निर्वाचन प्रयोजनका लागि राजनीतिक दल सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा देखाइएको छ ।

तालिका नं. ११.१

क्र.सं.	राजनैतिक दलको नाम	ठेगाना	फोन नं.	ईमेल
१	नेपाली कांग्रेस	बेसीशहर	०६६-५२०१३९	nclamjung@gmail.com
२	नेकपा (एमाले)	बेसीशहर	०६६-५२०१२६	lamjungcpnuml@gmail.com
३	नेकपा (माओवादी-केन्द्र)	बेसीशहर	०६६-५२०३६५	
४	नयाँ शक्ति पार्टी नेपाल	बेसीशहर		rajuthapalmj@gmail.com
५	राष्ट्रिय जनमोर्चा	बेसीशहर		
६	मधेशी जनअधिकार फोरम, नेपाल(लोकतान्त्रिक)	बेसीशहर		
७	संघिय समाजवादी फोरम, नेपाल	बेसीशहर		nefinlamjung@gmail.com
८	नेपाल पुर्वराष्ट्रसेवक लोकतान्त्रिक पार्टी	सुन्दरबजार	०६६-४००१९९	
९	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	बेसीशहर	०६६-५२१०७०	
१०	राष्ट्रिय शिवसेना पार्टी	बेसीशहर		
११	युनाइटेड थिन अर्गनाइजेसन	बेसीशहर		
१२	नेकपा (माले-जनसमाजवादी)	बेसीशहर		

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, लमजुङ

११.२ स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ११.२

क्र सं	स्थानीय तहको नाम	वडा संख्या	मतदान स्थल संख्या	मतदान केन्द्र संख्या	मतदाता संख्या			निर्वाचित पदाधिकारी संख्या	
					महिला	पुरुष	ते.लि	सभा	कार्यपालिका
१	बेसीशहर नगरपालिका	११	२१	२९	११३७५	९९७२		५७	८
२	मध्यनेपाल नगरपालिका	१०	१८	२३	८४७१	७७७६		५२	८
३	राईनास नगरपालिका	१०	१२	१८	६७०३	६०९६		५२	८
४	सुन्दरबजार नगरपालिका	११	१६	२३	८९५७	७८९२		५७	८
५	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	९	१०	११	३७६५	३३२२		४७	६
६	दूधपोखरी गाउँपालिका	६	१०	११	३६८२	३७०६		३२	६
७	दोर्दी गाउँपालिका	९	१६	१८	६०८३	५८७६		४७	६

९३ | जिल्ला वस्तुगत विवरण-२०७४

क्र सं	स्थानीय तहको नाम	वडा संख्या	मतदान स्थल संख्या	मतदान केन्द्र संख्या	मतदाता संख्या			निर्वाचित पदाधिकारी संख्या	
					महिला	पुरुष	ते.लि	सभा	कार्यपालिका
८	मर्स्याङ्दी गाउँपालिका	९	२०	२२	६२२९	६०८७		४७	६
जिल्ला समन्वय समितिमा निर्वाचित पदाधिकारी संख्या:								९	

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, लमजुङ

११.३ स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ मा भाग लिने मतदाता संख्या र मतदान सम्बन्धी विवरण
तालिका नं. ११.३

क्र सं	स्थानीय तहको नाम	कूल मतदाता			जम्मा खसेको मत	जम्मा खसेको मत	सदर मत संख्या	सदर मत %	पूर्णरूप मा बदर मत संख्या	पूर्ण रूपमा बदर मत %
		महिला	पुरुष	जम्मा						
१	बेसीशहर नगरपालिका	११३७५	९९७२	२१३५७	१५७७८	७३.९१	१५६३१	९९.०६	१४७	०.९३
२	सुन्दरबजार नगरपालिका	८९५६	७८९२	१६८४८	१२१९१	७२.३५	१२०६९	९८.९९	१२२	१.०१
३	मध्यनेपाल नगरपालिका	८४७१	७७७६	१६२४७	११८८१	७३.१३	११७८०	९९.१४	१०१	०.८५
४	राइनास नगरपालिका	६७०३	६०९६	१२७९९	९२५५	७२.३१	९०८६	९८.१७	१६९	१.८२
५	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	३७६५	३३२२	७०८७	५२५५	७४.१५	५१९९	९८.९३	५६	१.०६
६	दुधपोखरी गाउँपालिका	३६८२	३७०६	७३८८	५१२६	६९.३८	४९७९	९७.१३	१४७	२.८६
७	दोर्दी गाउँपालिका	६०८३	५८७६	११९५९	८७१३	७२.८६	८५७१	९८.३७	१४२	१.६२
८	मर्स्याङ्दी गाउँपालिका	६२२९	६०८७	१२३१६	९३६०	७६.००	९२३५	९८.६६	१२५	१.३३

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, लमजुङ

११.४ जिल्ला समन्वय समिति, लमजुङमा निर्वाचित पदाधिकारीहरुको विवरण
तालिका नं. ११.४

क्र.स.	पद	नाम,थर	ठेगाना	सम्पर्क नम्बर
१	प्रमुख	लोकराज पाण्डे	सुन्दरबजार न.पा. -२	९८५६०४५८२७
२	उपप्रमुख	धनमाया तमाङ	सुन्दरबजार न.पा.- ९	९८२६१९०१७५
३	सदस्य	ज्ञानुमाया नेपाली	राइनास न.पा. -७	९८४६१२८१२९
४	सदस्य	टक बहादुर गुरुङ	दूधपोखरी गा.पा. -६	९८४६५५६९४३
५	सदस्य	सरस्वती पन्त	बेसीशहर न.पा -६	९८४६३०१०६१
६	सदस्य	नन्दराम वि.क.	मर्स्याङ्दी गा.पा.- ९	९८४६०८९९२६
७	सदस्य	लाल बहादुर गुरुङ	दोर्दी गा.पा.-२	९८०४१५३२८७
८	सदस्य	नौ बहादुर दुरा	मध्यनेपाल न.पा.-६	९८५६०६३९१८
९	सदस्य	इन्दीरा पोखरेल	राइनास न.पा. -१	९८४६४६१००४

स्रोत: जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, लमजुङ

११.५ प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा निर्वाचन २०७४ सदर तथा बदर मतको विवरण
तालिका नं. ११.५

	पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन			समानुपातिक निर्वाचन			
	प्रतिनिधि सभा	प्रदेश सभा क्षेत्र नं १	प्रदेश सभा क्षेत्र नं २	प्रतिनिधि सभा	प्रदेश सभा क्षेत्र नं १	प्रदेश सभा क्षेत्र नं २	प्रदेश जम्मा
जम्मा मतदाता	११५४४९	५४८९७	६०५५२	११५४४९	५४८९७	६०५५२	११५४४९
खसेको मत	७७१६५	३६८७१	४०३२५	७७२१४	३७७४२	३९४७२	७७२१४
खसेको मत प्रतिशत	६६.८४	६७.१६	६६.५९	६६.८८	६८.७५	६५.१८	६६.९७
सदर मत	७४५८०	३५३९७	३९४४७	७२६६२	३३३३३	३६३९१	६९७२४
सदर मत प्रतिशत	९६.६५	९६.०१	९७.८२	९४.१	८८.३१	९२.१९	९०.२५
बदर मत	२५८५	१४७४	८७८	४५५२	४४०९	३०८१	७४९०
बदर मत प्रतिशत	३.३५	३.९९	२.१७	५.८९	११.६८	७.८१	९.७४
विजयी उम्मेदवारको नाम	देव प्रसाद गुरुङ	धनन्जय दवाडी	पृथ्वी सुब्बा गुरुङ				
विजयी उम्मेदवारको प्राप्त मत	३९४६८	२०२६५	२३०८८	जिल्लाको बदर मत AVERAGE			५.८१

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, लमजुङ

११.६ स्थानीय तह कार्यपालिकाका उम्मेदवारहरु र विजयी उम्मेदवारहरुको विवरण
तालिका नं. ११.६

क्र सं	स्थानीय तहको नाम	पदाधिकारी	उम्मेदवारको			राजनितिक दलको नाम/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत
			नामथर	लिङ्ग	उमेर			
१	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	दलित वा अल्पसंख्यक	भिम बहादुर दुरा	पुरुष	५६	नेपाली काँग्रेस	७	
			सोम वहादुर विश्वकर्मा	पुरुष	३९	नेकपा (एमाले)	३७	निर्वाचित
			काशी जड घले	पुरुष	७१	नेकपा (एमाले)	३७	निर्वाचित
		महिला सदस्य	धन कुमारी परियार	महिला	२४	नेकपा (एमाले)		निर्बिरोध
			मञ्जु गुरुङ	महिला	२७	नेकपा (एमाले)		निर्बिरोध
			गमी माया गुरुङ	महिला	३३	नेकपा (एमाले)		निर्बिरोध
			केश कुमारी गुरुङ	महिला	४२	नेकपा (एमाले)		निर्बिरोध
२	दुधपोखरी गाउँपालिका	दलित वा अल्पसंख्यक	जगत राज घले	पुरुष	५२	नेपाली काँग्रेस	२२	निर्वाचित
			आइत सिं कामी	पुरुष	६७	नेपाली काँग्रेस	२१	निर्वाचित
			निल कुमारी परियार	महिला	३६	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	७	
		महिला सदस्य	भुन्टी तमाङ	महिला	४४	नेपाली काँग्रेस	२३	निर्वाचित
			कृष्ण माया दमै	महिला	४९	नेपाली काँग्रेस	२१	निर्वाचित
			भीम कुमारी गुरुङ	महिला	४२	नेपाली काँग्रेस	२१	निर्वाचित
			निशा गुरुङ	महिला	२७	नेपाली काँग्रेस	२१	निर्वाचित
सुनिता वि.क्र.	महिला	२८	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	७				
३	दोर्दी गाउँपालिका	दलित वा अल्पसंख्यक	विमला भुजेल	महिला	४७	नेपाली काँग्रेस	१५	
			कमला वि.क.	महिला	३९	नेपाली काँग्रेस	२	
			लाल माया मिजार	महिला	३८	नेकपा (एमाले)	२५	निर्वाचित
			जानकी विश्वकर्मा	महिला	३६	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१९	
			जुना माया चेपाङ	महिला	३८	स्वतन्त्र	२४	निर्वाचित
		महिला सदस्य	कृष्ण कुमारी गुरुङ	महिला	४७	नेपाली काँग्रेस	१८	
			शान्ता विश्वकर्मा	महिला	३६	नेपाली काँग्रेस	१७	
			याद माया घले	महिला	४७	नेपाली काँग्रेस	१६	
			इन्दिरा गिरी	महिला	३९	नेपाली काँग्रेस	२	
			रमा कुर्वर (खड्का)	महिला	३२	नेकपा (एमाले)	२५	निर्वाचित
			हिमला घिमिरे	महिला	४५	नेकपा (एमाले)	२५	निर्वाचित
			उषा गुरुङ्ग	महिला	३२	नेकपा (एमाले)	२५	निर्वाचित
			लक्ष्मी रम्तेल	महिला	३०	नेकपा (एमाले)	२४	निर्वाचित
			शान्ता विश्वकर्मा	महिला	३२	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१७	
४	मर्स्याङ्दी	दलित वा	नन्द राम विश्वकर्मा	पुरुष	४२	नेकपा (एमाले)		निर्बिरोध

क्र सं	स्थानीय तहको नाम	पदाधिकारी	उम्मेदवारको			राजनितिक दलको नाम/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत		
			नामथर	लिङ्ग	उमेर					
	गाउँपालिका	अल्पसंख्यक	कृष्ण बहादुर बि.क.	पुरुष	४२	नेकपा (माओवादी केन्द्र)		निर्बिरोध		
		महिला सदस्य	डील कुमारी थापा	महिला	३८	नेकपा (एमाले)		निर्बिरोध		
			पारकाशी गुरुङ	महिला	४५	नेकपा (एमाले)		निर्बिरोध		
			चीतीरी तामाङ	महिला	३२	नेकपा (एमाले)		निर्बिरोध		
			अनिता वि.क.	महिला	३१	नेकपा (माओवादी केन्द्र)		निर्बिरोध		
५	वेसीशहर नगरपालिका	दलित वा अल्पसंख्यक	आइत सरी वि.क.	महिला	२६	नेपाली काँग्रेस	२८			
			अजय मजाकोटी	पुरुष	३४	नेकपा (एमाले)	३०	निर्वाचित		
			दोज बहादुर खवास	पुरुष	३८	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	५७	निर्वाचित		
			देव वहादुर गहतराज	पुरुष	३८	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	५५	निर्वाचित		
	महिला सदस्य	राधिका परियार (दमै)	महिला	३७	नेपाली काँग्रेस	२७				
		शोभा खवास	महिला	३५	नेपाली काँग्रेस	२६				
		टिका कुमारी वस्याल	महिला	२७	नेपाली काँग्रेस	२६				
		सरस्वती धिताल	महिला	३३	नेपाली काँग्रेस	२६				
		कृष्ण कुमारी गुरुङ	महिला	५०	नेपाली काँग्रेस	२६				
		मनमाया गुरुङ	महिला	३४	नेकपा (एमाले)	३०	निर्वाचित			
		विष्णु माया राना देवी राना	महिला	६१	नेकपा (एमाले)	३०	निर्वाचित			
		आशा तामाङ	महिला	३९	नेकपा (एमाले)	३०	निर्वाचित			
		मन्दिरा दनाई	महिला	४१	नेकपा (एमाले)	३०	निर्वाचित			
		कृष्ण नेपाली	महिला	३०	नेकपा (एमाले)	२९	निर्वाचित			
		६	मध्यनेपाल नगरपालिका	दलित वा अल्पसंख्यक	कमला माझी	महिला	२९	नेपाली काँग्रेस	२९	निर्वाचित
					दिपेन्द्र घर्ती	पुरुष	३८	नेपाली काँग्रेस	२९	निर्वाचित
					लोक कुमारी गुरुङ	महिला	४२	नेकपा (एमाले)	२३	
					ईच्छा माया देवी भन्ने इच्छा माया देवी थापा	महिला	५०	नेकपा (एमाले)	२१	
				मैया मोरती	महिला	४९	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	४९	निर्वाचित	
महिला सदस्य	शान्त देवी थापा			महिला	५७	नेपाली काँग्रेस	३१	निर्वाचित		
	वाल कुमारी उच्चै			महिला	४८	नेपाली काँग्रेस	३१	निर्वाचित		
	विष्णु माया गिरी		महिला	४८	नेपाली काँग्रेस	३१	निर्वाचित			
	आशा नेपाली मजाकोटी		महिला	२४	नेपाली काँग्रेस	३१	निर्वाचित			

क्र सं	स्थानीय तहको नाम	पदाधिकारी	उम्मेदवारको			राजनितिक दलको नाम/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत			
			नामथर	लिङ्ग	उमेर						
			लक्ष्मी विश्वकर्मा/सुनार	महिला	३१	नेपाली काँग्रेस	३१	निर्वाचित			
			राम माया श्रेष्ठ	महिला	५१	नेकपा (एमाले)	२१				
			तारा देवी गुरुङ	महिला	३७	नेकपा (एमाले)	२१				
			पार्वती गुरुङ	महिला	३२	नेकपा (एमाले)	२१				
			सरला सुनार वि.क.	महिला	२३	नेकपा (एमाले)	२१				
			राधिका पराजुली	महिला	४१	नेकपा (एमाले)	२१				
७	सुन्दरबजार नगरपालिका	दलित वा अल्पसंख्यक	डिल वहादुर दमै	पुरुष	५६	नेपाली काँग्रेस	१८				
			दान बहादुर दमाई	पुरुष	५४	नेपाली काँग्रेस	१८				
			सरस्वती परियार	महिला	३०	नेपाली काँग्रेस	१८				
			सुरेश कुमार दुरा	पुरुष	४५	नेकपा (एमाले)	३७	निर्वाचित			
			राजेन्द्र दर्जी	पुरुष	४४	नेकपा (एमाले)	३७	निर्वाचित			
			श्रीमती शान्ता भुजेल	महिला	५२	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	३६	निर्वाचित			
		महिला सदस्य	काली माया अछामी	महिला	३८	नेपाली काँग्रेस	१९				
			विना न्यौपाने	महिला	३६	नेपाली काँग्रेस	१८				
			पार्वती देवि वि.क.	महिला	५०	नेपाली काँग्रेस	१८				
			शारदा भट्टराइ	महिला	३५	नेपाली काँग्रेस	१८				
			वाल कुमारी दनाई	महिला	५१	नेपाली काँग्रेस	१८				
			लक्ष्मी पोखरेल	महिला	४३	नेकपा (एमाले)	३७	निर्वाचित			
			भवानी के.सी	महिला	४८	नेकपा (एमाले)	३७	निर्वाचित			
			वुद्ध कुमारी सुवर्णकार	महिला	३६	नेकपा (एमाले)	३७	निर्वाचित			
			धन माया तामाङ	महिला	५०	नेकपा (एमाले)	३७	निर्वाचित			
			८	राइनास नगरपालिका	दलित वा अल्पसंख्यक	अर्जुन भुजेल	पुरुष	३४	नेपाली काँग्रेस	३८	निर्वाचित
						ऋषि राम कुमाल	पुरुष	४७	नेपाली काँग्रेस	३७	निर्वाचित
						बेद प्रकाश भुजेल	पुरुष	२८	नेपाली काँग्रेस	३७	निर्वाचित
महिला सदस्य	विष्णु माया न्यौपाने धिताल	महिला			५१	नेपाली काँग्रेस	३८	निर्वाचित			
	विन्दु वि.क.	महिला			२४	नेपाली काँग्रेस	३७	निर्वाचित			
	भगवती कंडेल	महिला			३५	नेपाली काँग्रेस	३७	निर्वाचित			
	शान्ता लामिछाने	महिला			२९	नेपाली काँग्रेस	३७	निर्वाचित			
	निर्मला चिलुवाल	महिला			३६	नेपाली काँग्रेस	३७	निर्वाचित			
	ज्ञानु माया नेपाली	महिला			४६	नेकपा (एमाले)	६				
	इन्दीरा पोखरेल	महिला			४४	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१३				

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, लमजुङ

खण्ड १२

सुशासन

१२.१ जिल्लामा रहेका सरकारी तथा अर्धसरकारी कार्यालयको विवरण

लमजुङ जिल्लामा रहेका सरकारी तथा अर्धसरकारी कार्यालयहरूको कार्यालय प्रमुख, सम्बन्धीत कार्यालयको नाम र सम्पर्क नम्बर सम्बन्धी संक्षिप्त तथ्यांकलाई देहाय बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. : १२.१

जिल्लामा रहेका सरकारी तथा अर्धसरकारी कार्यालयको विवरण			
क्र.सं.	पद	कार्यालयको नाम	टेलिफोन नम्बर
१	माननीय जिल्ला न्यायधिश	जिल्ला अदालत, लमजुङ	०६६-५२०१९५
२	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङ	०६६-५२०१३३
३	जिल्ला समन्वय अधिकारी	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	०६६-५२०२८१
४	गणपति प्र.से.	पशुपति प्रसाद गण बेसीशहर व्यारेक	०६६-५२०३९९
५	स.प्र.उ.	सशस्त्र प्रहरी वल	०६५-५८०१५४
६	प्र.ना.उ.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	०६६-५२०१९८
७	जिल्ला शिक्षा अधिकारी	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	०६६-५२०१०५
८	डि.ई.	सिंचाई विकास डिभिजन कार्यालय	०६६-५२०१७५
९	डि.ई.	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	०६६-५२०११०
१०	वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	०६६-५२०१३०
११	पशु विकास अधिकृत	जिल्ला पशुसेवा कार्यालय	०६६-५२०१३१
१२	जिल्ला वन अधिकृत	जिल्ला वन कार्यालय	०६६-५२०१३५
१३	वरिष्ठ जनस्वास्थ्य अधिकृत	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	०६६-५२०११९
१४	जिल्ला भू-संरक्षण अधिकृत	जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय	०६६-५२०१३६
१५	प्रमुख अनुसन्धान अधिकृत	रा.अ. जिल्ला कार्यालय	०६६-५२०१०१
१६	हुलाक अधिकृत	जिल्ला हुलाक कार्यालय	०६६-५२०११३
१७	प्रमुख कोष नियन्त्रक	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	०६६-५२०१४०
१८	सि डि ई	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	०६६-५२०१०७
१९	कविराज निरिक्षक	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	०६६-५२०२५३
२०	प्रमुख मालपोत अधिकृत	मालपोत कार्यालय	०६६-५२०२०१
२१	जिल्ला न्यायधिवक्ता	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	०६६-५२०२१०
२२	जिल्ला निर्वाचन अधिकारी	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	०६६-५२०१३२
२३	नापी अधिकृत	नापी कार्यालय	०६६-५२०२०३
२४	जेलर	कारागार कार्यालय	०६६-५२०१९७
२५	म.वि.अ	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	०६६-५२०१४५
२६	नि. वरिष्ठ उद्योग अधिकृत	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति	०६६-५२०२०२
२७	डिभिजन प्रमुख	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण डिभिजन कार्यालय	०६६-५२१०३८
२८	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	बेसीशहर न.पा.	०६६-५२०२०४

जिल्लामा रहेका सरकारी तथा अर्धसरकारी कार्यालयको विवरण			
क्र.सं.	पद	कार्यालयको नाम	टेलिफोन नम्बर
२९	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	सुन्दरवजार न.पा.	०६६-४०२२२६
३०	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	राइनास न.पा.	०६६-६९०६००
३१	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	मध्य नेपाल न.पा.	०६६-४९०९५२
३२	कार्यालय प्रमुख	नेपाल विद्युत प्राधिकरण, लमजुङ वितरण केन्द्र	०६६-५२०९०७
३३	कार्यालय प्रमुख	भवन निर्माण डिभिजन कार्यालय	०६६-५२०९७२
३४	प्रवन्धक	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	०६६-५२०४००
३५	प्रवन्धक	नेपाल बैंक लिमिटेड	०६६-५२०३८५
३६	प्रवन्धक	नेपाल बैंक लिमिटेड, सुन्दरवजार शाखा	०६६-४०२९५५
३७	शाखा प्रवन्धक	कृषि विकास बैंक	०६६-५२०९६६
३८	प्रमुख	मध्य मर्स्याङ्दी परियोजना	०६६-४०००७३
३९	क्याम्पस प्रमुख	लमजुङ कृषि क्याम्पस, सुन्दरवजार	०६६-४०२०३८
४०	कार्यालय प्रमुख	नेपाल टेलिकम दुरसञ्चार कार्यालय	०६६-५२०९२२
४१	प्रमुख	ग्रामिण तालिम केन्द्र	९८५६०४५२४३
४२	सदस्य सचिव	स्थानीय शान्ति समिति	०६६-५२०२९९

स्रोत : जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङ

१२.२ अस्पताल तथा स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरु सम्बन्धी विवरणहरु

जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङबाट प्राप्त आ.व.०७३/७४ को तथ्यांक अनुसार अस्पताल तथा स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरुको नाम, ठेगाना र सम्पर्क नम्बर यस प्रकार रहेका छन् ।

तालिका नं. : १२.२

क्र.सं.	संघ संस्थाको नाम र ठेगाना	टेलिफोन नम्बर
१	लमजुङ सामुदायिक अस्पताल बेसीशहर	०६६-५२०९८३
२	बेसीशहर हस्पिटल एण्ड रिसर्च सेन्टर	०६६-५२०८९७
३	लमजुङ मोडल हस्पिटल, बेसीशहर	०६६-५२०००४
४	नमूना सामुदायिक अस्पताल, सुन्दरवजार	०६६-४०२९२३
५	कर्मदा सामुदायिक अस्पताल, सिउंडीवार	०६६-४००९७०
६	लमजुङ आंखा केन्द्र प्रा.लि., सेरा, बेसीशहर	०६६-५२०३४३
७	भू.पू. सैनिक डेण्टल होम, सेरा बेसीशहर	
८	दिपिका युनिभर्सल डेण्टल होम, बेसीशहर	

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङ

१२.३ लमजुङ जिल्लामा सुचना तथा सञ्चार सम्बन्धी विवरण

जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुङबाट प्राप्त आ.व.०७३/७४ को तथ्यांक अनुसार लमजुङ जिल्लामा सुचना तथा सञ्चार सम्बन्धी विवरणहरू यस प्रकार रहेका छन् ।

तालिका नं. : १२.३

क्र.सं.	सम्बन्धीत निकाय	ठेगाना	पद	सम्पर्क व्यक्ति	मोवाईल नं.	कैफियत
१	नेपाल पत्रकार महासंघ	बेसीशहर	अध्यक्ष	आस गुरुङ	९८४६०७४१५७	कान्तिपुर दैनिक
२	रेडियो लमजुङ	बेसीशहर	स्टे. म्यानेजर	रामजी राना मगर	९८५६०४५०८९	हिमालय टाईम्स/ अन्नपूर्ण पोष्ट
३	मर्स्याड्डी एफ.एम.	बेसीशहर	स्टे. म्यानेजर	मिना गुरुङ	९८४६०७४२४२	
४	रेडियो चौतारी	बेसीशहर		किसान संगीत	९८४६०७४२७०	ने.प.म.केन्द्रीय सदस्य/ नागरीक दैनिक
५	रेडियो चौतारी	बेसीशहर	स्टे. म्यानेजर	कृष्णप्रसाद अधिकारी	९८५६०४५२५८	
६	रेडियो भोटेवडार	भोटेवडार	समाचार प्रमुख	विमला अधिकारी	९८४६३६९७५४	
७	लमजुङ आवाज साप्ताहिक	बेसीशहर	सम्पादक	मिलन शर्मा दनाई	९८५६०२७१७७	
८	प्रेस यूनियन	बेसीशहर	अध्यक्ष	परमेश्वर अधिकारी	९८५६०२८६५५	नेपाल टेलिभिजन
९		बेसीशहर	एभिन्यूज सं.	जी.वी. घिमिरे	९८४६०७४१६६	नेशनल टेलिभिजन
१०	डेल्ली डट कम, लमजुङ	बेसीशहर	सञ्चालक/ सम्पादक	छविलाल बगाले	९८५६०४६४९६	कारोवार दैनिक/ न्यूज २४
११	रेडियो चौतारी	बेसीशहर		आश गुरुङ	९८५६०४५०४३	कान्तिपुर पत्रिका/ टेलिभिजन
१२	मर्स्याड्डी एफ.एम.	बेसीशहर	समाचार प्रमुख	युवराज श्रेष्ठ	९८५६०४५८६३	
१३		बेसीशहर	सम्पादक	कृष्णबहादुर आले	९८४६०९८८५९	स्वतन्त्र शक्ति साप्ताहिक
१४	नेपाल पत्रकार महासंघ	बेसीशहर	महासचिव	सन्देश पौडेल	९८५६०४५६५१	राष्ट्रिय समाचार समिति
१५	पत्रकार महासंघ क्रान्तिकारी	बेसीशहर	अध्यक्ष	वासुदेव थापा	९८४६४२९०८३	लमजुङ गौरव
१६	अन्तरङ्ग साप्ताहिक	बेसीशहर	सम्पादक	नवराज पहाडी	९८५१९३८५९३	समाचार पत्र दैनिक
१७	लमजुङ दर्पण दैनिक	बेसीशहर	सम्पादक	कृष्ण के. सी.	९८५६०४५९३१	

क्र.सं.	सम्बन्धीत निकाय	ठेगाना	पद	सम्पर्क व्यक्ति	मोवाईल नं.	कैफियत
१८	नागरिक पत्र अनलाईन	बेसीशहर	सम्पादक	दिपक अधिकारी	९८४६९८०९४०	नागरिक पत्र अनलाईन
१९	लमजुड पत्र साप्ताहिक	सुन्दरवजार	कार्यकारी सम्पादक	सन्तोष पौडेल	९८५६०४५९९९	
२०	लमजुड टेलिभिजन	बेसीशहर		अनुज अधिकारी	९८४६९६६४५९	
२१	रेडियो मर्स्याड्डी	बेसीशहर		बेलिना थापा	९८४६४३७८५०	
२२	रेडियो चौतारी	बेसीशहर		अनिशा श्रेष्ठ	९८४६७३८२४९	
२३	आदर्श समाज दैनिक	पोखरा		सुधा ढकाल	९८४९०६६७७९	
२४	लमजुडआवाज साप्ताहिक	बेसीशहर	प्रमुख सम्वाददाता	लिला गिरी	९८४६९९०२०२	
२५	रेडियो मर्स्याड्डी	बेसीशहर		निरज अधिकारी	९८५६०६३९४७	
२६	लमजुड जागरण साप्ताहिक	बेसीशहर		कमला के.सी.	९८४६९२०३४७	
२७	प्रेस चौतारी	बेसीशहर	अध्यक्ष	ईश्वर पाण्डे	९८५६०४५९५३	लमजुड दर्पण
२८	लमजुड खबर	बेसीशहर		ऋषि अधिकारी	९८४६०७४९५९	कान्तिपुर टेलिभिजन
२९	रेडियो लमजुड			सृजना घिमिरे	९८४६०९९९८९	हिमालय टेलिभिजन
३०	क्रियाशिल महिला पत्रकार		अध्यक्ष	शान्ता कमली	९८४६६९७९२८	
३१	रेडियो लमजुड	बेसीशहर		शान्ता कमली	९८४६६९७९२८	
३२	रेडियो भोटेवडार	भोटेवडार		श्याम सितल परियार	९८०६७०३६४३	
३३	रेडियो भोटेवडार	भोटेवडार		रुद्र ढकाल	९८५६०४५६९०	

स्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, लमजुड

खण्ड १३

मानव विकास र गरिबी

१३.१ मानव विकास

नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ अनुसार लमजुङ जिल्लाको प्राथमिक, द्वितीय र सेवा क्षेत्रको कुल ग्राहस्थ उत्पादनको योगदान क्रमशः ५३ प्रतिशत, ११ प्रतिशत र ३६ प्रतिशत रहेको छ। अर्थतन्त्रमा कृषि तथा वन क्षेत्रको GDP मा योगदान करिब ५३.०६ प्रतिशत रहेको पाइन्छ भने ४६.९४ प्रतिशत अन्य क्षेत्रको योगदान रहेको छ। वि.सं. २०६८ सालको डलरको विनिमय दरमा लमजुङ को प्रति व्यक्ति वार्षिक आम्दानी ७३४ अमेरिकी डलर रहेको छ भने जम्मा औषत आयु ७०.९४ वर्ष रहेको छ। त्यसैगरी जिल्लाको मानव विकास सूचकांक (Human Development Index- HDI) अंकगणितीय मध्यक र ज्यामितीय मध्यक अर्थात पुरानो पद्धति र नयाँ पद्धतिअनुसार क्रमशः ०.५६४ र ०.५०७ रहेको पाइएको छ।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजाबाट प्राप्त तथ्यांकलाई आधार लिई UNDP Nepal 2014 ले प्रकाशित गरेको प्रतिवेदन अनुसार लमजुङ जिल्लाको मानव विकासको अवस्थालाई विस्तृत रूपमा तलका विभिन्न तालिकामा यसप्रकार देखाइएको छ।

तालिका नं. : १३.१

लमजुङ जिल्लाको क्षेत्र अनुसार ग्राहस्थ उत्पादन र प्रतिव्यक्ति आम्दानी			
क्र.सं.	उद्योग	उत्पादन	प्रतिशत
१	कृषि तथा वन व्यावसाय	४४१८	५३.०६
२	मत्स्यपालन व्यवसाय	१	०.०१
३	खानी तथा उत्खनन् व्यवसाय	४०	०.४८
४	औद्योगिक व्यवसाय	१९६	२.३५
५	विधुत, ग्यास तथा पानी सम्बन्धि व्यवसाय	९४	१.१३
६	निर्माण व्यवसाय	६०६	७.२८
७	थोक तथा खुद्रा व्यापार व्यावसाय	८३९	१०.०८
८	होटल तथा रेष्टुरेन्ट व्यवसाय	८५	१.०२
९	यातायात गोदाम र संचार व्यवसाय	४०७	४.८९
१०	आर्थिक मध्यस्थता व्यवसाय	२३५	२.८२
११	रियल स्टेट, भाडा तथा व्यवसायिक क्रियाकलाप	६६६	८.००
१२	सार्वजनिक प्रशासन र सामाजिक सुरक्षाका क्रियाकलाप	१७३	२.०८
१३	शैक्षिक क्रियाकलापहरु	३५५	४.२६
१४	स्वास्थ्य तथा समाजिक क्रियाकलापहरु	११७	१.४१
१५	अन्य सामुदायिक, समाजिक तथा व्यक्तिगत सेवा	९६	१.१५
१६	जम्मा अर्थतन्त्र अप्रत्यक्ष	८३२७	
१७	जम्मा अर्थतन्त्र	८०५८	
१८	कुल ग्राहस्थ उत्पादन	८८२३	
१९	Factor Income	७५	

लमजुङ जिल्लाको क्षेत्र अनुसार ग्राहस्थ उत्पादन र प्रतिव्यक्ति आमदानी			
क्र.सं.	उद्योग	उत्पादन	प्रतिशत
२०	GNI		८८९८
२१	जम्मा जनसंख्या		१६७७२४
२२	प्रति व्यक्ति आमदानी वार्षिक रु		५३०५०
२३	प्रति व्यक्ति आमदानी वार्षिक डलरमा		७३४
२४	प्रति व्यक्ति अम्दानी वार्षिक		११८६

तालिका नं. : १३.२

मानवीय गरिबीसँग सम्बन्धीत सुचकहरु			
क्र.सं.	विवरण	लमजुङ	नेपाल
१	४० वर्ष भन्दा कम उमेर सम्म बाँच्ने जनसंख्या, प्रतिशत	५.७	७.५२
२	प्रौढ निरक्षरता प्रतिशत	३६.३८	४०.४३
३	सुरक्षित खानेपानीबाट बञ्चित जनसंख्या, प्रतिशत	११.६८	१७.०९
४	५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको कुपोषण, प्रतिशत	३२.२	४०.५
५	Depreiation in Economic Provisioning	२१.९४	२८.८
६	HPI	२६.९८	३१.१२

तालिका नं. : १३.३

मानव विकास सँग सम्बन्धीत सुचकहरु			
क्र.सं.	विवरण	लमजुङ	नेपाल
	जनसंख्या		
१	जम्मा	१६७७२४	२६४९४५०४
	महिला	९१८११	१३६४५४६३
	पुरुष	७५९१३	१२८४९०४१
२	औषत आयु, वर्ष	७०.९४	६८.८०
३	प्रौढ साक्षरता, प्रतिशत	६३.६२	५९.५७
४	विद्यालय क्षेत्रको औषत वर्ष	४.०१	३.९०
५	HDI, Airthmetic Mean (Old Methodology)	०.५६४	०.५४१
६	HDI, Geometric Mean (New Methodology)	०.५०७	०.४९०

स्रोत: Nepal Human Development Report, 2014, राष्ट्रिय योजना आयोग र UNDP Nepal

१३.२ गरिबी

आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक अवसर र रोजाईहरुबाट वञ्चित एवं पहुँचविहिन अवस्था नै गरिबी हो । न्यूनतम जीवनस्तर कायम राख्न, आवश्यक स्रोत साधनको यथोचित स्वामित्व, नियन्त्रण र पहुँचको अभावले गर्दा आर्थिक, सामाजिक र मनोबैज्ञानिक रूपले कमजोर तथा वञ्चित भएको स्थितिले गरिबीलाई दर्शाउँछ ।

नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण २०१०/११ को प्रतिवेदन र राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजालाई आधार लिई तयार पारिएको प्रतिवेदन अनुसार लमजुङ जिल्ला उच्च समृद्धि अन्तर्गत पर्ने एक जिल्ला हो । लमजुङ जिल्लामा करिब १६.७९ प्रतिशत अर्थात् २७८५९ जनसंख्या गरिबीको रेखामुनी रहेको अनुमान छ । नेपालमा गरिबीको लघु क्षेत्र अनुमान, २०६८ को प्रतिवेदन अनुसार जिल्लाको गरिबीको दर, गरिबीको विषमता गरिबीको गहनता, गरिबहरुको संख्या र गरब लक्षित क्षेत्रलाई देहायबमोजिम तालिकामा विस्तृत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. : १३.४

लमजुङ जिल्लाको गरिबीको दर , गरिबीको विषमता र गरिबीको गहनता , २०६८			
गरिबीको दर	गरिबीको विषमता	गरिबीको गहनता (प्रतिशत)	गरीबहरुको संख्या
१६.७९(३.२७)	३.८६(०.९३)	१.३३(०.३७)	२७८९५
नोट : कोष्ठक ( ) भित्र रहेको अंकले सम्बन्धीत सुचकको भ्रमांश (प्रतिशत) लाई जनाउदछ ।			

स्रोत : नेपालमा गरिबीको लघु क्षेत्र अनुमान, २०६८

अनुसूची-१

तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

सि. नं.	नाम थर	पद/दर्जा	जन्म मिति	स्थायी ठेगाना	शुरु नियुक्ति मिति	हालको पदमा नियुक्ति मिति	कर्मचारी संकेत नं.	शैक्षिक योग्यता
१	श्री यज्ञमूर्ति भण्डारी	तथ्यांक अधिकृत	२०३६-१०-०१	सुनवल न.पा.-१२, नवलपरासी	२०७१-१०-०८	२०७२-०४-०७	२०९६८८	M.A., B.Ed. Mathematics
२	उमानाथ भण्डारी	लेखापाल	२०१८-०३-११	पो.ले.म.न.पा.-२१, कास्की	२०३७-०७-१७	२०६४-१०-०१	७५७६७	B.Ed.
३	श्री हरि प्रसाद शर्मा	सुपरिवेक्षक	२०३५-०७-२१	वाग्लुङ न.पा.-१३, वाग्लुङ	२०६७-१०-११	२०७३-०२-२१	१९५४४३	B.A. Mathematics
४	श्री शिवशरण पराजुली	गणक	२०३६-०६-२१	पुतली बजार न.पा.-३, स्याङ्जा	२०६६-०९-२४	२०६६-०९-२४	१९२६१३	M.Ed. Mathematics
५	श्री विजय यादव	गणक	२०४६-०८-२७	औरी गा.पा. -४, महोत्तरी	२०७१-१०-११	२०७१-१०-११	२१०८०१	M.Ed. EPM
६	श्री विनोद विश्वकर्मा	गणक	२०४०-०८-२२	भिरकोट न.पा.-२, स्याङ्जा	२०७२-११-११	२०७२-११-११	२१५९०४	M.A. Population
७	श्री शंकर बाबु गारुजा	खरिदार	२०३२-०५-१५	गोरखा न.पा.-६, गोरखा	२०५१-०२-०१	२०७३-०५-०८	१९१५०७	S.L.C.
८	अनिल अंगाई	खरिदार	२०४६-०९-०३	शहिद लखन गा.पा.-८, गोरखा	२०७४-११-२९	२०७४-११-२९	२२८०८०	M.Sc. Physics
९	मन्जु बराल	खरिदार	२०४४-०२-१०	पो.ले.म.न.पा.-५, कास्की	२०७४-११-२९	२०७४-११-२९	२२७७९७	MBS Finance
१०	श्री हेमराज कट्टेल	का.स.(पाँचौं तह)	२०२४-०४-११	भिमसेन थापा गा.पा.-४, गोरखा	२०५२-१२-०९	२०७३-०४-०२	१५६४१४	4 class Passed
११	सुमित्रा पाण्डे	का.स.(करार)	२०३३-०२-१०	गोरखा न.पा.-७, गोरखा	२०७१-०२-०८	२०७३-०८-०५	-	-

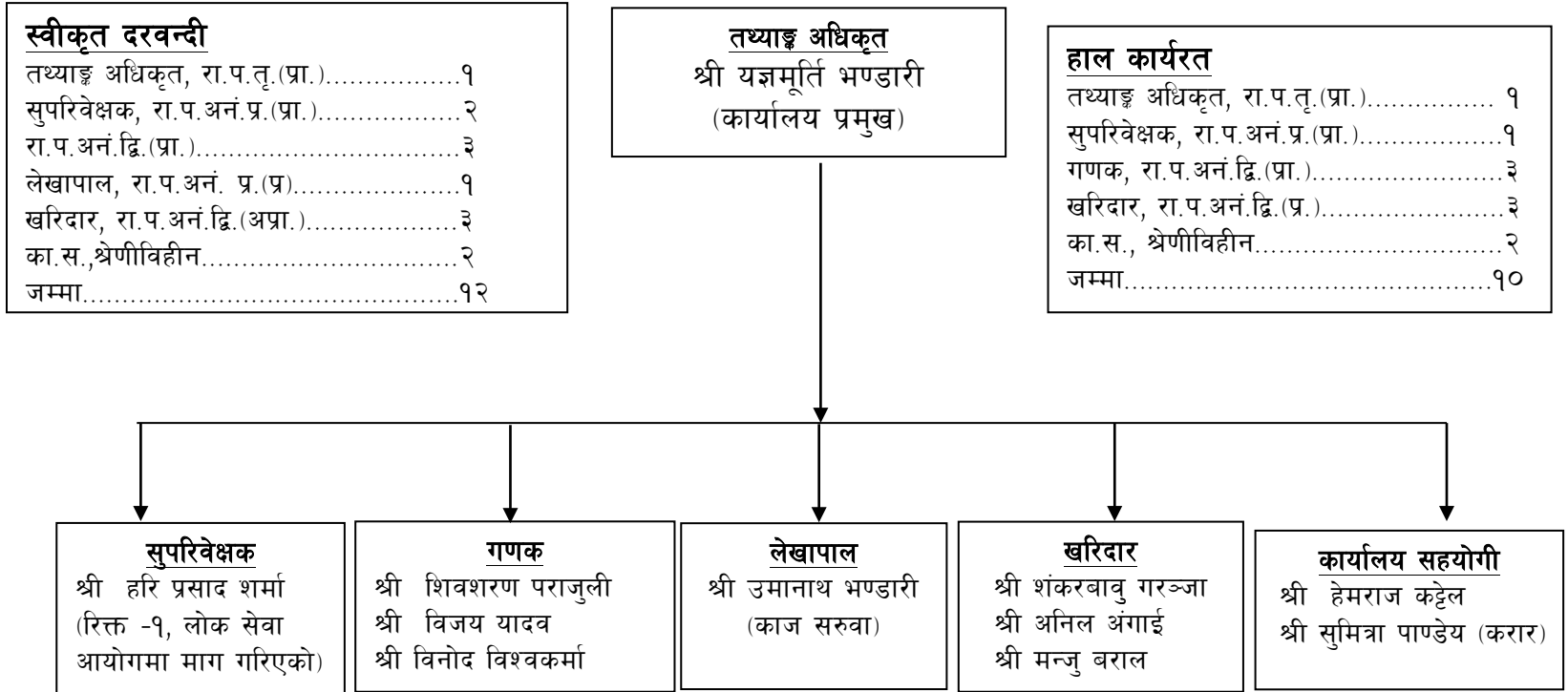

अनुसूची-२

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोग
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखा
(गोरखा, लमजुङ, मनाङ)

फोन नं: ०६४४२०१९८

दरवन्दी तथा कर्मचारी विवरण

सन्दर्भ सामग्रीहरू

१. लमजुङ जिल्लाको वस्तुगत विवरण २०७३, तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखा
२. लमजुङ जिल्लाको तथ्यांकीय भूलक २०७४, तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखा
३. गाउँपालिका, नगरपालिका तथा विशेष संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्रको संख्या तथा सिमाना निर्धारण आयोगको प्रतिवेदन
४. स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ एक भूलक, जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, लमजुङ
५. जिल्ला स्वास्थ्य प्रतिवेदन आ.व. २०७३/०७४
६. Nepal Human Development Report 2014
७. पशुपन्छी तथ्यांक एवं फार्महरूको अभिलेख पुस्तिका आ.व.२०७३/०७४
८. नेपालमा गरिवीको लघुक्षेत्र अनुमान २०६८
९. केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको वेवसाईट र विभिन्न प्रकाशनहरू

लमजुङ दरबार

पर्यटकिय स्थल घले गाउँ

अनुरोध.....

संघ प्रदेश र स्थानीय तहको योजना तर्जुमा र नीति निर्माणको मूल आधार तथ्याङ्क भएकाले केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र यस कार्यालयबाट विभिन्न समयमा संचालन हुने गणना, सर्वेक्षण र नियमित तथ्याङ्क संकलनको सिलसिलामा विभिन्न विवरणहरू मागिने हुँदा सत्य, तथ्य विवरण दिई आवश्यक सहयोग गरिदिनुहुन सम्पूर्ण महानुभावहरूमा हार्दिक अनुरोध गर्दछौं । तपाईंले उपलब्ध गराउनुभएको व्यक्तिगत विवरण तथ्याङ्क ऐन २०१५ बमोजिम गोप्य राखिने छ । केवल सामुहिक रूपमा तथ्याङ्कीय प्रयोजनको लागि मात्र प्रकाशनमा ल्याइने छ ।

तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखा

जिल्ला वस्तुगत विवरण, लमजुङ (DISTRICT PROFILE OF LAMJUNG) २०७८ (नयाँ स्थानीय तहमा आधारित)

जिल्ला वस्तुगत विवरण, लमजुङ-२०७८

लमजुङ दरबार

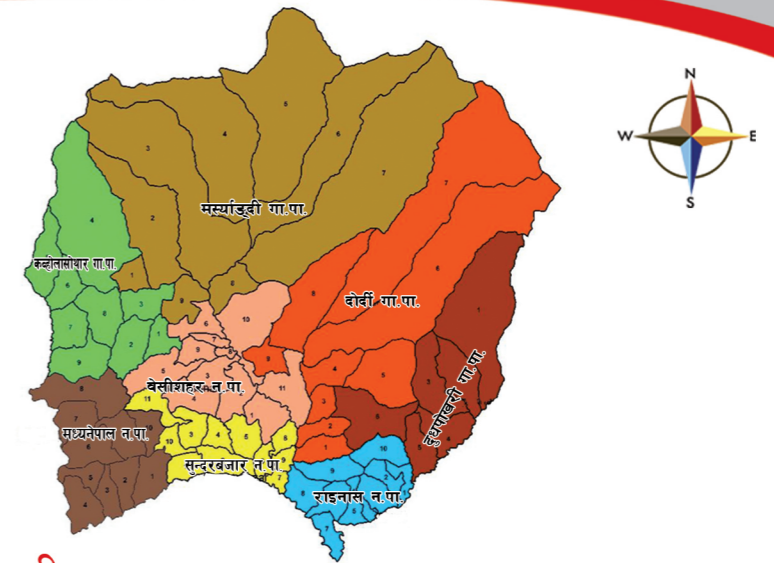

पर्यटकिय स्थल घले गाउँ

अनुरोध.....

संघ प्रेक्ष र स्थानीय तहको योजना तर्जुमा र नीति निर्माणको मूल आधार तथ्याङ्क भएकाले केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र यस कार्यालयबाट विभिन्न समयमा संचालन हुने गणना, सर्वेक्षण र नियमित तथ्याङ्क संकलनको सिलसिलामा विभिन्न विवरणहरू मागिने हुँदा सत्य, तथ्य विवरण दिई आवश्यक सहयोग गरिदिनुहुन सम्पूर्ण महानुभावहरूमा हार्दिक अनुरोध गर्दछौं। तपाईंले उपलब्ध गराउनुभएको ब्यक्तिगत विवरण तथ्याङ्क ऐन २०१५ बमोजिम गोप्य राखिने छ। केवल सामुहिक रूपमा तथ्याङ्कीय प्रयोजनको लागि मात्र प्रकाशनमा ल्याइने छ।

तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखा

स्थानीय तह

वेसीशहर न.पा.	मध्यनेपाल न.पा.
दोर्दी गा.पा.	मर्स्याङ्दी गा.पा.
दुधपोखरी गा.पा.	राइनास न.पा.
क्व्होलासोथार गा.पा.	सुन्दरबजार न.पा.

प्रकाशक:

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोग
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
तथ्याङ्क कार्यालय, गोरखा
(गोरखा, लमजुङ, मनाङ)
फोन नं. ०६४-४२०१९८

